

PLAN UPRAVLJANJA DESTINACIJOM OPUZEN

2026. – 2030.

Rujan | 2026

Naziv dokumenta:

Plan upravljanja destinacijom Opuzen 2026. – 2030.

Naručitelj:

Turistička zajednica Grada Opuzena

Trg kralja Tomislava 1
20355 Opuzen, Hrvatska
info@tz-opuzen.hr
+385 20 670 994
www.tz-opuzen.hr

Izrađivač:

Mara d.o.o.
Trogirska 8, 42000 Varaždin
info@mara.hr, www.mara.hr

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Svrha i značaj Plana upravljanja destinacijom.....	2
1.2. Metodologija izrade	2
1.3. Struktura dokumenta	5
2. Analiza stanja.....	6
2.1. Polazište i obuhvat	6
Obuhvat.....	7
Geografski položaj	8
Demografska slika	10
2.2. Javna turistička infrastruktura.....	12
2.3. Prometna infrastruktura	14
2.4. Komunalna infrastruktura	15
Energetska infrastruktura.....	15
Telekomunikacijska infrastruktura i dostupnost interneta	16
Vodoopskrba i odvodnja	16
Gospodarenje otpadom	17
2.5. Analiza ponude i potražnje, organizacije te tržišne i zelene prisutnosti	17
Analiza organizacije	18
Analiza potražnje	19
Analiza ponude.....	25
Tržišna prisutnost i promocija	26
Održivost i zelena tranzicija.....	27
2.6. Analiza stanja digitalizacije.....	28
Infrastruktura digitalne tehnologije	28
Digitalni servisi i alati.....	28
Sigurnost i privatnost	28
Izazovi i preporuke za poboljšanje	28
2.7. Analiza stanja pristupačnosti destinacije osobama s invaliditetom	29
2.8. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji.....	29
2.9. Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala	30
2.10. Analiza komunikacijskih aktivnosti	32
2.11. Analiza tržišta	33
Analiza ciljnih tržišta.....	34
2.12. Analiza konkurencije	35
2.13. Analiza provedbe Strategije razvoja turizma Grada Opuzena.....	37

3. Resursna osnova.....	40
Priroda i okoliš.....	41
Antropogena (kulturna) baština	42
Manifestacije i ostale atrakcije.....	43
4. Potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda	45
5. Pokazatelji za praćenje razvoja i održivosti turizma.....	47
5.1. Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na društvene aspekte održivosti	47
Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom.....	47
Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja destinacijom	48
Pristupačnost destinacije	49
Sigurnost destinacije	50
5.2. Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na okolišne aspekte održivosti	50
Upravljanje vodnim resursima	50
Gospodarenje otpadom	51
Zaštita bioraznolikosti	52
Održivo upravljanje energijom	52
Ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama	53
5.3. Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na ekonomske aspekte održivosti	54
Turistički promet	54
Poslovanje gospodarskih subjekata u turizmu	55
5.4. Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na prostorne aspekte održivosti destinacije i organizaciju turizma	56
Turistička infrastruktura	56
Održivo upravljanje destinacijom.....	56
Održivo upravljanje prostorom	57
5.5. Pregled pokazatelja održivosti s projekcijama do 2030. godine	57
6. Razvojni smjer s mjerama i aktivnostima	59
6.1. Razvojne potrebe i prilike - SWOT analiza.....	59
6.2. SWOT analiza turizma Opuzena	60
SWOT analiza u TOWS matrici.....	62
6.3. Identificiranje općih načela i ciljeva turizma	63
Vizija i misija upravljanja turizmom Grada Opuzena.....	64
6.4. Ciljevi razvoja turizma Grada Opuzena	65
6.5. Oblikovanje strateškog pravca i prioriteta	66
6.6. Mjere i aktivnosti.....	67
7. Smjernice i preporuke za dionike razvoja	70
7.1. Smjernice i preporuke za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	71

7.2. Smjernice i preporuke za Turističku zajednicu Grada Opuzena	71
7.3. Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji	72
8. Popis projekata	73
8.1. Projekti koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti ...	73
8.2. Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije	75
9. Mjerenje napretka i izvješće o provedbi	77
9.1. Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom	79
9.2. Izvješće o provedbi	80
Popis izvora	80
Korištene kratice	82
Popis tablica	83
Popis slika	85

1. Uvod

Grad Opuzen smješten je na donjem toku i u delti rijeke Neretve, u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, svega dvanaestak kilometara uzvodno od ušća rijeke u Jadransko more. Riječ je o maloj destinaciji izrazitog identiteta – gradu nastalom na riječnom otoku Posrednici, okruženom plodnim poljima ispresijecanima kanalima i nasadima mandarina, s bogatom antičkom, srednjovjekovnom i mletačkom prošlošću te živom tradicijom neretvanskih lađa, gastronomije i manifestacija. Turizam je u Opuzenu još uvijek dopunska gospodarska djelatnost, ali posljednjih godina bilježi snažan rast: broj noćenja porastao je s 4.919 u 2022. na 9.436 u 2025. godini.

Prema Indeksu turističke razvijenosti za 2024. godinu koji je objavio Institut za turizam (IZTZG), područje Turističke zajednice Grada Opuzena svrstano je u IV. kategoriju turističke razvijenosti (vrijednost indeksa 13,25), a istu je kategoriju zadržalo i prema Indeksu za 2025. godinu (vrijednost indeksa 13,50)¹. Riječ je o destinaciji s još uvijek ograničenim stupnjem turističkog razvoja, ali sa značajnim potencijalom za razvoj specifičnih oblika turizma temeljenih na prirodi, poljoprivredi, gastronomiji i kulturnoj baštini doline Neretve.

Sukladno Zakonu o turizmu (NN 156/23)², koji je na snazi od 1. siječnja 2024., turističke zajednice obvezne su izraditi Plan upravljanja destinacijom kao temeljni strateški dokument razvoja turizma na svom području. Njegova je svrha usmjeriti i koordinirati razvoj turizma u skladu s načelima održivosti, čime se osigurava planski, uključiv i odgovoran pristup razvoju destinacije.

Plan upravljanja destinacijom Opuzen (u daljnjem tekstu: Plan) predstavlja okvir za razvoj turizma koji daje jasne smjernice i prioritete, oslanjajući se na postojeće strateške i planske dokumente. Među njima se posebno izdvajaju Strategija razvoja održivog turizma Republike Hrvatske do 2030. godine, Plan razvoja Dubrovačko-neretvanske županije za razdoblje 2021. – 2027., Strategija razvoja turizma Grada Opuzena za razdoblje od 2023. do 2027. godine (vizija „Feel Zen in OpuZen“), čija se provedba ovim Planom vrednuje, nadograđuje i nastavlja, prethodna Strategija razvoja turizma Grada Opuzena za razdoblje od 2017. do 2022. godine, te godišnji programi rada Turističke zajednice Grada Opuzena. Plan se oslanja i na Prostorni plan uređenja Grada Opuzena (s pripadajućim izmjenama i dopunama) te sektorske dokumente poput Plana gospodarenja otpadom Grada Opuzena.

Posebna poveznica uspostavlja se s dokumentima Dubrovačko-neretvanske županije, osobito sa Strategijom razvoja turizma Dubrovačko-neretvanske županije u kojoj je Opuzen dio turističkog klastera Neretva s potencijalom za razvoj ruralnog i gastro turizma, turizma posebnih interesa i događaja, kao i s nacionalnim strateškim dokumentima (Nacionalna razvojna strategija RH do 2030., Strategija razvoja održivog turizma do 2030.) te europskim okvirima (Europski zeleni plan, Tranzicijski put za turizam, Europska agenda za turizam 2030.). Plan uvažava i ograničenja i obveze koje proizlaze iz zaštite prirode – delta Neretve dio je ekološke mreže Natura 2000 i područja zaštićenog Ramsarskom konvencijom.

Na taj način Plan osigurava usuglašenost s višim razinama planiranja te istodobno prilagođenost specifičnostima Opuzena – destinacije na spoju rijeke i mora, polja i močvare, tradicije i suvremene ulične umjetnosti. Time se postavljaju temelji za dugoročan, održiv i konkurentan razvoj turizma koji koristi lokalnoj zajednici i čuva prirodne vrijednosti delte za buduće generacije.

¹ Institut za turizam, Indeks turističke razvijenosti za 2024. godinu po JLS; dostupno na: <https://www.iztg.hr/hr/itr/>

² Zakon o turizmu (NN 156/23)

1.1. Svrha i značaj Plana upravljanja destinacijom

Plan upravljanja destinacijom Opuzen izrađuje se sukladno Zakonu o turizmu (NN 156/23) i pripadajućim pravilnicima te nacionalnim razvojnim smjernicama u području turizma i održivog razvoja. Plan se donosi za četverogodišnje plansko razdoblje od 1. siječnja 2026. do 31. prosinca 2029. godine. Njegov razvojni okvir i strateški ciljevi postavljeni su s dugoročnim razvojnim horizontom do 2030. godine, čime se osigurava usklađenost s dugoročnim nacionalnim i europskim politikama. Provedbene obveze Plana (mjere, aktivnosti, rokovi, izvještavanje i ciljne vrijednosti za koje se odgovara u godišnjim izvješćima) odnose se isključivo na plansko razdoblje 2026. – 2029. Godina 2030. označava dugoročni razvojni horizont i projekcijski cilj usklađen sa Strategijom razvoja održivog turizma RH do 2030. godine, a ne razdoblje provedbenih obveza ovog Plana.

Plan je strateški dokument koji usmjerava održivi i koordinirani razvoj turizma na području grada Opuzena – u naseljima Opuzen, Buk-Vlaka i Pržinovac. Primarna svrha Plana je osigurati da turistički razvoj bude u skladu s načelima održivosti te usklađen s postojećim strateškim dokumentima i propisima (prostorni planovi, propisi o zaštiti prirode i kulturne baštine i dr.). Plan izrađuje Turistička zajednica Grada Opuzena, a usvaja ga Gradsko vijeće Grada Opuzena. Time Plan postaje temeljni okvir za donošenje odluka lokalnih i regionalnih vlasti te drugih nadležnih tijela u smjeru održivog razvoja turizma.

Plan definira strateške smjernice, razvojne prioritete i provedbene okvire, uz poseban naglasak na:

- uravnoteženi odnos između potreba i očekivanja posjetitelja i kvalitete života lokalnog stanovništva,
- dobrobit i aktivno uključivanje lokalne zajednice, osobito obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, iznajmljivača i udruga,
- zaštitu i odgovornu valorizaciju prirodne baštine delte Neretve te kulturne baštine grada,
- podizanje kvalitete turističkih proizvoda i usluga te produljenje turističke sezone.

Razvoj destinacije temelji se na trima međusobno povezanim strateškim ciljevima:

- Uspostaviti učinkovito, održivo i podacima vođeno upravljanje destinacijom Opuzen.
- Razviti prepoznatljivu cjelogodišnju ponudu temeljenu na identitetu delte Neretve – mandarina, rijeci i lađama, neretvanskoj gastronomiji, baštini i uličnoj umjetnosti.
- Unaprijediti turističku infrastrukturu, pristupačnost i zaštitu prirodnih resursa radi kvalitetnijeg doživljaja posjetitelja i boljeg života stanovnika.

Učinkovito planiran i dosljedno proveden sustav upravljanja destinacijom pridonijet će prepoznatljivosti Opuzena na regionalnom i međunarodnom turističkom tržištu. Grad će se iz „usputne“ točke na putu prema Dubrovniku, Pelješcu, Makarskoj rivijeri ili Međugorju preobraziti u destinaciju u kojoj posjetitelji borave, troše i vraćaju se. Održivi turistički razvoj potiče investicije, unaprjeđuje javnu i komunalnu infrastrukturu, jača lokalno poduzetništvo i poljoprivredu kroz dodanu vrijednost te pridonosi zadržavanju mladih u zajednici.

1.2. Metodologija izrade

Plan obuhvaća analizu trenutnog stanja, popis resursa, obvezne pokazatelje održivosti na razini destinacije, razvojne smjernice te mjere i aktivnosti nužne za njihovo ostvarenje. Također, Plan uključuje smjernice i preporuke usmjerene na razvoj ili unapređenje destinacije, popis projekata koji će doprinijeti provedbi mjera potrebnih za postizanje održivosti, kao i projekte od posebnog značaja za daljnji razvoj destinacije.

Izrada Plana odvija se kroz nekoliko faza³:

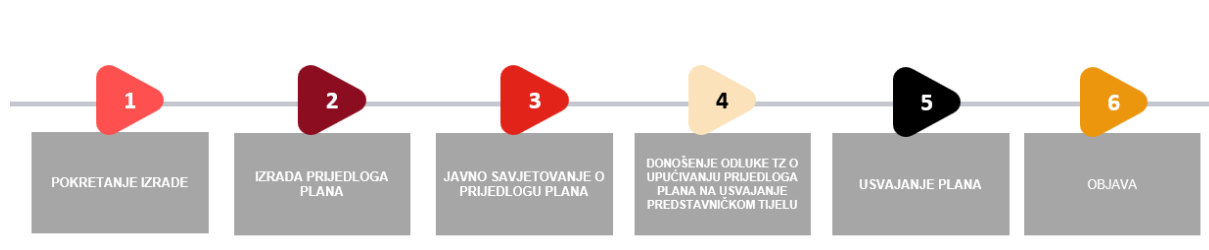
- Pokretanje procesa izrade Plana – formalno pokretanje i okupljanje ključnih dionika od strane Turističke zajednice Grada Opuzena.
- Izrada prijedloga Plana – izrada radne verzije dokumenta uz prikupljanje podataka i konzultacije s dionicima.
- Provođenje javnog savjetovanja – uključivanje šire javnosti i zainteresiranih strana kroz javno savjetovanje o prijedlogu Plana u trajanju od 30 dana, nakon kojeg se objavljuje izvješće o savjetovanju s očitovanjima na zaprimljene prijedloge.
- Donošenje odluke Turističkog vijeća Turističke zajednice Grada Opuzena o upućivanju prijedloga Plana na usvajanje predstavničkom tijelu.
- Usvajanje Plana od strane Gradskog vijeća Grada Opuzena.
- Objava Plana u Službenom glasniku Grada Opuzena te na mrežnim stranicama Turističke zajednice Grada Opuzena.
- Dostava popisa projekata Ministarstvu turizma i sporta Republike Hrvatske.

Metodološki pristup izradi Plana temelji se na načelima participativnosti, transparentnosti i interdisciplinarnosti. Uključivanje dionika osigurano je kroz strukturirane razgovore, radne sastanke i javno savjetovanje, uz sudjelovanje predstavnika Grada Opuzena, Turističke zajednice, obrazovnih ustanova (osobito Srednje poljoprivredne i tehničke škole Opuzen), udruga koje organiziraju manifestacije, iznajmljivača, ugostitelja, obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i pružatelja aktivnosti na otvorenom.

Plan je izrađen u skladu s nacionalnim Smjernicama i uputama za izradu Plana upravljanja destinacijom te Pravilnikom o metodologiji izrade Plana upravljanja destinacijom (NN 112/24)⁴, a dodatno je prilagođen specifičnostima Opuzena kao male destinacije s ograničenim upravljačkim i financijskim kapacitetima. Budući da je Turistička zajednica Grada Opuzena razvrstana u IV. kategoriju indeksa turističke razvijenosti, Plan se sukladno članku 7. Pravilnika ne temelji na izračunu prihvatnog kapaciteta, koji je obavezan samo za destinacije I. i II. kategorije. Iz istog razloga Planom se ne predlažu mjere iz članka 30. stavka 2. ni odluke predstavničkog tijela iz članka 31. stavka 1. Zakona o turizmu, jer one moraju biti utemeljene na izračunu prihvatnog kapaciteta.

Konačni cilj ovog Plana jest uspostava čvrstih temelja za dugoročan, uključiv i održiv turistički razvoj Opuzena – grada na ušću Neretve, poznatog po mandarinama, lađama, neretvanskom brudetetu i muralima – kroz jasno definirane strateške prioritete, odgovornu valorizaciju resursa te učinkovitu koordinaciju svih dionika u destinaciji.

Slika 1. Shematski prikaz postupka izrade i usvajanja Plana upravljanja destinacijom Opuzen

Izvor: Smjernice i obrada autora

³ Pravilnik o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom (NN 112/24), članak 5. – Izrada i usvajanje plana upravljanja destinacijom

⁴ Pravilnik o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom, Narodne novine, br. 112/2024, Ministarstvo turizma i sporta; Smjernice i upute za izradu Plana upravljanja destinacijom, rujan 2024., dostupno na: mint.gov.hr

Ključni dionici

U izradu Plana uključeni su relevantni dionici iz javnog i privatnog sektora koji imaju različite uloge i interese u razvoju turizma. Među njima se nalaze:

- jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- javne ustanove i trgovačka društva u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te Republike Hrvatske,
- udruge koje aktivno sudjeluju u kreiranju destinacijske vrijednosti (organizatori manifestacija, udruge za očuvanje neretvanske baštine),
- nadležna tijela za prostorno planiranje, zaštitu prirode, zdravstvo i kulturu,
- ostali dionici značajni za planiranje razvoja turizma u destinaciji.

Upravljanje turističkom destinacijom Opuzen temelji se na partnerskom, transparentnom i koordiniranom djelovanju širokog spektra dionika. S obzirom na malu veličinu destinacije i ograničene kapacitete pojedinačnih institucija, uspješno upravljanje zahtijeva multisektorski pristup i blisku suradnju sa susjednim destinacijama doline Neretve.

Ključni dionici koji su sudjelovali u izradi Plana, a ujedno će biti nositelji njegove provedbe, navedeni su u nastavku zajedno s opisom njihovih uloga u upravljanju destinacijom:

Tablica 1. Ključni dionici i njihove uloge u upravljanju destinacijom Opuzen

Dionik	Uloga u upravljanju destinacijom
Gradonačelnik i Gradsko vijeće Grada Opuzena	Osiguravaju političku podršku, stratešku koordinaciju i donošenje odluka u skladu s ciljevima održivog razvoja; usvajaju Plan i prate njegovu provedbu. Zagovaraju interese destinacije prema županijskoj i nacionalnoj razini te fondovima EU.
Gradska uprava Grada Opuzena	Priprema i provodi razvojne i infrastrukturne projekte (komunalna i javna turistička infrastruktura, Stari most, uređenje javnih površina), upravlja gradskom imovinom i prostorno-planskom dokumentacijom te sufinancira manifestacije.
Turistička zajednica Grada Opuzena	Operativni nositelj destinacijskog menadžmenta: koordinira dionike, organizira i sufinancira manifestacije, upravlja informiranjem posjetitelja i sadržajima na mrežnim stranicama i društvenim mrežama, provodi aktivnosti sustava eVisitor te prati pokazatelje održivosti i provedbu Plana.
Turistička zajednica Dubrovačko-neretvanske županije i Hrvatska turistička zajednica	Provode marketinške i promotivne aktivnosti na regionalnoj i nacionalnoj razini, u koje se uključuje ponuda Opuzena; koordiniraju studijska putovanja i nastupe na sajmovima.
Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije	Upravlja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže u delti Neretve, izdaje uvjete zaštite prirode, provodi monitoring i edukacijske programe te je ključni partner u razvoju ekoturizma i promatranja ptica.
Komunalna i javna poduzeća (Čistoća Opuzen d.o.o., Neretvansko-primorsko-vrgorski vodovod d.o.o., JU Sportski objekti Opuzen)	Osiguravaju gospodarenje otpadom, vodoopskrbu i odvodnju, održavanje javnih i sportskih površina te podatke potrebne za praćenje pokazatelja održivosti (voda, otpad).
Obrazovne i kulturne ustanove (Srednja poljoprivredna i tehnička škola Opuzen, Osnovna škola Opuzen, Dječji vrtić, Gradska knjižnica Opuzen, Župa sv. Stjepana)	Čuvaju i interpretiraju lokalni identitet; Srednja poljoprivredna i tehnička škola organizira Dane mandarina i obrazuje kadrove za poljoprivredu i agroturizam; župa skrbi o sakralnoj baštini.
Udruge civilnog društva (Družba građana „Pivčeva kala“, Udruga Santa Valerio, Udruga za očuvanje neretvanske baštine – Opuzen, Gradska glazba Opuzen, sportski klubovi, DVD Opuzen i dr.)	Organiziraju ključne manifestacije (Neretvanska brudetijada, Art festival Zen Opuzen, Čikarijada, aktivnosti vezane uz Maraton lađa, Maškare, Advent) i čuvaju nematerijalnu baštinu; DVD Opuzen doprinosi sigurnosti posjetitelja.

Dionik	Uloga u upravljanju destinacijom
Obiteljska poljoprivredna gospodarstva, vinari i proizvođači	Proizvode neretvansku mandarinu (zaštićena oznaka izvornosti), vino, maslinovo ulje i prerađevine; potencijalni nositelji kušaonica, berbe mandarina za posjetitelje i agroturističkog smještaja.
Privatni iznajmljivači, hotel, kamp i ugostitelji	Pružaju smještajnu i ugostiteljsku uslugu, nose kvalitetu neposrednog doživljaja gosta te su izvor podataka o potražnji.
Pružatelji aktivnosti na otvorenom (kiteboarding centar na ušću Neretve, organizatori vožnji lađama i foto-safarija, najam bicikala)	Kreiraju doživljajnu ponudu na rijeci, ušću i u poljima te su ključni za razvoj aktivnog i ekoturizma.
Susjedne jedinice lokalne samouprave i turističke zajednice doline Neretve (Metković, Ploče, Slivno, Kula Norinska, Zažablje)	Partneri u razvoju zajedničkih proizvoda i ruta doline Neretve (lađe, mandarine, ptice, biciklizam, Narona) te u prekograničnoj suradnji s Bosnom i Hercegovinom.

Izvor: Obrada autora na temelju analize relevantnih dionika destinacije, službenih podataka Turističke zajednice Grada Opuzena i Grada Opuzena te važećeg institucionalnog okvira upravljanja turizmom

Uloga dionika u provedbi održivog turizma

Uspješna provedba Plana zahtijeva:

- Međusektorsku suradnju – usklađeno djelovanje javnog, privatnog i civilnog sektora
- Jasnu podjelu odgovornosti – definiranje tko je nositelj, a tko podržavatelj pojedine aktivnosti
- Redovitu komunikaciju i participaciju – otvoreni dijalog kroz savjetovanja, radionice i forume
- Praćenje i evaluaciju – transparentno mjerenje učinaka i kontinuirano prilagođavanje mjera
- Suradnju na razini doline Neretve – zajednički nastup i proizvodi sa susjednim destinacijama

Primjenom ovakvog modela upravljanja Grad Opuzen gradi uključivu i otpornu destinaciju u kojoj su interesi lokalne zajednice, zadovoljstvo posjetitelja i očuvanje prirodnog okoliša delte Neretve međusobno usklađeni.

1.3. Struktura dokumenta

Plan upravljanja destinacijom izrađen je u skladu sa Smjernicama za izradu Plana upravljanja destinacijom i Pravilnikom (NN 112/24)⁵ te se temelji na logičnom slijedu koraka prikazanih na sljedećoj slici. Struktura dokumenta omogućuje jasan i pregledan prikaz cjelokupnog procesa – od polaznih informacija o destinaciji, preko analize resursa i definiranja razvojnih prioriteta, pa sve do konkretnih projekata i sustava praćenja provedbe.

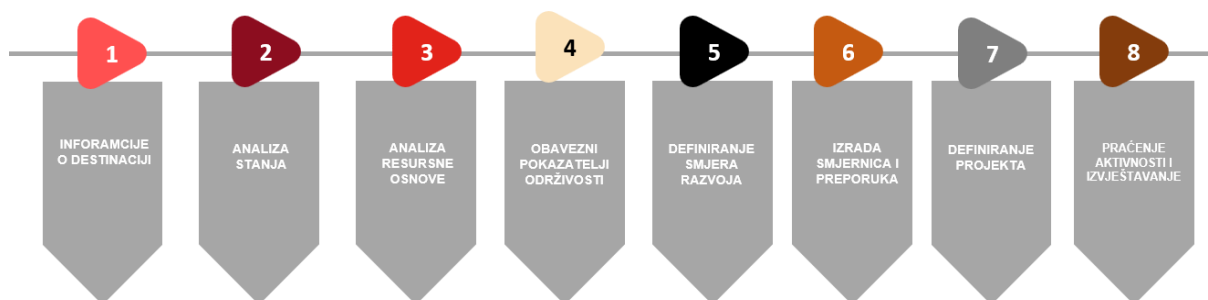
Struktura dokumenta Plana upravljanja destinacijom Opuzen obuhvaća sljedeće korake:

- Informacije o destinaciji – osnovne informacije o destinaciji, uključujući geografski položaj, povijesno-kulturni kontekst, ključne atrakcije i infrastrukturu koja definira identitet Opuzena.
- Analiza stanja i definicija područja obuhvata – detaljna analiza postojećeg stanja destinacije (demografskog, gospodarskog, infrastrukturnog i institucionalnog okruženja) te definicija prostornog obuhvata Plana.
- Analiza resursne osnove – sustavna analiza prirodnih i antropogenih resursa te manifestacija i njihova potencijala za razvoj i valorizaciju u turističkoj ponudi.

⁵ Smjernice i upute za izradu plana upravljanja destinacijom, Pravilnik o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom (NN 112/24)

- Pokazatelji održivosti – metodologija prikupljanja podataka i obvezni pokazatelji održivosti turizma u destinaciji (društveni, okolišni, ekonomski i prostorni aspekti).
- Razvojni smjer (ciljevi, prioriteti, mjere) – dugoročna vizija razvoja destinacije, strateški ciljevi, prioriteti i razvojne mjere.
- Smjernice i preporuke – praktične smjernice za ključne dionike (lokalnu upravu, Turističku zajednicu i ostale dionike).
- Projekti i aktivnosti – planirani projekti usklađeni s mjerama koji doprinose ostvarenju ciljeva i održivosti destinacije.
- Praćenje aktivnosti i izvještavanje – sustav praćenja provedbe Plana, evaluacija i redovito izvještavanje o napretku.

Slika 2. Shematski prikaz strukture dokumenta

Izvor: Obrada autora

2. Analiza stanja

2.1. Polazište i obuhvat

Plan upravljanja destinacijom Opuzen temelji se na analizi postojećeg stanja turizma izrađenoj na temelju relevantnih i ažuriranih podataka. Analiza ukazuje na ključne gospodarske, okolišne, klimatske, demografske i društvene izazove s kojima se grad Opuzen suočava – od depopulacije i starenja stanovništva, preko izražene sezonalnosti turističke potražnje, do ranjivosti delte Neretve na klimatske promjene, zaslaničavanje i požare.

Prikupljeni podaci analizirani su primjenom osnovnih statističkih metoda i prikazani grafički i tablično. U slučajevima nedostupnosti određenih podataka na lokalnoj razini, analiza je dopunjena podacima na razini doline Neretve, Dubrovačko-neretvanske županije ili Jadranske Hrvatske, pri čemu je svaki korišten podatak popraćen navodom izvora. Podaci koji u trenutku izrade Plana nisu bili dostupni jasno su označeni i predviđeni za naknadno prikupljanje u okviru sustava praćenja pokazatelja.

Podaci za analizu prikupljeni su kroz sljedeće metode:

- Sekundarni podaci: službeni upiti prema javnim tijelima i tijelima s javnim ovlastima te dostupni izvori nacionalnih statistika, strateških dokumenata i tematskih istraživanja. Ključni izvori uključuju sustav eVisitor, Državni zavod za statistiku (DZS), Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Financijsku agenciju (FINA), Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ), komunalna poduzeća, Hrvatsku elektroprivredu (HEP) te strateške dokumente Grada Opuzena, Turističke zajednice i Dubrovačko-neretvanske županije.

- Primarni podaci i informacije: razgovori i radni sastanci s predstavnicima Grada Opuzena, Turističke zajednice Grada Opuzena, organizatora manifestacija, iznajmljivača, pružatelja aktivnosti i obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, s ciljem dopune informacija nedostupnih kroz postojeće izvore i izravnog uvida u potrebe, prednosti i nedostatke destinacije.

Obuhvat

Obuhvat analize čini administrativno područje grada Opuzena sa svim njegovim naseljima i resursima, uzimajući u obzir ključne aspekte turističkog sustava: ponudu, potražnju, infrastrukturu, resurse, održivost i konkurentnost. Zbog snažne funkcionalne povezanosti, analiza se na odgovarajućim mjestima proširuje na dolinu Neretve (Metković, Ploče, Slivno, Kula Norinska, Zažablje, Pojezerje) i prekogranično područje Bosne i Hercegovine.

Grad Opuzen smješten je u južnoj Dalmaciji, u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, na donjem toku rijeke Neretve između Metkovića i Ploča. Prostire se na 24,04 km², što čini 1,35 % površine županije, a obuhvaća tri naselja: Opuzen, Buk-Vlaku i Pržinovac. Prema Popisu stanovništva 2021. godine Grad ima 2.838 stanovnika, uz negativne demografske trendove – pad broja stanovnika od gotovo 13 % u odnosu na 2011. godinu i starenje populacije.

Povijesni dio grada smješten je na nekadašnjem riječnom otoku Posrednici, a ime je grad dobio po mletačkoj utvrdi Fort Opus podignutoj 1684. godine. Opuzen je gospodarski izrazito poljoprivredno orijentiran – središte je uzgoja neretvanske mandarine, proizvoda zaštićenog oznakom izvornosti – dok turizam ima ulogu dopunske djelatnosti s rastućim značajem.

Kako bi se jasno prikazao opći turistički kontekst i specifičnosti Opuzena kao destinacije, sljedeća tablica prikazuje profil odredišta:

Tablica 2. Profil odredišta: Opuzen

Obilježje	Opis
Lokacija	Grad Opuzen, Dubrovačko-neretvanska županija; naselja Opuzen, Buk-Vlaka i Pržinovac; delta rijeke Neretve, 12 km uzvodno od ušća
Prometna povezanost (zračni, cestovni, željeznički i pomorski promet)	Zračni prijevoz: Zračna luka Dubrovnik (~106 km), Zračna luka Split i Zračna luka Mostar (BiH) Cestovne veze: državna cesta D9 (Opuzen – Metković – GP Metković) kroz grad, spoj na D8 (Jadranska magistrala); ulaz na autocestu A1 u Karamatićima (~20 km) Željezničke veze: pruga Ploče – Metković – Čapljina – Sarajevo prolazi područjem grada Pomorske veze: luka Ploče (~15 km) s trajektnom linijom Ploče – Trpanj; luka Dubrovnik (~85 km)
Udaljenost od glavnog grada i glavnih emitivnih tržišta	Zagreb ~490 km Mostar (BiH) ~54 km; Međugorje (BiH) ~34 km; Sarajevo (BiH) ~180 km
Geografska obilježja	Ravničarski teren delte Neretve na oko 1 m nadmorske visine; rijeka se u području grada razdvaja u brojne rukavce i kanale; plodna melioracijska polja s nasadima mandarina; pješčana plaža na ušću Neretve; nema šuma ni šumskog zemljišta
Klimatska obilježja	Sredozemna klima s dugim, suhim i vrućim ljetima te blagim i kišnim zimama; česti vjetrovi maestral i tramontana na ušću
Broj stalnih stanovnika	Popis stanovništva 2021.: 2.838 (Popis 2011.: 3.254)
Broj turista (dolasci)	2024.: 1.447 dolazaka / 8.197 noćenja 2025.: 1.537 dolazaka / 9.436 noćenja

Obilježje	Opis
Prosječna duljina boravka	2024.: 5,66 dana 2025.: 6,14 dana
Smještajni kapaciteti	2025.: 75 objekata, 194 smještajne jedinice, 571 stalni krevet (+56 pomoćnih); kamp 2★ (264 kreveta), hotel 3★ (39 kreveta), objekti u domaćinstvu, objekti na OPG-u, nekomercijalni smještaj
Ugostiteljski sadržaji	Restorani i konobe s neretvanskom kuhinjom (brudet od jegulja i žaba, plotica, gambori), restoran hotela, kafići, pizzerije i zalogajnice; ugostiteljski objekti uz plažu na ušću
Najpopularnije turističke atrakcije	Ušće Neretve (plaža, kiteboarding, promatranje ptica); povijesna jezgra s Trgom kralja Tomislava, crkvom sv. Stjepana, monolitnom kamenom klupom i antičkim spomenicima (torzo cara Tiberija, kip carice Livije); Stari most na Neretvi; murali Art festivala Zen Opuzen; polja mandarina i kanali delte
Glavni turistički proizvodi	Aktivni turizam na vodi i u prirodi (kiteboarding, SUP,ajak, biciklizam „Poljem do ušća“, vožnje lađama), gastro i agroturizam (mandarina, neretvanski brudet, vino), manifestacije (Maraton lađa, Neretvanska brudetijada, Dani mandarina, Maškare, Zen Opuzen), kulturna baština
Prostor – turističke zone i površine	Povijesna jezgra na Posrednici s rivom i trgom; zona ušća Neretve (plaža, kamp, kite centar) unutar zaštićenog područja; poljoprivredni krajolik s biciklističkim rutama; Stari most i obale Neretve
Turistička infrastruktura	Ured i informativna točka TZ-a na Trgu kralja Tomislava; cikloturistička ruta „Poljem do Ušća“ (22 km) s interpretacijskim tablama; plaža Ušće; sportska dvorana s parkiralištem za autobuse; gradski park; riva uz Neretvu

Izvor: Obrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku, sustava eVisitor, Turističke zajednice Grada Opuzena, Grada Opuzena, Strategije razvoja turizma Grada Opuzena 2023. – 2027. te javno dostupnim prostorno-geografskim podacima

Geografski položaj

Grad Opuzen smješten je u južnom dijelu Republike Hrvatske, u donjem toku i delti rijeke Neretve, na zemljopisnim koordinatama približno 43°01' sjeverne zemljopisne širine i 17°34' istočne zemljopisne dužine. Prema klasifikaciji prostornih jedinica za statistiku (NUTS 2) pripada Jadranskoj Hrvatskoj. Nadmorska visina grada iznosi svega oko 1 m, zbog čega je prostor izrazito ovisan o vodnom režimu Neretve i mora.

Grad se prostire na površini od 24,04 km², što čini 1,35 % površine Dubrovačko-neretvanske županije. Administrativno obuhvaća tri naselja – Opuzen (gradsko središte), Buk-Vlaku i Pržinovac. Graniči s Općinom Kula Norinska na sjeveroistoku, Gradom Pločama na sjeverozapadu te Općinom Slivno na jugu⁶.

Prema podacima Popisa stanovništva 2021. godine, na području Grada Opuzena živi 2.838 stanovnika⁷, čime Grad čini oko 2,5 % stanovništva Dubrovačko-neretvanske županije. Najveći dio stanovništva živi u samom Opuzenu (2.355), dok Buk-Vlaka broji 470, a Pržinovac 13 stanovnika.

Slika 3. Prostorni smještaj Grada Opuzena u Dubrovačko-neretvanskoj županiji i na karti Republike Hrvatske

⁶ Strategija razvoja turizma Grada Opuzena za razdoblje od 2023. do 2027. godine, Spot d.o.o., prosinac 2022.

⁷ Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

Izvor: Strategija razvoja turizma Grada Opuzena za razdoblje od 2023. do 2027. godine

Opuzen ima povoljan prometno-geografski položaj na raskrižju jadranskog i neretvanskog prometnog pravca. Kroz grad prolazi državna cesta D9 (GP Metković – Opuzen – D8) u duljini od 10,88 km, a područjem prolaze i županijska cesta 6219 (Buk-Vlaka – Podgradina – Opuzen) te lokalna cesta 69011 (Opuzen – Podgradina). Najbliži priključak na autocestu A1 nalazi se u Karamatićima (oko 20 km), a granični prijelazi s Bosnom i Hercegovinom udaljeni su oko 10 km (GP Doljani 10,2 km, GP Gabela Polje 10,9 km, GP Zvirici 16,4 km). Planirani nastavak autoceste A1 kroz dolinu Neretve, s mostom preko Neretve i čvorom Opuzen, dodatno će unaprijediti dostupnost destinacije, ali i povećati pritisak na prostor delte.

Posebnost Opuzena proizlazi iz njegova položaja u srcu delte Neretve – jedne od najvrjednijih močvarnih cjelina na Mediteranu. U području grada Neretva se razdvaja u brojne rukavce i kanale koji okružuju melioracijska polja iznimne plodnosti. Upravo je taj prostor, nastao višestoljetnom borbom čovjeka s močvarom (što simboliziraju spomenici „Regulacija toka Neretve“ iz 1885. i „Pobjeda nad močvarom“ iz 1975.), temelj identiteta grada i njegove turističke ponude.

Klima je sredozemna, s dugim, suhim i vrućim ljetima te blagim i kišnim zimama. Na meteorološkoj postaji Opuzen zabilježene su ekstremne temperature od $-9,5^{\circ}\text{C}$ (siječanj 1985.) do $40,0^{\circ}\text{C}$ (kolovoz 2000.). Povoljna klima i tlo pogoduju uzgoju agruma, a stalno strujanje maestralske i tramontane na ušću čini ovaj prostor jednom od najpoznatijih lokacija za kiteboarding u Hrvatskoj.

Gospodarstvo Opuzena temelji se na poljoprivredi, trgovini i pratećim djelatnostima. Prema podacima iz strateških dokumenata Grada, na području Opuzena registrirano je 886 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, a obrađuje se 879,35 ha poljoprivrednih površina, od čega su najznačajnije mandarine (740,03 ha), zatim lubenice, masline, povrće i jagode⁸. U dolini Neretve pod mandarinom je oko 2.500 ha s približno 2,5 milijuna stabala i godišnjim urodom do 50.000 tona. Neretvanska mandarina zaštićena je oznakom izvornosti, a Opuzen je dio vinogorja Neretva.

⁸ Strategija razvoja turizma Grada Opuzena za razdoblje od 2023. do 2027. godine

Opuzen ima dugu obrazovnu tradiciju – prva pučka škola otvorena je 1798. godine i bila je jedina škola u dolini Neretve do 1845. Danas u gradu djeluju dječji vrtić, osnovna škola i Srednja poljoprivredna i tehnička škola Opuzen, koja je važan dionik u razvoju agroturizma i organizator Dana mandarina.

Opuzen se profilira kao mala destinacija koja spaja iznimnu prirodnu vrijednost delte Neretve, prepoznatljivu poljoprivrednu proizvodnju, bogatu baštinu i živu tradiciju. Njegova autentičnost, položaj na putu prema Dubrovniku, Pelješcu, Makarskoj rivijeri i Međugorju te rastuća prepoznatljivost po muralima, kiteboardingu i mandarinama čine ga privlačnim za posjetitelje koji traže doživljaj izvan masovnog „sunce i more“ turizma.

Demografska slika

Demografske prilike jedan su od ključnih pokazatelja razvoja i održivosti lokalne zajednice. Kretanja broja stanovnika, dobna struktura, gustoća naseljenosti i migracijski obrasci izravno utječu na planiranje javnih usluga, razvoj infrastrukture, tržište rada i ukupnu kvalitetu života. U skladu s općim kretanjima u Hrvatskoj, a osobito u dolini Neretve, Opuzen se suočava s izrazito negativnim demografskim trendovima.

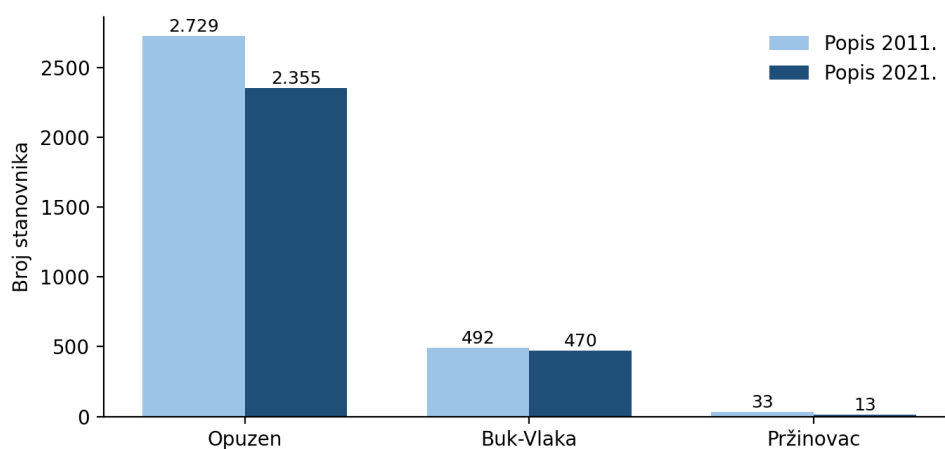
Prema Popisu stanovništva 2021. godine, Grad Opuzen broji 2.838 stanovnika, što je pad od 12,8 % u odnosu na 2011. godinu (3.254 stanovnika). Pad je izraženiji od hrvatskog prosjeka (–9,6 %) i u skladu je s kretanjima u cijeloj dolini Neretve, koja je u desetljeću između dvaju popisa izgubila oko 12 % stanovnika. Gustoća naseljenosti iznosi 118,1 st./km².

Tablica 3. Kretanje broja stanovnika po naseljima (2011. – 2021.)

Naselje	Broj stanovnika 2011.	Broj stanovnika 2021.	Promjena (broj)	Promjena 2011. – 2021. (%)
GRAD OPUZEN – UKUPNO	3.254	2.838	–416	–12,8
Opuzen	2.729	2.355	–374	–13,7
Buk-Vlaka	492	470	–22	–4,5
Pržinovac	33	13	–20	–60,6

Izvor: Državni zavod za statistiku (DZS), Popis stanovništva 2011. i 2021.

Slika 4. Broj stanovnika po naseljima Grada Opuzena (2011. i 2021.)

Izvor: DZS, obrada autora

Prema Popisu stanovništva 2021. Grad Opuzen ima 2.838 stanovnika, od čega 1.415 muškaraca i 1.423 žene. Obilježava ga izražen proces demografskog starenja. Glavni pokazatelji dobne strukture su:

- prosječna starost: 44,3 godine, jednako kao prosjek Republike Hrvatske (44,3) i nešto više od prosjeka Dubrovačko-neretvanske županije (43,8); prosječna starost muškaraca je 42,9, a žena 45,7 godina;
- indeks starenja: 153,1, što znači da na 100 osoba mlađih od 15 godina dolazi 153 osobe starije od 65 godina (Dubrovačko-neretvanska županija: 147,4; RH: 156,2); kod žena indeks iznosi čak 177,6;
- udio stanovništva starijeg od 65 godina: 24,4 % (692 osobe), a udio starijih od 75 godina 9,5 % (270 osoba); županijski prosjek je 22,5 %;
- udio radno sposobnog stanovništva (15–64 godine): 59,9 % (1.700 osoba), manje od županijskog prosjeka (62,1 %); udio mladih (0–14 godina) je 15,7 % (446 osoba).

Među naseljima najnepovoljniju dobnu strukturu ima Buk-Vlaka. Tamo je 27,0 % stanovnika starije od 65 godina, a indeks starenja iznosi 201,6. U naselju Opuzen indeks starenja je 146,2.

Na starenje upućuju i drugi pokazatelji. Mirovina je glavni izvor sredstava za život za 28,4 % stanovnika, gotovo jednako kao prihodi od rada (34,1 %). Od 30 osoba umrlih u 2024. godini njih 22 (73 %) bilo je starije od 65 godina, a 12 (40 %) starije od 80 godina. Ekonomski je aktivno 43,6 % stanovnika starijih od 15 godina, a stopa nezaposlenosti prema Popisu iznosi 5,7 %.

Ovakva struktura ograničava raspoloživost radne snage u turizmu i ugostiteljstvu. Istodobno otvara prostor za programe koji starije stanovnike uključuju u očuvanje i prenošenje baštine, primjerice znanja o lađama, gastronomiji i običajima.

Tablica 4. Stanovništvo Grada Opuzena po dobnim skupinama u usporedbi s Metkovićem, Pločama, Županijom i RH (Popis 2021.)

Područje	Stanovnici	0–14 (%)	15–64 (%)	65+ (%)	Prosječna starost	Indeks starenja
Grad Opuzen	2.838	15,7	59,9	24,4	44,3	153,1
Grad Metković	15.235	17,1	65,0	17,9	40,9	106,1
Grad Ploče	8.220	14,1	62,3	23,6	44,9	175,2
Dubrovačko-neretvanska županija	115.564	15,3	62,1	22,5	43,8	147,4
Republika Hrvatska	3.871.833	14,3	63,3	22,4	44,3	156,2

Izvor: DZS, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021., Kontingenti stanovništva po gradovima/općinama; obrada autora.

Trendovi prirodnog kretanja stanovništva prikazani su u sljedećoj tablici.

Tablica 5. Prirodno kretanje stanovništva Grada Opuzena (2020. – 2024.)

Godina	Živorodeni	Umrli	Prirodni prirast	Vitalni indeks*
2020.	19	31	–12	61,3
2021.	26	46	–20	56,5
2022.	25	34	–9	73,5
2023.	20	36	–16	55,6
2024.	25	30	–5	83,3

Ukupno 2020. – 2024.	115	177	-62	65,0
-----------------------------	------------	------------	------------	-------------

*Vitalni indeks = broj živorođenih na 100 umrlih.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Prirodno kretanje stanovništva u Republici Hrvatskoj u 2020., 2021., 2022., 2023. i 2024. (Statistička izvješća 1684, 1701, 1718, 1730 i 1738); obrada autora.

U razdoblju 2020. – 2024. u Gradu Opuzenu rođeno je 115, a umrlo 177 osoba, pa je ukupni prirodni pad 62 stanovnika. Prirodni prirast bio je negativan u svakoj godini razdoblja. Vitalni indeks kretao se od 55,6 (2023.) do 83,3 (2024.), s prosjekom od 65,0. To je ispod županijskog prosjeka: vitalni indeks Dubrovačko-neretvanske županije u istom je razdoblju bio između 70,7 i 89,1. Susjedni Metković u svih je pet godina imao pozitivan prirodni prirast.

Prosječna stopa nataliteta iznosi oko 8,1 ‰, a stopa mortaliteta oko 12,5 ‰. Prirodni pad od 62 osobe mnogo je manji od ukupnog smanjenja broja stanovnika između posljednja dva popisa (-416). Glavni uzrok depopulacije stoga je iseljavanje, osobito mlađeg i radno aktivnog stanovništva. To je izazov za dostupnost radne snage u turizmu, ali i argument za razvoj turizma kao djelatnosti koja može pridonijeti ostanku mladih u Opuzenu.

Na području Grada Opuzena živi oko 1.120 kućanstava s prosječno oko 2,5 člana. Više od tri četvrtine kućanstava na neki je način povezano s poljoprivredom, što potvrđuje snažnu agrarnu osnovu lokalnog gospodarstva i potencijal za razvoj agroturizma i dopunskih djelatnosti na OPG-ovima.

Gljučni demografski izazovi

- Kontinuirani pad broja stanovnika: Grad je u desetljeću izgubio gotovo 13 % stanovnika, a najmanje naselje (Pržinovac) više od polovice.
- Starenje stanovništva i odlazak mladih: mladi i radno aktivni stanovnici odlaze zbog obrazovanja i zaposlenja u veća središta ili inozemstvo, što slabi lokalni ljudski kapital i dostupnost radne snage u turizmu i poljoprivredi.
- Ovisnost o sezonskom radu: poljoprivreda (berba mandarina u jesen) i turizam (ljetno) generiraju sezonsku potražnju za radom koja se djelomično preklapa, što otvara mogućnost boljeg kombiniranja prihoda kroz godinu.
- Implikacije za turizam: turizam treba doprinijeti dodatnim prihodima kućanstava (iznajmljivanje, kušaonice, vođenje, aktivnosti), zadržavanju mladih kroz nova zanimanja te revitalizaciji povijesne jezgre.

2.2. Javna turistička infrastruktura

Turističkom infrastrukturu smatra se infrastruktura koja na području turističke destinacije izravno ili neizravno utječe na razvoj turizma i turističke ponude u funkciji dodane vrijednosti turističkih sadržaja, kako je definirana Pravilnikom o javnoj turističkoj infrastrukturi (NN 126/21)⁹. Javna turistička infrastruktura na području Opuzena još je u razvoju i uglavnom je vezana uz rijeku, ušće i povijesnu jezgru. U nastavku je prikaz postojeće i planirane infrastrukture prema kategorijama primarne i sekundarne turističke infrastrukture, uz ocjenu značaja (M – međunarodni, N – nacionalni, R – regionalni, L – lokalni) i spremnosti (S – spremno, DS – djelomično spremno, NS – nespremno).

⁹ Pravilnik o javnoj turističkoj infrastrukturi (NN 126/21)

Tablica 6. Primarna javna turistička infrastruktura

Vrsta infrastrukture	Primjeri i lokacije u Opuzenu	Značaj	Spremnost
Biciklističke rute i infrastruktura	Cikloturistička ruta „Poljem do Ušća“ (22 km) kroz polja mandarina i uz kanale delte do ušća Neretve, opremljena interpretacijskim tablama (projekt „Opremanje cikloturističke rute na području grada Opuzena – dio Cycling Neretva“, sufinanciran iz Fonda za turistički nedovoljno razvijena područja i kontinent); povezanost s rutama doline Neretve (cycling-neretva.com) i koridorom EuroVelo 8	R	DS
Plaže i kupališta s pratećom infrastrukturom	Pješčana plaža na ušću Neretve (Ušće) – jedina plaža u gradu, dio zaštićenog područja; u tijeku projekt uređenja (nogostup, parkiralište, LED rasvjeta, svlačionice i tuševi, drvene šetnice, rješenje otpadnih voda)	R	DS
Centri za posjetitelje / informativni centri	Ured i informativna točka Turističke zajednice Grada Opuzena na Trgu kralja Tomislava 1	L	DS
Poučne i tematske staze	Tematska gradska ruta: sportska dvorana (parking) – Gradski park (spomenik „Pobjeda nad močvarom“) – Ulica Stjepana Radića – Trg kralja Tomislava (zid lapida, torzo cara Tiberija, kamena klupa) – crkva sv. Stjepana – riva; interpretacijske table na biciklističkoj ruti	L	DS
Info-ploče i turistička signalizacija	Interpretacijske table na ruti „Poljem do Ušća“	L	DS
Vidikovci i odmorišta	Riva uz Neretvu, Stari most, ušće Neretve (promatranje ptica i zalazaka sunca); nema uređenih promatračnica za ptice	L	NS
Pristaništa, vezovi i plovila za prijevoz posjetitelja	Riva i obale Neretve koriste se za lađe i manja plovila; nema uređenog pristaništa za safari ture	R	NS
Utvrde i povijesni lokaliteti	Lokaliteti mletačke utvrde Fort Opus (1684.) i utvrde Brštanik; arheološki lokaliteti Posrednica, Jesenska i Luke – bez uređene prezentacije	R	NS
Muzeji i izložbeni prostori	Nema muzeja; antički spomenici izloženi su na otvorenom na Trgu kralja Tomislava; murali Art festivala Zen Opuzen čine „galeriju na otvorenom“	N	DS

Izvor: Obrada autora prema podacima Turističke zajednice Grada Opuzena, Grada Opuzena, Strategiji razvoja turizma Grada Opuzena 2023. – 2027. i javno dostupnim izvorima

Sekundarna turistička infrastruktura

Sekundarna turistička infrastruktura obuhvaća sadržaje koji nisu primarno namijenjeni turizmu, ali znatno pridonose turističkom doživljaju i funkcionalnosti destinacije tijekom sezone ili većih događanja.

Tablica 7. Sekundarna turistička infrastruktura

Vrsta infrastrukture	Primjeri i lokacije u Opuzenu	Značaj	Spremnost
Parkirališta i pristupne ceste	Parkiralište kod sportske dvorane (pogodno za osobna vozila i autobuse); parkirališta u centru i uz rivu; privremena parkirališta tijekom manifestacija; pristupna cesta i parkiranje na ušću (u sklopu projekta uređenja plaže)	L	DS
Javni sanitarni čvorovi	Javni sanitarni čvorovi u funkciji posjetitelja nisu evidentirani; predviđeni su projektom uređenja plaže Ušće i izgradnjom sportske građevine u sportsko-rekreacijskoj zoni (P1)	L	NS
Sportski objekti u funkciji turizma	Gradska sportska dvorana (JU Sportski objekti Opuzen), nogometno igralište NK Neretvanac, rukometni klubovi RK Opuzen i ŽRK Neretvanka; sportski tereni u kampu na ušću	L	S
Javne površine za manifestacije	Trg kralja Tomislava, riva uz Neretvu, Stari most (Čikarijada), gradski park, školski vrt (Dani mandarina)	L	S

Vrsta infrastrukture	Primjeri i lokacije u Opuzenu	Značaj	Spremnost
Dječja igrališta i parkovi	Gradski park Opuzen	L	DS
Punionice za električna vozila	Na području Opuzena nalaze se dvije lokacije s punionicama za električna vozila	L	NS

Izvor: Obrada autora prema podacima Turističke zajednice Grada Opuzena, Grada Opuzena i ostalim javno dostupnim izvorima

2.3. Prometna infrastruktura

Prometna infrastruktura jedna je od ključnih sastavnica dostupnosti destinacije i kvalitete života stanovnika. Opuzen se nalazi na križanju jadranskog cestovnog pravca (D8) i neretvanskog koridora prema Bosni i Hercegovini (D9), u blizini luke Ploče i autoceste A1, što mu daje povoljan tranzitni položaj. Istodobno, velik dio posjetitelja kroz Opuzen samo prolazi, što predstavlja i priliku i izazov za zadržavanje gostiju.

Cestovni promet

Glavna prometnica kroz grad je državna cesta D9 (GP Metković – Opuzen – D8) duljine 10,88 km na području Grada, koja povezuje Jadransku magistralu (D8) s Metkovićem i graničnim prijelazom prema Bosni i Hercegovini. Mrežu dopunjuju županijska cesta 6219 (Buk-Vlaka – Podgradina – Opuzen) duljine 4,5 km i lokalna cesta 69011 (Opuzen – Podgradina) duljine 1,1 km te mreža nerazvrstanih cesta u nadležnosti Grada.

Prema podacima Hrvatskih cesta, prosječni ljetni dnevni promet (PLDP) na brojačkom mjestu Opuzen u 2021. godini iznosio je 2.829 vozila (2.505 u 2020.), dok je na okolnim brojačkim mjestima doline Neretve (Kula Norinska, Rogotin, Komin, Vlaka, Krvavac, Metković) ukupno zabilježeno 43.214 vozila dnevno¹⁰. Ti podaci pokazuju velik tranzitni potencijal – značajan broj putnika prolazi u neposrednoj blizini Opuzena, a cilj je dio njih motivirati na zaustavljanje.

Tablica 8. Prosječni ljetni dnevni promet (PLDP) na brojačkim mjestima doline Neretve

Brojačko mjesto	PLDP 2020.	PLDP 2021.	Promjena (%)
Opuzen	2.505	2.829	+12,9
Kula Norinska	10.353	11.128	+7,5
Rogotin	10.023	14.047	+40,1
Komin	1.948	2.056	+5,5
Vlaka	5.251	6.895	+31,3
Krvavac	2.614	3.114	+19,1
Metković	4.694	5.201	+10,8
Ukupno	35.440	43.214	+21,9

Izvor: Hrvatske ceste, Brojenje prometa na cestama RH 2020. i 2021.; Strategija razvoja turizma Grada Opuzena 2023. – 2027.

Najbliži priključak na autocestu A1 (Zagreb – Split – Ploče) nalazi se u Karamatićima, oko 20 km od Opuzena. U pripremi je nastavak autoceste A1 prema Dubrovniku kroz dolinu Neretve, koji uključuje novi most preko Neretve i čvor Opuzen, s ciljanom dovršetkom cijelog pravca do 2030. godine. Otvaranjem Pelješkog mosta (2022.) promijenili su se prometni tokovi prema Pelješcu, Korčuli i Dubrovniku, što Opuzenu, kao točki na tom pravcu, otvara priliku za privlačenje tranzitnih posjetitelja.

¹⁰ Hrvatske ceste, Brojenje prometa na cestama Republike Hrvatske 2020. i 2021.

Željeznički promet

Područjem Grada prolazi željeznička pruga Ploče – Metković – Čapljina – Sarajevo, koja je dio koridora Vc. Pruga danas ima pretežito teretnu funkciju vezanu uz luku Ploče, dok je putnički promet ograničen. Potencijal za turizam postoji u vidu tematskih i prekograničnih putovanja, ali zahtijeva dogovor s prijevoznicima i ulaganja u stajališta.

Zračni i pomorski promet

Najbliža zračna luka je Zračna luka Dubrovnik (Čilipi), udaljena oko 106 km, a u gravitacijskom području su i zračne luke Split i Mostar. Luka Ploče (oko 15 km) važna je teretna luka i polazište trajektne linije Ploče – Trpanj (Pelješac). Rijeka Neretva plovna je od ušća do Metkovića, što omogućuje rekreacijsku i izletničku plovidbu (lađe, kajaci, manji brodovi), a Prostornim planom predviđena je i mogućnost uređenja manje luke nautičkog turizma na području Grada.

Javni prijevoz

Javni prijevoz temelji se na međugradskim autobusnim linijama na pravcu D8 i D9 (Split – Ploče – Opuzen – Metković – Dubrovnik) te lokalnim linijama prema Metkoviću i Pločama. Najbliži autobusni kolodvori nalaze se u Metkoviću (10 km) i Pločama (15 km). Za posjetitelje bez automobila dostupnost ušća, polja i atrakcija u okolici je ograničena.

Parkirališta i promet u mirovanju

U središtu grada parkiranje je organizirano uz glavne ulice, trg i rivu. Kao ključna točka za prihvat autobusa i grupnih posjetitelja je parkiralište ispred sportske dvorane. Na ušću Neretve parkiranje je tijekom ljeta opterećeno te se rješava projektom uređenja plaže. Tijekom velikih manifestacija (Maraton lađa, Neretvanska brudetijada, Dan grada) potrebno je unaprijed planirati privremene zone parkiranja i regulaciju prometa. U sportsko-rekreacijskoj zoni uz glavno nogometno igralište uređeno je 34 parkirališna mjesta.

Biciklistički promet

Ravničarski teren delte, mreža poljskih putova uz kanale i blizina mora čine Opuzen iznimno pogodnim za cikloturizam. Grad ima uređenu i označenu cikloturističku rutu „Poljem do Ušća“ duljine 22 km koja vodi kroz nasade mandarina do ušća Neretve, a dio je šire mreže ruta doline Neretve. Daljnji razvoj uključuje povezivanje s koridorom EuroVelo 8 (Mediterranska ruta), označavanje atrakcija „vidi – kušaj – kupi“ uz rutu, postavljanje odmorišta i servisnih točaka te poticanje smještaja prilagođenog biciklistima (oznaka „Bike & Bed“).

2.4. Komunalna infrastruktura

Komunalna infrastruktura temelj je funkcionalnosti destinacije te izravno utječe na kvalitetu života stanovnika, zaštitu okoliša i doživljaj posjetitelja. U Opuzenu ona ima dodatnu važnost zbog osjetljivosti delte Neretve – ispuštanje nepročišćenih otpadnih voda, neadekvatno zbrinjavanje otpada ili nekontrolirana gradnja u prostoru uz rijeku i ušće izravno ugrožavaju vrijednosti zbog kojih su područja zaštićena. U nastavku su obrađena ključna područja: energetska infrastruktura, telekomunikacije, vodoopskrba i odvodnja te gospodarenje otpadom.

Energetska infrastruktura

Distribuciju električne energije na području grada Opuzena osigurava HEP – Operator distribucijskog sustava d.o.o. (Elektrojug Dubrovnik), putem srednjenaponske i niskonaponske mreže i sustava

transformatorskih stanica. Opskrba je u pravilu stabilna, uz povećano opterećenje u ljetnim mjesecima (klimatizacija, sezonski smještaj i kamp na ušću).

Područje delte Neretve ima iznimno povoljne uvjete za korištenje sunčeve energije (visok broj sunčanih sati), što otvara prostor za fotonaponske sustave na javnim zgradama, poljoprivrednim i smještajnim objektima, uz poštivanje krajobraznih i konzervatorskih uvjeta. Prilikom planiranja takvih zahvata potrebno je voditi računa o ciljevima očuvanja područja ekološke mreže.

Telekomunikacijska infrastruktura i dostupnost interneta

Područje grada pokriveno je nepokretnom telekomunikacijskom mrežom i mobilnim mrežama glavnih operatora (Hrvatski Telekom, A1 Hrvatska, Telemach), uz dostupnost 4G mreže i postupno uvođenje 5G tehnologije. Na području Grada trenutačno ne postoji besplatna javna Wi-Fi mreža za posjetitelje.

Vodoopskrba i odvodnja

Javnu uslugu vodoopskrbe i odvodnje na području grada Opuzena pruža Neretvansko-primorsko-vrgorski vodovod d.o.o., isporučitelj vodnih usluga za šire područje doline Neretve (nastao objedinjavanjem lokalnih isporučitelja, uključujući Vodovod Opuzen d.o.o.). Vodoopskrba je od posebne važnosti jer se delta Neretve suočava s problemom zaslanjivanja podzemnih voda i tla, osobito u sušnim ljetnim mjesecima kada je potrošnja vode najveća.

Sustav javne odvodnje u Opuzenu razvija se u okviru projekta aglomeracije Opuzen. Za sljedeću fazu, koja obuhvaća izgradnju sekundarne kanalizacijske mreže (5.638,76 m) i vodoopskrbne mreže (5.343,16 m) na području Opuzena i dijela Općine Slivno (uključujući poslovnu zonu „Tvornica“ i naselja Tisno i Smokovo), podnesen je zahtjev za građevinsku dozvolu, a procijenjena vrijednost iznosi oko 4,05 milijuna eura bez PDV-a. Planirana je i II. faza dogradnje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda procijenjene vrijednosti oko 5,05 milijuna eura bez PDV-a¹¹. Izradu projektne dokumentacije 80 % financiraju Hrvatske vode, a preostalih 20 % Grad Opuzen i Općina Slivno.

Realizacija ovih projekata ključna je i za turizam: povećava udio stanovništva i smještajnih objekata priključenih na javnu odvodnju, smanjuje pritisak na vode Neretve i ušća te je preduvjet za kvalitetu mora i rijeke na plaži Ušće i u zonama rekreacije.

U 2024. godini najviše turističkih noćenja ostvareno je u kolovozu (2.882), a najmanje u travnju (86), dok je u 2025. godini najviše noćenja ostvareno u kolovozu (3.324), a najmanje u siječnju (65). Na temelju podataka isporučitelja vodnih usluga o ukupno isporučenoj vodi u tim mjesecima izračunat je obvezni pokazatelj UVR-1. Pokazatelj iznosi 1.076 % u 2024. i 1.181 % u 2025. godini (poglavlje 5.2).

Dobivene vrijednosti treba tumačiti kao gornju granicu, a ne kao stvarnu potrošnju turista. Metoda izračuna cjelokupno ljetno povećanje potrošnje vode pripisuje turistima, iako ga velikim dijelom uzrokuju navodnjavanje, veća potrošnja stanovnika tijekom vrućina i neprijavljeni boravci. S obzirom na malen broj noćenja u odnosu na broj stanovnika, turizam u Opuzenu trenutačno ne stvara značajno opterećenje vodnih resursa.

Pokazatelj će se pratiti svake dvije godine, s ciljem smanjenja vrijednosti za 10 % do 2030. godine u odnosu na 2025. Pouzdaniji izračun bit će moguć kada isporučitelj vodnih usluga počne zasebno iskazivati potrošnju smještajnih objekata. Isto vrijedi ako se potrošnja kućanstava razdvoji od potrošnje za navodnjavanje.

¹¹ Metković News, „Opuzen pred velikim ulaganjem u kanalizaciju i vodovod“, 28. 5. 2026.; Elaborat zaštite okoliša – Dogradnja aglomeracije Opuzen, 2022.

Gospodarenje otpadom

Javnu uslugu prikupljanja miješanog komunalnog otpada na području Grada Opuzena (i Općine Zažablje) obavlja komunalno društvo Čistoća Opuzen d.o.o. Miješani komunalni otpad prikuplja se putem kontejnera od 1.100 litara na javnim površinama te kanti od 80, 120 i 240 litara, pet puta tjedno, a u razdoblju od srpnja do rujna i subotom u staroj jezgri grada. Glomazni otpad prikuplja se petkom i na zahtjev građana¹².

Prikupljeni otpad odvozi se na odlagalište otpada Dubravica kod Metkovića, kojim upravlja Čistoća Metković d.o.o. Odlagalište je sanirano 2008./2009. i koristit će se do uspostave Županijskog centra za gospodarenje otpadom Lučino razdolje (Općina Dubrovačko primorje). Odvojeno prikupljanje papira, plastike, stakla i tekstila provodi se putem zelenih otoka, a Grad je pokrenuo projekt izgradnje i opremanja reciklažnog dvorišta Opuzen (sufinanciranje Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost), kojim upravlja Čistoća Opuzen d.o.o.

Prema posljednjem dostupnom Planu gospodarenja otpadom, Grad Opuzen je 2016. godine odložio 756 tona miješanog komunalnog otpada, s mjesečnim količinama od 43 do 79 tona i najvećom količinom u kolovozu – što potvrđuje utjecaj ljetne sezone na sustav. Utvrđeni izazovi uključuju nedovoljno odvojeno prikupljanje, izostanak odvojenog prikupljanja biootpada i postojanje lokacija nepropisno odbačenog otpada, osobito uz poljske putove i kanale delte.

Tablica 9. Subjekti u sustavu gospodarenja otpadom na području Grada Opuzena

R.br.	Subjekt	Područje / lokacija	Napomena
1.	Čistoća Opuzen d.o.o.	Grad Opuzen (Opuzen, Buk-Vlaka, Pržinovac) i Općina Zažablje	Javna usluga prikupljanja miješanog komunalnog i glomaznog otpada; zeleni otoci; upravitelj reciklažnog dvorišta
2.	Čistoća Metković d.o.o.	Odlagalište Dubravica, Metković	Odlaganje neopasnog otpada do uspostave županijskog centra
3.	Županijski centar za gospodarenje otpadom Lučino razdolje (u uspostavi)	Općina Dubrovačko primorje	Budući regionalni sustav obrade otpada Dubrovačko-neretvanske županije
4.	Ovlašteni skupljači posebnih kategorija otpada	Po pozivu	Zbrinjavanje opasnog i posebnih kategorija otpada

Izvor: Plan gospodarenja otpadom Grada Opuzena 2017. – 2022.; Grad Opuzen; javno dostupni izvori

Za izračun obveznog pokazatelja GO-1 korišteni su podaci o mjesečnim količinama komunalnog otpada u mjesecu s najmanjim (travanj) i najvećim (kolovoz) brojem noćenja u 2024. godini. Pokazatelj iznosi 38,73 %, što znači da je količina otpada pripisana turistima u kolovozu iznosila oko 39 % količine koju u istom mjesecu proizvedu stalni stanovnici (poglavlje 5.2). Vrijednost treba tumačiti kao gornju granicu jer metoda cjelokupno ljetno povećanje količine otpada pripisuje turistima, iako ga dijelom uzrokuju manifestacije, jednodnevni posjetitelji, neprijavljeni boravci i veća količina zelenog otpada. Točniji izračun bit će moguć kada se količine otpada iz smještajnih i ugostiteljskih objekata počnu evidentirati zasebno.

2.5. Analiza ponude i potražnje, organizacije te tržišne i zelene prisutnosti

Ovo poglavlje donosi analizu ključnih sastavnica turističkog sustava Opuzena s ciljem utvrđivanja trenutne razine razvoja, tržišnog položaja i potencijala za daljnje unapređenje destinacije. U fokusu su struktura,

¹² Plan gospodarenja otpadom Grada Opuzena za razdoblje od 2017. do 2022. godine, Alfa Atest d.o.o.

kvaliteta i raznolikost postojećih turističkih proizvoda i usluga, obilježja turističke potražnje (obujam, struktura gostiju, sezonalnost, trajanje boravka), organizacijski model upravljanja destinacijom, tržišna prisutnost te razina implementacije održivih i zelenih praksi.

Analiza organizacije

Učinkovito upravljanje destinacijom preduvjet je održivog i konkurentnog razvoja turizma. U Opuzenu ključnu ulogu u upravljanju destinacijom ima Turistička zajednica Grada Opuzena (TZG Opuzen) kao lokalna destinacijska menadžment organizacija, u bliskoj suradnji s Gradom Opuzenom koji osigurava infrastrukturu, sufinancira manifestacije i provodi razvojne projekte.

Turistička zajednica Grada Opuzena djeluje sukladno Zakonu o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/19, 42/20) i svom Statutu. Sjedište joj je na Trgu kralja Tomislava 1, u središtu povijesne jezgre. Tijela Turističke zajednice su Skupština i Turističko vijeće, a operativno poslovanje vodi direktor uz malobroju stručnu službu. Sjednice tijela održavaju se u Gradskoj vijećnici, a Opuzen ima jednog predstavnika u Skupštini Turističke zajednice Dubrovačko-neretvanske županije.

Financijski i kadrovski kapaciteti Turističke zajednice Grada Opuzena ograničeni su, što je obilježje svojstveno turističkim zajednicama manjih destinacija. Programom rada za 2025. godinu planirani su ukupni prihodi u iznosu od približno 73.800 EUR. U strukturi prihoda dominiraju sredstva iz sustava turističkih zajednica, ostvarena putem natječaja i potpora za manifestacije (35.000 EUR, odnosno 47,4 %), a slijede proračunska sredstva Grada Opuzena (20.000 EUR; 27,1 %), prihodi od turističke članarine (12.500 EUR; 16,9 %) te prihodi od turističke pristojbe (6.300 EUR; 8,5 %). Udio izvornih prihoda, tj. turističke pristojbe i članarine, iznosi svega četvrtinu ukupnog proračuna. To upućuje na izraženu ovisnost Zajednice o vanjskim i natječajnim izvorima financiranja, a time i na ograničenu financijsku autonomiju i otežano dugoročno planiranje.

Na rashodovnoj strani najveći se dio sredstava usmjerava na provedbu manifestacija, među kojima se ističe program „Opuzensko lito” s planiranih 15.000 EUR, te na pokrivanje administrativnih troškova: plaće (25.000 EUR) i materijalne troškove (5.000 EUR). Za aktivnosti komunikacije i promocije destinacije predviđeno je tek oko 2.000 EUR, odnosno manje od 3 % ukupnog proračuna. Takva struktura rashoda svjedoči o pretežno operativnoj i događajno orijentiranoj ulozi Zajednice. Istodobno ukazuje na nedostatna sredstva za sustavnu promociju, razvoj turističkih proizvoda i strateško upravljanje destinacijom¹³.

Sukladno članku 32. Zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma, lokalne turističke zajednice koje ostvaruju manje od milijun komercijalnih noćenja ne provode samostalno marketinške aktivnosti, nego ih koordiniraju s Turističkom zajednicom Dubrovačko-neretvanske županije i Hrvatskom turističkom zajednicom. Zbog toga je za Opuzen posebno važno uključivanje ponude u regionalne kampanje, studijska putovanja i sajamske nastupe na razini županije.

Dionici turizma u Opuzenu

Javni sektor predvodi Grad Opuzen, koji osigurava komunalnu i javnu infrastrukturu, upravlja prostorom i sufinancira manifestacije, te gradske ustanove i društva (Čistoća Opuzen, JU Sportski objekti Opuzen, Dječji vrtić, Gradska knjižnica). Važnu ulogu imaju i Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije, nadležna za delte Neretve, te Srednja poljoprivredna i tehnička škola Opuzen.

Privatni sektor čine hotel s restoranom i vinarijom obitelji Prović, kamp na ušću Neretve, privatni iznajmljivači (objekti u domaćinstvu, kuće za odmor), objekti na OPG-u, ugostitelji, kiteboarding centar na ušću i pružatelji vožnji lađama. Posebnost Opuzena je velik broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava –

¹³ Plan programa rada Turističke zajednice Grada Opuzena za 2025. godinu, studeni 2024.

potencijalnih nositelja agroturističke ponude (kušaonice, berba mandarina, prodaja proizvoda), koji su zasad slabo uključeni u turistički sustav.

Civilni sektor iznimno je aktivan i nositelj je većine manifestacija: Družba građana „Pivčeva kala“ (Neretvanska brudetijada, bakalar za Badnjak), Udruga Santa Valerio (Art festival Zen Opuzen, Čikarijada), Udruga za očuvanje neretvanske baštine – Opuzen (aktivnosti vezane uz Maraton lađa), Gradska glazba Opuzen, sportski klubovi (NK Neretvanac, RK Opuzen, ŽRK Neretvanka) i DVD Opuzen. Upravo ovakva snažna lokalna inicijativa jedna je od ključnih prednosti destinacije.

Suradnja se odvija kombinacijom formalnih (tijela Turističke zajednice, Gradsko vijeće) i neformalnih modela (ad hoc dogovori oko pojedinih manifestacija). Ona je rezultirala održivim kalendarom događanja i nizom projekata (cikloturistička ruta, brendiranje mandarine, programi „Jesen u Mistu“ i „Advent u Mistu“), no uočena je potreba za sustavnijim strateškim planiranjem, jačim uključivanjem privatnog sektora i OPG-ova, praćenjem učinaka te čvršćom suradnjom sa susjednim destinacijama doline Neretve.

Aktivnosti Turističke zajednice obuhvaćaju:

- organizaciju, suorganizaciju i sufinanciranje manifestacija (Opuzensko lito, Neretvanska brudetijada, aktivnosti uz Maraton lađa, Maškare, Čikarijada, Dani mandarina i Mandarina & Wine Market, Art festival Zen Opuzen, Advent u Mistu),
- informiranje posjetitelja i upravljanje sadržajem na mrežnim stranicama (tz-opuzen.hr) i društvenim mrežama (Facebook, Instagram),
- operativno sudjelovanje u sustavu eVisitor i vođenje baza turističkih podataka,
- koordinaciju s Turističkom zajednicom Dubrovačko-neretvanske županije i HTZ-om u promociji, studijskim putovanjima i sajmovima,
- aktivnosti zaštite i uređenja okoliša (ekološka akcija čišćenja korita Neretve „Eko – Mala rika“, ozelenjavanje javnih površina),
- prijave na natječaje sustava turističkih zajednica (npr. Fond za turistički nedovoljno razvijena područja i kontinent) za razvoj proizvoda i infrastrukture.

Analiza potražnje

TURISTIČKA POTRAŽNJA U OPUZENU BRZO RASTE, ALI JE IZRAZITO SEZONSKA ► U razdoblju 2022. – 2025. broj dolazaka udvostručen je (+119,6 %), a broj noćenja porastao je za 91,8 %. Potražnjom dominiraju strani gosti (oko 90 % dolazaka i noćenja) koji borave razmjerno dugo (oko 6 dana), no gotovo dvije trećine noćenja ostvaruje se u srpnju i kolovozu, a smještajni kapaciteti tijekom godine iskorišteni su tek u maloj mjeri.

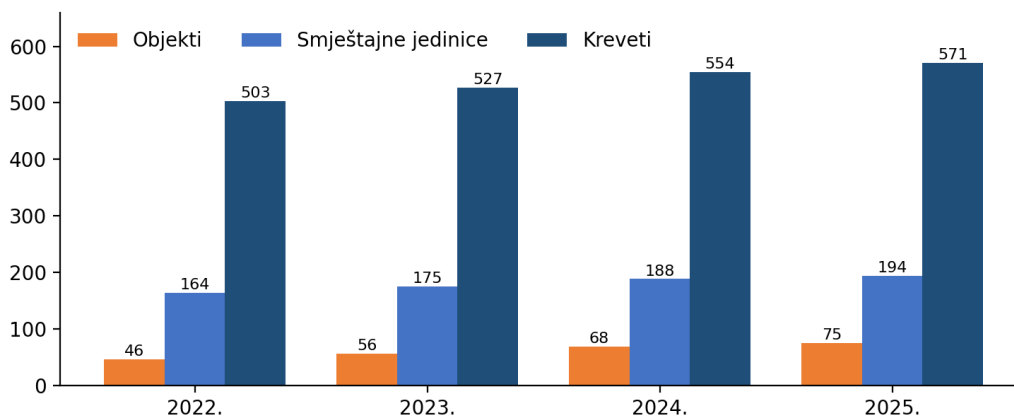
Ovo poglavlje donosi analizu turističke potražnje u Opuzenu u razdoblju 2022. – 2025., uz osvrt na prvih osam mjeseci 2026. godine. Obuhvaćeni su podaci o dolascima, noćenjima i prosječnoj duljini boravka, sezonalnosti (uključujući izračun Gini koeficijenta), smještajnim kapacitetima po vrstama i kategorijama te strukturi tržišta, kao i pokazatelji propisani Pravilnikom o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24).

Smještaj

Turistički smještaj jedan je od temeljnih elemenata turističke ponude te izravno utječe na doživljaj i zadovoljstvo posjetitelja. Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (područje I prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti) obuhvaća smještaj u hotelima, kampovima i objektima u domaćinstvu te pripremu i usluživanje hrane i pića, a važna je za zapošljavanje i prihode lokalne zajednice.

Smještajni kapaciteti u Opuzenu kontinuirano rastu. Prema podacima sustava eVisitor, broj smještajnih objekata povećao se s 46 u 2022. na 75 u 2025. godini (+63 %), broj smještajnih jedinica sa 164 na 194, a broj stalnih kreveta s 503 na 571 (+13,5 %), uz dodatnih 56 pomoćnih kreveta. Rast se ostvaruje gotovo isključivo u privatnom smještaju (objekti u domaćinstvu, kuće za odmor) i nekomercijalnom smještaju, dok je ponuda hotelskog i kamping smještaja nepromijenjena.

Slika 5. Kretanje smještajnih kapaciteta 2022. – 2025.

Izvor: eVisitor, obrada autora

Tablica 10. Smještajni kapaciteti prema vrsti objekta (2022. – 2025.)

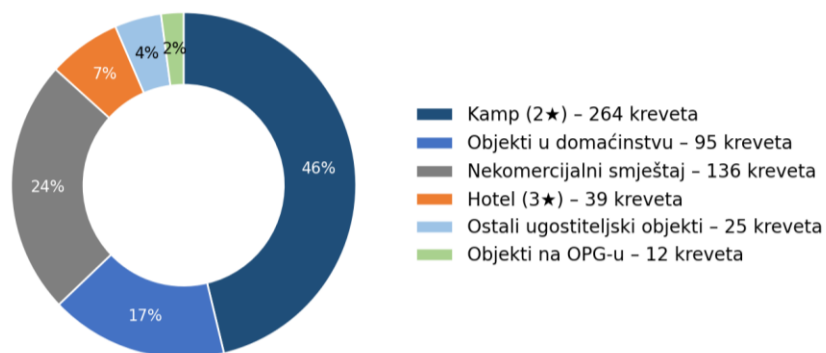
Vrsta objekta	Kategorija	Objekti 2022.	Kreveti 2022.	Objekti 2025.	Jedinice 2025.	Kreveti 2025.
Hotel	3★	1	39	1	17	39
Kamp	2★	1	264	1	88	264
Objekti u domaćinstvu	2 sunca	1	6	1	3	6
Objekti u domaćinstvu	2★	1	2	2	2	5
Objekti u domaćinstvu	3★	7	33	20	22	64
Objekti u domaćinstvu	4★	2	8	4	5	13
Objekti u domaćinstvu	4 sunca	0	0	2	2	7
Objekti na OPG-u (seljačko domaćinstvo)	4 sunca	3	18	2	3	12
Ostali ugostiteljski objekti – kuća za odmor	3★	1	3	2	2	7
Ostali ugostiteljski objekti – sobe za iznajmljivanje	bez kat.	1	18	1	6	18
Nekomercijalni smještaj (kuće i stanovi stanovnika, vikendice)	bez kat.	27	110	39	44	136
Ukupno		46	503	75	194	571

Izvor: eVisitor – izvještaj po vrstama objekata 2022. – 2025., obrada autora; ukupne vrijednosti za 2022. preuzete su iz zbirnog izvještaja eVisitor (manja odstupanja od zbroja redaka posljedica su promjena vrste ili kategorije objekata tijekom godine)

Struktura stalnih kreveta u 2025. godini pokazuje dominaciju kampa na ušću Neretve (264 kreveta, 46 % ukupnog kapaciteta), zatim nekomercijalnog smještaja (136 kreveta, 24 %), objekata u domaćinstvu (95

krevena, 17 %), hotela 3★ (39 kreveta, 7 %), ostalih ugostiteljskih objekata za smještaj (25 kreveta, 4 %) i objekata na OPG-u (12 kreveta, 2 %). Budući da kamp radi sezonski, cjelogodišnje raspoloživi komercijalni kapacitet znatno je manji od ukupnog.

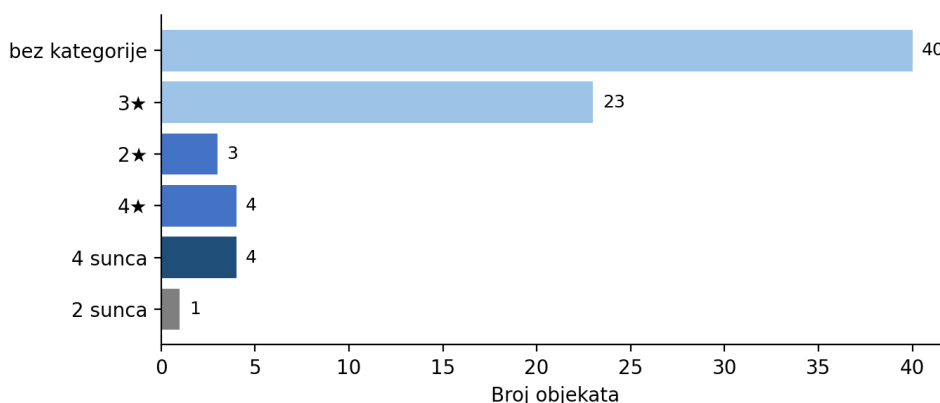
Slika 6. Struktura kreveta prema vrsti smještaja (2025.)

Izvor: eVisitor, obrada autora

Prema kategoriji, od 75 objekata u 2025. godini najviše je objekata bez kategorizacije (40, pretežito nekomercijalni smještaj), zatim objekata s 3 zvjezdice (23), 4 zvjezdice (4), 4 sunca (4), 2 zvjezdice (3) i 2 sunca (1). Smještaj s 5 zvjezdica nije prisutan. Ovakva struktura upućuje na ponudu srednje kategorije koja odgovara sadašnjim ciljnim segmentima (aktivni gosti, obitelji, tranzitni gosti), uz prostor za razvoj manjih boutique i agroturističkih objekata više kategorije te smještaja prilagođenog biciklistima.

Slika 7. Smještajni objekti prema kategoriji (2025.)

Izvor: eVisitor, obrada autora

Iskorištenost kapaciteta je niska. Uz 9.436 noćenja u 2025. godini i 571 stalni krevet, prosječna godišnja iskorištenost svih kreveta iznosi približno 4,5 % (4,1 % u 2024.), a iskorištenost komercijalnih kreveta (435 kreveta bez nekomercijalnog smještaja) oko 5,9 %. Čak i u vršnim mjesecima (srpanj i kolovoz 2025.) iskorištenost ukupnih kapaciteta iznosi oko 17 %. Pokazatelj valja tumačiti uz ograničenje da kamp radi samo u sezoni, no on nedvojbeno upućuje na to da Opuzen ne treba prvenstveno nove kapacitete, nego više razloga za dolazak i dulji boravak, osobito izvan ljeta.

Turistički promet

Tablica 11. Kretanje turista na području Grada Opuzena od 2022. do 2025. godine

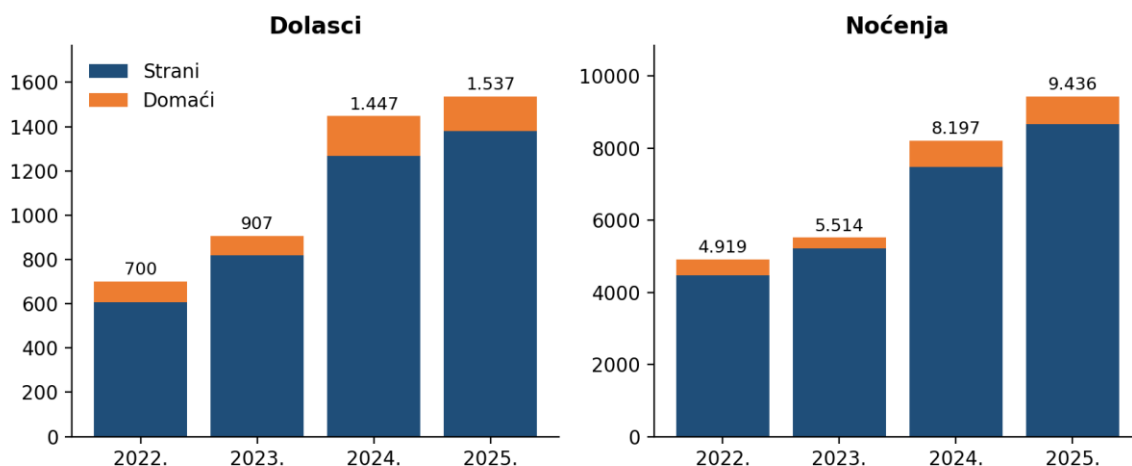
Godina	Vrsta turista	Dolasci	Noćenja	Prosječno trajanje boravka (dana)	Udio dolazaka	Udio noćenja
2022.	Domaći	94	455	4,84	13,4 %	9,2 %
	Strani	606	4.464	7,37	86,6 %	90,8 %
	Ukupno	700	4.919	7,03		
2023.	Domaći	87	291	3,34	9,6 %	5,3 %
	Strani	820	5.223	6,37	90,4 %	94,7 %
	Ukupno	907	5.514	6,08		
2024.	Domaći	179	730	4,08	12,4 %	8,9 %
	Strani	1.268	7.467	5,89	87,6 %	91,1 %
	Ukupno	1.447	8.197	5,66		
2025.	Domaći	156	764	4,90	10,1 %	8,1 %
	Strani	1.381	8.672	6,28	89,9 %	91,9 %
	Ukupno	1.537	9.436	6,14		

Izvor: eVisitor, Turistička zajednica Grada Opuzena

Analiza dolazaka i noćenja u razdoblju 2022. – 2025. pokazuje snažan rast turističkog prometa. Broj dolazaka porastao je sa 700 u 2022. na 1.537 u 2025. godini (+119,6 %), a broj noćenja s 4.919 na 9.436 (+91,8 %). Najveći skok ostvaren je 2024. godine (+59,5 % dolazaka i +48,7 % noćenja u odnosu na 2023.), dok je u 2025. rast nastavljen umjerenijim tempom (+6,2 % dolazaka i +15,1 % noćenja).

Strani gosti čine gotovo 90 % dolazaka i više od 90 % noćenja, što potvrđuje da je Opuzen prvenstveno destinacija za inozemne goste koji putuju automobilom, najčešće kao dio šireg putovanja Jadranom. Domaći gosti su malobrojni, ali njihov broj raste (s 94 dolaska u 2022. na 156 u 2025.).

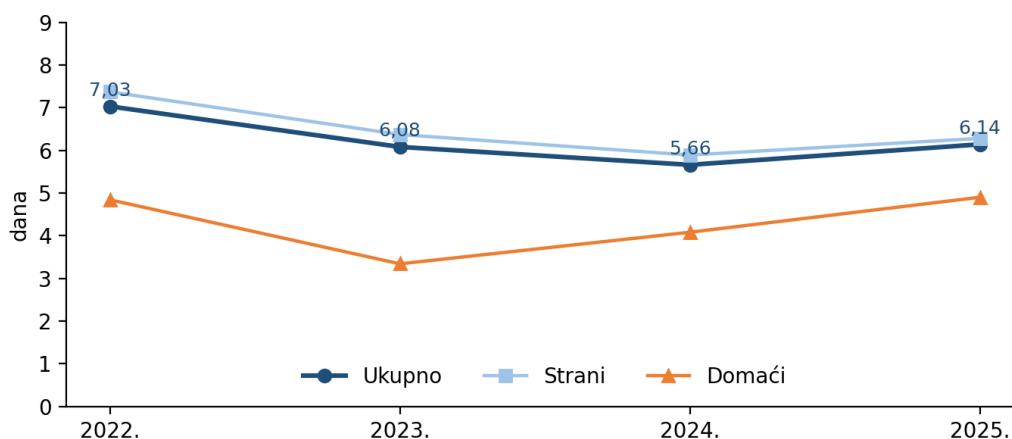
Slika 8. Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista, 2022. – 2025.

Izvor: eVisitor, obrada autora

Prosječno trajanje boravka razmjerno je dugo – 6,14 dana u 2025. godini – i znatno premašuje prosjek tipičnih izletničkih destinacija. Ipak, pokazatelj je u razdoblju 2022. – 2024. padao (sa 7,03 na 5,66 dana), a 2025. se oporavio. Dulji boravak vezan je uz strukturu smještaja (kamp i apartmani na ušću, gosti na kupališnom i kiteboarding odmoru), dok kraće boravke ostvaruju tranzitni i domaći gosti (4,90 dana).

Slika 9. Prosječno trajanje boravka (2022. – 2025.)

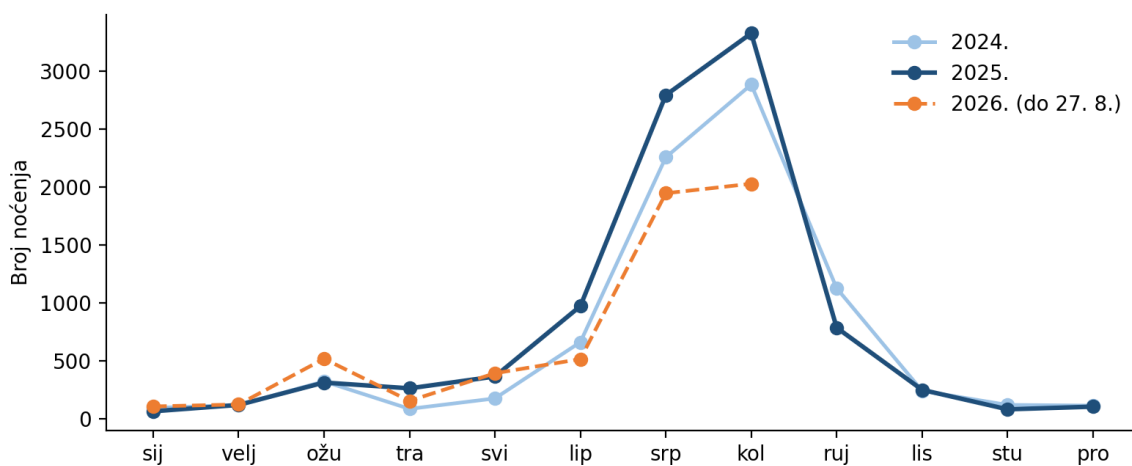

Izvor: eVisitor, obrada autora

Sezonalnost

Turistička potražnja u Opuzenu izrazito je sezonska. U 2025. godini srpanj (2.791 noćenje) i kolovoz (3.324 noćenja) zajedno su generirali 64,8 % svih noćenja, a razdoblje lipanj – rujan čak 83,4 %. Mjeseci s najmanje noćenja su siječanj (65), studeni (82) i prosinac (105). Gini koeficijent mjesečne raspodjele noćenja iznosi 0,62 i u 2024. i u 2025. godini, što upućuje na visoku koncentraciju potražnje. Ohrabruje da proljetni i jesenski mjeseci bilježe određeni rast (npr. ožujak, svibanj i listopad 2025.), što je povezano s aktivnim turizmom i manifestacijama izvan ljeta.

Slika 10. Sezonska distribucija noćenja po mjesecima (2024. – 2026.)

Izvor: eVisitor, obrada autora

Tablica 12. Noćenja po mjesecima (2024. – 2026.)

Mjesec	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ukupno
2024.	94	119	323	86	176	661	2.255	2.882	1.126	241	120	114	8.197
2025.	65	120	313	263	365	972	2.791	3.324	786	250	82	105	9.436
2026.*	107	124	518	155	393	515	1.945	2.027					5.784

Izvor: eVisitor; *podaci za 2026. obuhvaćaju razdoblje do 27. kolovoza 2026.

Podaci za 2026. godinu (do 27. kolovoza) upućuju na zastoje: u razdoblju siječanj – srpanj ostvareno je 3.757 noćenja, što je oko 23 % manje nego u istom razdoblju 2025. (4.889), uz izrazit pad stranih i rast domaćih gostiju. Pad je djelomično posljedica općih tržišnih kretanja na Jadranu, ali upozorava na ranjivost destinacije ovisne o nekoliko inozemnih tržišta i ljetnoj sezoni te potvrđuje potrebu diversifikacije.

Intenzitet turizma

U odnosu na broj stanovnika (2.838), Opuzen je u 2025. godini ostvario 3,3 noćenja i 0,54 dolaska po stanovniku, uz 20,1 krevet na 100 stanovnika. Riječ je o umjerenom intenzitetu turizma – znatno nižem od obalnih destinacija Dubrovačko-neretvanske županije, ali višem od većine kontinentalnih sredina. U vršnom mjesecu (kolovoz 2025.) broj turističkih noćenja na sto stanovnika dnevno iznosi 3,8, što znači da turizam ni u vrhu sezone ne stvara značajno opterećenje za lokalnu zajednicu i infrastrukturu grada, uz izuzetak lokalnog pritiska na zonu ušća Neretve tijekom ljeta.

Profil i ponašanje posjetitelja

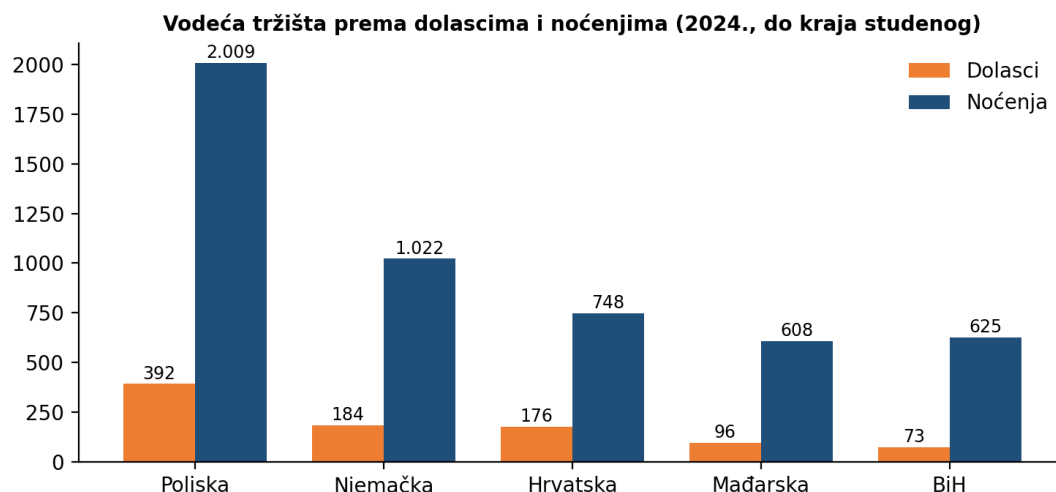
Prema dostupnim podacima i uvidima dionika, posjetitelje Opuzena moguće je podijeliti u nekoliko skupina:

- gosti na ljetnom odmoru uz more i rijeku – obitelji i parovi (pretežito iz Poljske, Češke, Mađarske, Njemačke) koji borave u kampu i apartmanima na ušću i u gradu, s duljim boravkom,
- ljubitelji aktivnog odmora – kiteboarderi, windsurferi, SUP-eri i kajakaši (proljeće – jesen), biciklisti i promatrači ptica,
- tranzitni i izletnički gosti – na putu prema Dubrovniku, Pelješcu, Makarskoj rivijeri, Mostaru i Međugorju, uključujući goste organiziranih foto-safarija dolinom Neretve,
- posjetitelji manifestacija – domaći i regionalni gosti (dolina Neretve, Hercegovina, Dalmacija) tijekom Maratona lađa, Neretvanske brudetijade, Dana mandarina, Maškara i Adventa,
- posjetitelji iz dijaspeore i posjeta rodbini i prijateljima (VFR), koji se velikim dijelom bilježe u nekomercijalnom smještaju.

Prema podacima za 2024. godinu (do kraja studenog), vodeća emitivna tržišta bila su Poljska (392 dolaska i 2.009 noćenja), Njemačka (184 dolaska i 1.022 noćenja), Hrvatska (176 dolazaka i 748 noćenja), Mađarska (96 dolazaka i 608 noćenja) te Bosna i Hercegovina (73 dolaska i 625 noćenja)¹⁴. Poljska je tradicionalno najvažnije tržište Opuzena, što potvrđuju i podaci iz ranijih strateških dokumenata, a među važnijim tržištima su i Češka, Slovenija i Austrija.

Slika 11. Vodeća emitivna tržišta prema dolascima i noćenjima (2024.)

¹⁴ Plan programa rada Turističke zajednice Grada Opuzena za 2025. godinu

Izvor: eVisitor; Plan programa rada TZG Opuzena za 2025., obrada autora

Glavni motivi dolaska su odmor uz more i rijeku, aktivnosti na vodi (osobito kiteboarding na ušću), priroda delte, gastronomija i manifestacije. Posjetitelji cijene autentičnost, mirnoće i „neotkrivenost“ destinacije, dok kao nedostatke ističu slabu informiranost o ponudi, nedostatak sadržaja izvan ljeta, ograničenu ugostiteljsku ponudu i nedovoljnu uređenost pojedinih javnih prostora.

Analiza ponude

TURISTIČKA PONUDA OPUZENA TEMELJI SE NA RIJECI, POLJIMA I TRADICIJI ► Ponuda se oslanja na jedinstven prirodni prostor delte Neretve, mandarinu i neretvansku gastronomiju, snažan kalendar manifestacija koje nose lokalne udruge, sve prepoznatljiviju uličnu umjetnost te aktivni turizam na ušću. Ključni nedostaci su skromna ugostiteljska i doživljajna ponuda izvan ljeta, slaba komercijalizacija resursa (lađe, polja, ptice, baština) i nedostatak pratećih turističkih usluga.

Ugostiteljstvo

Ugostiteljska ponuda Opuzena manjeg je opsega, ali zasnovana na prepoznatljivoj neretvanskoj kuhinji. Temelj čine jela od riječne i morske ribe: neretvanski brudet od jegulja, žaba i cipala (umijeće pripreme neretvanskog brudeta od 2022. godine ima status nematerijalnog kulturnog dobra Republike Hrvatske), plotica, jegulje na gradelama i ražnju, pohane žabe, gambori (neretvanske kozice) te jela ispod peke. Uz njih se nude proizvodi od mandarine, naranče i smokava, maslinovo ulje, med i vina doline Neretve.

Među ugostiteljskim objektima ističu se¹⁵:

- Konoba Pod maslinom (Poljana Mate Pečića) – tradicionalna neretvanska jela uz monolitnu kamenu klupu, najbolje ocijenjen objekt u destinaciji prema recenzijama posjetitelja,
- Restoran hotela Merlot – neretvanske delicije i vina obiteljske vinarije Prović (Chardonnay, Modrič, Teuta, Livija od zlatarice), uz degustacije i obilazak podruma,
- Caffè & Pizzeria Delta, Caffè Grill Palma te zalogajnice u središtu grada,
- ugostiteljski objekti uz plažu i kamp na ušću Neretve (sezonski),
- Guest house Foša – smještaj s ponudom tradicionalnih neretvanskih jela i pića.

Većina ugostiteljskih objekata usmjerena je na lokalno stanovništvo i tranzitne goste, a ponuda autentične neretvanske kuhinje tijekom cijele godine ograničena je na mali broj objekata. Potencijal leži u poticanju

¹⁵ Turistička zajednica Grada Opuzena – Gastro ponuda, tz-opuzen.hr; TripAdvisor, pristupljeno rujan 2026.

ugostitelja na uvrštavanje barem nekoliko autohtonih jela u stalnu ponudu, u razvoju kušaonica na OPG-ovima te u povezivanju gastronomije s manifestacijama (Noć plotica i neretvanskog vina, Neretvanska brudetijada, Mandarina & Wine Market).

Turističke usluge

U skladu sa Zakonom o pružanju usluga u turizmu, u Opuzenu su dostupne sljedeće kategorije turističkih usluga:

- informativne i promotivne usluge (ured Turističke zajednice, mrežne stranice i društvene mreže),
- usluge u sportu i rekreaciji – kiteboarding centar na ušću Neretve s licenciranim IKO instruktorima (od 2011.), tečajevi i najam opreme za kiteboarding, windsurfing, SUP i kajak,
- izletničke vožnje lađama i foto-safari dolinom Neretve (u organizaciji pružatelja iz doline Neretve),
- usluge u seljačkim domaćinstvima (smještaj i ponuda na OPG-ovima),
- ugostiteljske usluge i prodaja lokalnih proizvoda (štandovi s mandarinama i prerađevinama uz prometnice, sajmovi tijekom manifestacija).

Na području grada ne djeluje registrirana turistička agencija niti destinacijska menadžment kompanija (DMC), a vođenje po gradu nije organizirano kao redovita usluga. Organizirani paket-aranžmani koji uključuju dolinu Neretve (foto-safari, berba mandarina) uglavnom se prodaju putem agencija izvan Opuzena, pri čemu posjetitelji često ne zastaju u samom gradu. Preusmjeravanje dijela tih tura na zaustavljanje u Opuzenu (ručak, obilazak jezgre, prodaja lokalnih proizvoda) jedna je od najbržih prilika za povećanje prihoda od turizma.

Glavne atrakcije i proizvodi

Najvažnija atrakcija Opuzena je sam prostor delte Neretve – rijeka s rukavcima i kanalima, polja mandarina i ušće s pješčanom plažom, važno odmorište i zimovalište ptica. Na ušću se razvila scena vodenih sportova, osobito kiteboardinga, zahvaljujući stalnim vjetrovima i plitkoj vodi. Kanali i rijeka omogućuju vožnje tradicionalnim neretvanskim lađama i kajacima, a ravničarski teren biciklizam.

Povijesna jezgra na nekadašnjem otoku Posrednici ima oblik klasičnog trga – pjace s Trgom kralja Tomislava, zgradom Gradske uprave (1888.), župnom crkvom sv. Stjepana Prvomučenika (1883., zvonik 30 m, oltarna pala Filipa Naldija iz 1752.) i monolitnom kamenom klupom od bračkog kamena (13 tona, 7,6 m) u obliku splavi, koja podsjeća na legendu o nastanku Opuzena na riječnom sprudu. Na trgu je zid lapida s antičkim spomenicima iz obližnje Narone – torzom cara Tiberija, kapitelom i dijelom are Gaja Vibija Severa, a posebnu vrijednost ima kip carice Livije Druzile, čije je tijelo pronađeno u Opuzenu 1847. godine, a glava se čuva u muzeju Ashmolean u Oxfordu.

Opuzen je posljednjih godina postao prepoznatljiv po uličnoj umjetnosti: kroz Art festival Zen Opuzen na pročeljima zgrada nastalo je više od 90 murala, čime je grad pretvoren u galeriju na otvorenom. Uz to, identitet grada nose manifestacije – Maraton lađa, Neretvanska brudetijada, Dani mandarina, Opuzenske maskare (od 1784.), Čikarijada i Čuvari Kristova groba u mornarskim odorama.

Na toj osnovi razvijaju se sljedeći proizvodi: aktivni turizam na vodi i u prirodi, gastro i agroturizam (mandarina, brudet, vino), manifestacijski turizam, kulturni turizam (antika, mletačka prošlost, sakralna baština, murali) te ekoturizam i promatranje ptica. Većina tih proizvoda još nije strukturirana u prodajne pakete.

Tržišna prisutnost i promocija

Tržišna prisutnost destinacije ključna je za njezinu prepoznatljivost i konkurentnost. Opuzen je na tržištu prisutan prvenstveno kroz manifestacije (Maraton lađa koji prati velik broj gledatelja i medija, Neretvanska brudetijada, Art festival Zen Opuzen), kroz prepoznatljivost neretvanske mandarine te kroz međunarodne platforme za kiteboarding, kampiranje i privatni smještaj.

Offline prisutnost

Offline promocija temelji se na manifestacijama i medijskom praćenju koje one generiraju (regionalni portali i televizije), tiskanim materijalima Turističke zajednice te sudjelovanju u aktivnostima Turističke zajednice Dubrovačko-neretvanske županije. Turistička zajednica zbog zakonskih ograničenja i skromnih sredstava ne nastupa samostalno na sajmovima, nego u koordinaciji s regionalnom turističkom zajednicom. Promotivni potencijal imaju i reklamni panoji uz glavne prometne pravce (D8, D9, A1) kojima bi se tranzitni putnici motivirali na zaustavljanje.

Online prisutnost

Turistička zajednica upravlja mrežnim stranicama tz-opuzen.hr (Visit Opuzen) s informacijama o povijesti, kulturno-povijesnoj baštini, događanjima, gastro ponudi, cikloturističkoj ruti „Poljem do Ušća“ i kiteboardingu te profilima na Facebooku i Instagramu. Ponuda destinacije vidljiva je i na platformama trećih strana (Booking.com, TripAdvisor, Airbnb, platforme za kampiranje i kiteboarding), gdje su recenzije uglavnom pozitivne. Facebook stranicu Turističke zajednice prati 1.259 korisnika. Podaci o broju pratitelja na Instagramu i posjećenosti mrežnih stranica nisu bili dostupni u trenutku izrade Plana; uspostava redovitog praćenja (npr. Google Analytics) predviđena je mjerom 2.

Uočeni nedostaci su nedovoljna višjejezičnost sadržaja (osobito na jezicima ključnih tržišta – poljskom, njemačkom, češkom i mađarskom), nepostojanje jedinstvenog kalendara događanja i ponude na razini doline Neretve, ograničena produkcija foto i video sadržaja te izostanak sustavnog praćenja učinaka komunikacije.

Održivost i zelena tranzicija

Održivost je za Opuzen ne samo načelo nego i uvjet opstanka turističke ponude, jer se ona temelji na prirodnim vrijednostima delte Neretve – području ekološke mreže Natura 2000, međunarodno važnom močvarnom staništu (Ramsarska konvencija) i posebnom ihtiološko-ornitološkom rezervatu. Zaštićenost područja istodobno je prednost (autentičnost, prepoznatljivost za ekoturizam) i ograničenje (uvjeti zaštite prirode za gradnju i aktivnosti).

Pri izradi prethodne strategije razvoja turizma nadležno tijelo Dubrovačko-neretvanske županije utvrdilo je uvjete zaštite prirode koji su i dalje relevantni za sve turističke aktivnosti: očuvanje riječne i morske obale u prirodnom stanju, zabrana nasipavanja i gradnje na morskoj obali, provođenje aktivnosti tako da se ne ometaju gnijezdeće i zimujuće populacije strogo zaštićenih vrsta ptica, provođenje aktivnosti izvan staništa ugroženih stanišnih tipova te planiranje svih elemenata unutar rezervata „Delta Neretve – jugoistočni dio“ tako da se očuvaju njegove vrijednosti.

U destinaciji su prisutne pozitivne prakse: cikloturistička ruta kao oblik održive mobilnosti, Art festival Zen Opuzen koji koristi reciklirane materijale i revitalizira oronule fasade, ekološke akcije čišćenja korita Neretve („Eko – Mala rika“), očuvanje tradicije lađa kao održivog plovila, kratki lanci opskrbe (prodaja mandarina i proizvoda izravno od proizvođača) te edukativne aktivnosti javne ustanove za zaštitu prirode (npr. izložbe EU projekata tijekom Dana mandarina).

Istodobno, destinacija se suočava s ozbiljnim okolišnim izazovima: zaslanjivanjem tla i vode, rizikom od požara u tršćacima delte, nepropisno odbačenim otpadom uz kanale, nedovršenim sustavom odvodnje, pritiskom posjetitelja i vozila na zonu ušća tijekom ljeta te klimatskim promjenama (suše, toplinski valovi, porast razine mora). U destinaciji zasad nema eko-certificiranih smještajnih objekata, a manifestacije

nemaju formalizirane kriterije održivosti. Postoji potencijal za uključivanje u međunarodne programe održivih destinacija (npr. Green Destinations) i razvoj ekoturizma u suradnji s javnom ustanovom za zaštitu prirode.

2.6. Analiza stanja digitalizacije

Upravljanje turističkim destinacijama sve se više oslanja na digitalne alate koji omogućuju učinkovitije donošenje odluka, upravljanje resursima i praćenje turističkih tokova. Za malu destinaciju poput Opuzena digitalizacija je posebno važna jer omogućuje vidljivost na udaljenim tržištima uz male troškove te nadomješta nedostatak fizičke infrastrukture (npr. interpretacija baštine putem mobilnih uređaja umjesto muzeja).

Infrastruktura digitalne tehnologije

Područje Grada pokriveno je mobilnim mrežama svih glavnih operatora, uz dostupnost 4G mreže i postupno uvođenje 5G. Nepokretna širokopojasna mreža dostupna je u naseljima, dok je pokrivenost u poljima i na ušću ovisna o mobilnoj mreži. Brza i pouzdana veza preduvjet je za korištenje digitalnih vodiča, QR sadržaja na interpretacijskim tablama i online rezervacijskih sustava.

Digitalni servisi i alati

Turistička zajednica koristi sustav eVisitor za evidenciju turističkog prometa i boravišne pristojbe te za izradu analiza i informiranje članova. Mrežne stranice tz-opuzen.hr sadrže osnovne informacije o destinaciji, a Turistička zajednica je aktivna na Facebooku i Instagramu. U sklopu cikloturističkog projekta ruta „Poljem do Ušća“ povezana je s regionalnom platformom cycling-neretva.com.

Posebno vrijedan primjer lokalne digitalne inicijative je 3D rekonstrukcija mletačke utvrde Fort Opus iz 1684. godine, koju su izradili mještani Opuzena, a koja vizualno prikazuje izgled utvrde i delte Neretve prije melioracije. Takav sadržaj ima velik potencijal za interpretaciju baštine putem proširene stvarnosti (AR) na lokaciji. Srednja poljoprivredna i tehnička škola Opuzen izradila je virtualnu šetnju Danima mandarina, što pokazuje postojanje lokalnih digitalnih kompetencija.

Sigurnost i privatnost

Svi pružatelji usluga smještaja obvezni su turiste prijavljivati i odjavljivati putem sustava eVisitor, pri čemu se prikupljaju osobni podaci propisani zakonom, a obrada se provodi isključivo u zakonom propisane svrhe i uz poštivanje Opće uredbe o zaštiti podataka (GDPR). Turistička zajednica i Grad Opuzen provode tehničke i organizacijske mjere zaštite podataka, a daljnji razvoj digitalnih usluga (aplikacije, ankete, Wi-Fi) mora uključiti jasne informacije posjetiteljima o prikupljanju i korištenju podataka.

Izazovi i preporuke za poboljšanje

Ključni izazovi su ograničeni kadrovski i financijski kapaciteti za izradu i održavanje digitalnog sadržaja, nedovoljna digitalna prisutnost malih pružatelja usluga (iznajmljivači, OPG-ovi) te nepostojanje integriranog digitalnog prikaza ponude (interaktivna karta, kalendar, online prodaja). Prilike leže u programima Ministarstva turizma i sporta i EU fondova za digitalnu transformaciju turizma, suradnji s regionalnim projektima doline Neretve te u jednostavnim i isplativim rješenjima: višejezičnom mobilnom vodiču s QR kodovima na ključnim točkama (trg, antički spomenici, Stari most, murali, lokaliteti utvrda, ušće), AR prikazu utvrde Fort Opus, interaktivnoj karti murala i biciklističkih ruta te zajedničkom digitalnom kalendaru događanja doline Neretve.

2.7. Analiza stanja pristupačnosti destinacije osobama s invaliditetom

Pristupačni turizam podrazumijeva stvaranje uvjeta u kojima turistički proizvodi, usluge i prostori mogu koristiti svi ljudi, bez obzira na njihove funkcionalne sposobnosti, dob ili privremene i trajne poteškoće. Ravničarski teren Opuzena predstavlja prirodnu prednost za pristupačnost – povijesna jezgra, riva i dio biciklističke rute nemaju značajne visinske razlike.

Glavni javni prostori (Trg kralja Tomislava, riva, gradski park) uglavnom su dostupni osobama u invalidskim kolicima, no pojedini rubnjaci, kaldrma i nedostatak označenih prijelaza otežavaju kretanje. Pristup plaži na ušću Neretve trenutačno nije prilagođen – projektom uređenja plaže predviđene su drvene šetnice, što otvara mogućnost ugradnje pristupačnih staza do mora i prilagođenih sanitarnih čvorova. Pristup crkvi sv. Stjepana i Starom mostu te interpretacijskim tablama na ruti potrebno je provjeriti i prema potrebi prilagoditi.

Mrežne stranice Turističke zajednice ne sadrže informacije o pristupačnosti atrakcija, smještaja i ugostiteljskih objekata, a turistička signalizacija nije prilagođena slabovidnim osobama. Ne postoji objedinjena evidencija pristupačnih objekata, a pružatelji usluga nisu prošli sustavnu edukaciju o radu s osobama s invaliditetom.

Za potrebe obveznog pokazatelja PD-1 Turistička zajednica provodi evidenciju pristupačnosti turističkih atrakcija i lokaliteta (fizička te informacijska i komunikacijska pristupačnost) prema atrakcijama identificiranim ovim Planom. Evidencijom pristupačnosti provedenom 2026. godine ocijenjeno je 11 turističkih atrakcija i lokaliteta. Prema fizičkoj pristupačnosti njih 8 ocijenjeno je kao pristupačno: povijesna jezgra i Trg kralja Tomislava, crkva sv. Stjepana, kamena klupa, zid lapida, Stari most, riva s obeliskom, gradski park i cikloturistička ruta „Poljem do Ušća“. Plaža Ušće i zona vodenih sportova na ušću ocijenjene su kao djelomično pristupačne, a izložbeni prostor kipa carice Livije kao nepristupačan. Prilagodba informacijskih i komunikacijskih sadržaja osobama s oštećenjem vida i sluha predviđena je mjerom 5 (aktivnost 5.4). Preostale četiri atrakcije prepoznate Planom (crkva sv. Roka, ruta murala, lokalitet Fort Opus i utvrda Brštanik) uključit će se u evidenciju u sljedećem ciklusu praćenja; do tada se pri izračunu pokazatelja ne smatraju pristupačnima.

Analiza pokazuje potrebu za:

- uspostavom evidencije pristupačnosti atrakcija, smještaja i ugostiteljskih objekata te njezinom objavom na mrežnim stranicama,
- prilagodbom plaže Ušće (pristupna staza do mora, parkirna mjesta, sanitarni čvor) u okviru projekta uređenja,
- uklanjanjem arhitektonskih barijera na ključnim pješačkim pravcima u jezgri i na rivi,
- izradom interpretacijskih sadržaja u pristupačnim formatima (audio, taktilni prikazi antičkih spomenika i kipa carice Livije, jednostavan jezik),
- edukacijom pružatelja usluga o inkluzivnom turizmu.

2.8. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji

Razvoj turizma zahtijeva dostupnost usluga koje zadovoljavaju potrebe stanovništva i posjetitelja. Kao malo gradsko središte, Opuzen raspolaže osnovnim uslugama, dok se specijalizirane usluge (bolnica, sudovi, veći trgovački centri, kolodvori) koriste u obližnjim Metkoviću, Pločama i Dubrovniku.

1. Osnovne uslužne djelatnosti

U gradu djeluju trgovine prehrambenim i mješovitim proizvodima, kafići, restorani, pekarnice, ljekarna, benzinska postaja, obrtničke radionice te brojni štandovi s mandarinama, voćem, povrćem i prerađevinama uz glavne prometnice (osobito tijekom berbe). Specijaliziranih trgovina suvenirima i lokalnim proizvodima u središtu grada nema dovoljno.

2. Zdravstvene usluge

Primarna zdravstvena zaštita osigurana je putem ambulate obiteljske medicine i ljekarne u Opuzenu u sustavu doma zdravlja, dok su hitna medicinska pomoć i specijalističke usluge dostupne u Metkoviću i Pločama, a bolnička zaštita u Općoj bolnici Dubrovnik. Turistička ambulanta na području Grada nije organizirana. Tijekom velikih manifestacija osigurava se dežurstvo hitne medicinske službe.

3. Kulturne i vjerske ustanove

Kulturni život nose Gradska knjižnica Opuzen, Gradska glazba Opuzen, udruge u kulturi te Župa sv. Stjepana Prvomučenika, koja skrbi o župnoj crkvi i crkvi sv. Roka. Vjerski život prožet je tradicijama poput Čuvara Kristova groba i proslave blagdana zaštitnika grada sv. Stjepana (Dan grada, 3. kolovoza). Grad nema muzej ni galeriju, što je jedan od prepoznatih nedostataka kulturne ponude.

4. Obrazovne i sportske ustanove

U Opuzenu djeluju Dječji vrtić Opuzen, Osnovna škola Opuzen te Srednja poljoprivredna i tehnička škola Opuzen, koja obrazuje kadrove u poljoprivredi i tehničkim zanimanjima i promiče mandarinu kao agroturistički brend. Sportski sadržaji uključuju gradsku sportsku dvoranu (JU Sportski objekti Opuzen), nogometno igralište, sportske terene te vodene sportove na ušću. Tradicija sporta je snažna – NK Neretvanac (osnovan 1932.), RK Opuzen (1977.) i ŽRK Neretvanka (1989.) – a veslanje lađama ima identitetski značaj.

5. Financijske i poštanske usluge

U gradu su dostupne poslovnice banaka i bankomati te poštanski ured (20355 Opuzen). Kartično plaćanje široko je prihvaćeno, no kod manjih pružatelja usluga (štandovi, OPG-ovi) prevladava gotovinsko plaćanje.

6. Javni prostori i komunalna opremljenost

Javne površine – trg, riva, gradski park i ulice povijesne jezgre – održavaju gradske službe, a Čistoća Opuzen d.o.o. brine o prikupljanju otpada (s pojačanim odvozom u staroj jezgri tijekom ljeta). Uređenost jezgre značajno je unaprijeđena muralima, no dio pročelja i javnih prostora zahtijeva obnovu.

7. Javne i žurne službe

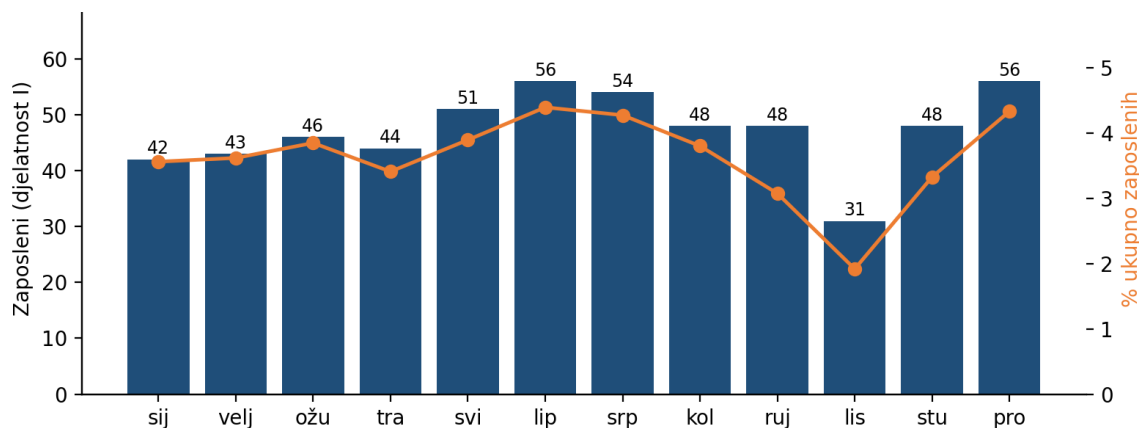
Javni red i sigurnost osigurava nadležna policijska postaja Policijske uprave dubrovačko-neretvanske, a protupožarnu zaštitu Dobrovoljno vatrogasno društvo Opuzen, uz potporu vatrogasnih postrojbi doline Neretve. Požari u tršćacima delte Neretve prepoznati su kao značajan rizik za prirodu i sigurnost te zahtijevaju koordinaciju s javnom ustanovom za zaštitu prirode i sustavom civilne zaštite. Područje je pokriveno Županijskim centrom 112.

2.9. Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala

Tržište rada u turizmu i ugostiteljstvu u Opuzenu obilježava sezonalnost, mali broj zaposlenih u sektoru i izražena povezanost s poljoprivredom. Nedostatak kvalificirane radne snage (kuhari, konobari, sobarice), prisutan na nacionalnoj razini, u Opuzenu se dodatno pojačava zbog depopulacije i blizine većih obalnih destinacija koje nude veće plaće tijekom sezone.

Prema podacima Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike o broju zaposlenih prema mjestu rada, na području Grada Opuzena u 2024. godini bilo je zaposleno prosječno 1.321 osoba, s rasponom od 1.178 (siječanj) do 1.614 (listopad) – pri čemu jesenski vrhunac odražava sezonu berbe i otkupa mandarina. U djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (NKD 55 i 56) bilo je zaposleno prosječno 47 osoba, odnosno 3,6 % ukupno zaposlenih, s najviše zaposlenih u lipnju i prosincu (56) te najmanje u listopadu (31)¹⁶.

Slika 12. Zaposleni u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane po mjesecima (2024.)

Izvor: Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike; obrada autora

Tablica 13. Broj zaposlenih ukupno i u djelatnostima 55 i 56 po mjesecima (2024.)

Mjesec	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Prosjeak
Ukupno zaposleni	1.178	1.187	1.194	1.289	1.308	1.273	1.262	1.261	1.559	1.614	1.441	1.291	1.321
Djelatnosti 55 i 56	42	43	46	44	51	56	54	48	48	31	48	56	47
Udio (%)	3,6	3,6	3,9	3,4	3,9	4,4	4,3	3,8	3,1	1,9	3,3	4,3	3,6

Izvor: Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike – podaci o zaposlenima prema mjestu rada; obrada autora

Relativno mali broj zaposlenih u ugostiteljstvu i smještaju u odnosu na ljetnu potražnju upućuje na to da velik dio turističke usluge pružaju obiteljski iznajmljivači i sezonski angažirani radnici, koji se ne bilježe kao zaposleni u djelatnosti I na području Grada.

Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane na području Grada Opuzena u 2024. godini iznosio je 1.266.032,52 EUR¹⁷.

Sažeto, ljudski potencijali predstavljaju jedno od ograničenja razvoja turizma u Opuzenu. Prilike leže u povezivanju sezone berbe i turističke sezone (cjelogodišnji rad u kombinaciji poljoprivrede i turizma),

¹⁶ Podaci dostavljeni za potrebe izrade Plana – broj zaposlenih ukupno i u djelatnostima 55 i 56 po mjesecima, 2024.

¹⁷ FINA / Porezna uprava – Registar godišnjih financijskih izvještaja; podaci dostavljeni za potrebe izrade Plana

obrazovanju u Srednjoj poljoprivrednoj i tehničkoj školi (agroturizam, gastronomija, vođenje), edukacijama iznajmljivača i OPG-ova te u osposobljavanju lokalnih vodiča (povijest, priroda delte, murali, lađe).

2.10. Analiza komunikacijskih aktivnosti

Učinkovita komunikacija ključna je za promociju destinacije i izgradnju prepoznatljivog identiteta. Turistička zajednica Grada Opuzena provodi komunikacijske aktivnosti u skladu sa zakonskim okvirom (ograničenja za lokalne turističke zajednice s manje od milijun komercijalnih noćenja) i smjernicama Turističke zajednice Dubrovačko-neretvanske županije i Hrvatske turističke zajednice.

Pregled korištenja postojećih komunikacijskih kanala

Komunikacija se odvija kombinacijom digitalnih kanala (mrežne stranice, Facebook, Instagram), tiskanih materijala (letci i plakati manifestacija, promotivni materijali), lokalnih i regionalnih medija (portali doline Neretve, regionalne televizije i radio) te izravne komunikacije s posjetiteljima u uredu Turističke zajednice. Najveći dio komunikacije vezan je uz najave i izvještaje s manifestacija.

Analiza digitalnog prisustva

Turistička zajednica komunicira putem mrežnih stranica tz-opuzen.hr te profila na Facebooku i Instagramu. Facebook stranicu prati 1.259 korisnika, dok podaci o broju pratitelja na Instagramu te o broju posjetitelja, posjeta i pregleda mrežnih stranica u trenutku izrade Plana nisu bili dostupni. Sadržaj je pretežito vezan uz najave i izvještaje s manifestacija, a nedostaju redovito praćenje učinaka (analitika), višjejezični sadržaji i godišnji plan objava. Preporučuje se da se broj pratitelja, doseg objava i posjećenost mrežnih stranica prate kao godišnji pokazatelji u izvješću o provedbi Plana.

Analiza offline aktivnosti

Turistička zajednica izrađuje promotivne materijale za manifestacije i destinaciju te ih distribuira u uredu, smještajnim objektima i na događanjima. Manifestacije su ključan offline kanal – osobito Maraton lađa koji prati nekoliko desetaka tisuća gledatelja duž rute Metković – Opuzen – Ploče i značajna medijska pozornost, te Neretvanska brudetijada s više od tri tisuće posjetitelja.

Analiza suradnji s trećim stranama

Turistička zajednica surađuje s Gradom Opuzenom, udrugama organizatorima manifestacija, Srednjom poljoprivrednom i tehničkom školom, javnom ustanovom za zaštitu prirode, regionalnom turističkom zajednicom te susjednim turističkim zajednicama doline Neretve (npr. zajednička ruta „Neretva – dolina života“ s Metkovićem, projekt Cycling Neretva). U suradnji s regionalnom turističkom zajednicom i HTZ-om pruža se podrška studentskim putovanjima novinara i organizatora putovanja.

Analiza mogućnosti prikupljanja i distribucije informacija za turiste

Informacije se prikupljaju iz sustava eVisitor, od članova i pružatelja usluga te iz neposrednog kontakta s gostima, a distribuiraju putem ureda, mrežnih stranica, društvenih mreža i tiskanih materijala. Preporučuje se uvođenje redovitih kratkih anketa posjetitelja (i za potrebe pokazatelja ZT-1), QR kodova na ključnim lokacijama i zajedničkog kalendara događanja doline Neretve.

Komunikacija Opuzena treba se temeljiti na jasnom i razlikovnom identitetu. Vizija prethodne strategije „Feel Zen in OpuZen“ i ranija poruka „Istraži Opuzen!“ dobre su polazne točke, a asocijacije koje destinacija treba dosljedno komunicirati su: rijeka i ušće, mandarina, lađe, neretvanski brudet, murali, avantura, tradicija i opuštanje.

2.11. Analiza tržišta

Istraživanje Instituta za turizam TOMAS Hrvatska 2022./2023. nacionalno je istraživanje obilježja turističke potražnje provedeno u razdoblju od lipnja 2022. do lipnja 2023. na uzorku od 14.632 ispitanika u 148 mjesta diljem Hrvatske, uključujući domaće turiste i turiste s 19 najvažnijih emitivnih tržišta¹⁸.

Prosječna starost turista u Hrvatskoj iznosila je 42 godine, pri čemu je većina (60 %) srednje životne dobi (30 – 49 godina), 15 % mlađe od 30, a 25 % starije od 50 godina. U Jadranskoj Hrvatskoj, kojoj pripada Opuzen, zastupljeniji su gosti srednje životne dobi koji putuju s obitelji (45 %). Fakultetsko obrazovanje ima 42 % turista, a gotovo dvije trećine (64 %) ima mjesečna primanja kućanstva viša od 3.000 eura.

Prosječna dnevna potrošnja turista u Hrvatskoj iznosila je 140 eura, od čega se 48 % odnosi na smještaj s povezanom hranom, 20 % na hranu i piće izvan smještaja, a 32 % na sve ostale usluge. Dubrovačko-neretvanska županija tradicionalno bilježi natprosječnu potrošnju, na što presudno utječe ponuda Dubrovnika.

Najvažniji motivi dolaska u Jadransku Hrvatsku su more (83,2 %) i priroda (63,1 %), a slijede gradovi, gastronomija, razgledavanje, zabava i festivali, kultura, manifestacije te sport i rekreacija. Za Opuzen je važno što se ističu upravo motivi priroda, gastronomija i sport i rekreacija, kojima destinacija može ponuditi razlikovni doživljaj u odnosu na klasične kupališne destinacije.

Tablica 14. Motivi dolaska prema TOMAS istraživanju za Jadransku i Kontinentalnu Hrvatsku

Jadranska Hrvatska	%	Kontinentalna Hrvatska	%
1. More	83,2	1. Gradovi („city break“)	23,1
2. Priroda	63,1	2. Posao	22,0
3. Gradovi („city break“)	19,0	3. Priroda	20,0
4. Gastronomija	18,5	4. Posjet rodbini i prijateljima	14,3
5. Putovanje / razgledavanje	11,4	5. Kultura i umjetnost	13,4
6. Zabava i festivali	9,0	6. Putovanje / razgledavanje	12,9
7. Kultura i umjetnost	8,8	7. Gastronomija	11,0
8. Manifestacije i događanja	8,4	8. Wellness / toplice	9,1
9. Sport i rekreacija	8,0	9. Zdravstveni razlozi	7,9
10. Sela / ruralno područje	4,6	10. Sela / ruralno područje	7,8

Izvor: Institut za turizam, TOMAS Hrvatska 2022./2023., konačni rezultati istraživanja, listopad 2023.

Turisti se najčešće informiraju putem interneta (61 % na Jadranu), uz značajnu ulogu preporuka obitelji i prijatelja te prethodnog boravka. Na Jadran 82 % turista dolazi vlastitim automobilom, a 14 % zrakoplovom. To potvrđuje važnost digitalne vidljivosti, recenzija i prisutnosti na platformama koje koriste putnici automobilom (karte, navigacija, platforme za kampiranje i smještaj), kao i važnost tranzitnog položaja Opuzena na jadranskom cestovnom pravcu.

Prema ranijem istraživanju TOMAS ljeta 2017. za Dubrovačko-neretvansku županiju, turisti u županiju najčešće dolaze s partnerom (54 %), s natprosječnim udjelom „novih“ gostiju (43,1 %), iznadprosječno su motivirani odmorom, gastronomijom i kulturnim znamenitostima, a više od 80 % boravaka traje do sedam dana, uz rastući udio gostiju koji tijekom putovanja borave u više destinacija. Najveće zadovoljstvo pridonose ljepota prirode, ljubaznost osoblja, uređenost i atmosfera mjesta, a najnegativnije gužve u

¹⁸ Institut za turizam, TOMAS Hrvatska 2022./2023., konačni rezultati istraživanja, listopad 2023.

prometu i na javnim površinama – elementi u kojima Opuzen, kao mirna i neotkrivena destinacija, ima prednost.

Analiza ciljnih tržišta

Svaki turistički proizvod potrebno je plasirati točno određenom ciljnom potrošaču. Proces ciljnog marketinga sastoji se od segmentacije tržišta (podjela tržišta prema geografskim, demografskim, psihografskim i bihevioralnim kriterijima), izbora ciljnih tržišta (vrednovanje segmenata i odabir onih koje destinacija može najbolje opslužiti) i pozicioniranja (oblikovanje razlikovnog konkurentskog položaja ponude u svijesti ciljnog potrošača).

Strategija ciljnih tržišta Opuzena usmjerena je na: (1) postojeća srednjoeuropska tržišta automobilskih gostiju – Poljsku, Njemačku, Češku, Mađarsku, Sloveniju i Austriju; (2) regionalna tržišta Hercegovine i Dalmacije za jednodnevne i vikend posjete, osobito tijekom manifestacija; (3) nišna međunarodna tržišta ljubitelja prirode, promatranja ptica, biciklizma i vodenih sportova (Zapadna i Sjeverna Europa); (4) domaće tržište, osobito izvan glavne sezone.

Tablica 15. Interesne skupine i ciljni segmenti destinacije Opuzen

Interesne skupine	Korisnici	Opis potreba
LJUBITELJI AKTIVNOG ODMORA NA VODI	Mladi i sredovječni (20 – 45 godina), parovi i skupine prijatelja; kiteboarderi, windsurferi, SUP-eri, kajakaši	Traže pouzdane uvjete vjetra i sigurno more na ušću, tečajeve i najam opreme, jednostavan smještaj blizu plaže (kamp, apartmani), prehranu i večernje sadržaje. Borave dulje u proljeće, rano ljeto i jesen, što pridonosi produljenju sezone. Očekuju uređenu infrastrukturu plaže i odgovorno ponašanje prema zaštićenoj prirodi.
OBITELJI NA LIJETNOM ODMORU	Obitelji s djecom, pretežito iz Srednje Europe (Poljska, Češka, Mađarska, Njemačka), putuju automobilom	Traže povoljan smještaj uz more i rijeku, pješčanu i plitku plažu sigurnu za djecu, sadržaje za djecu, izlete (vožnja lađom, bicikl, Neretva, Mostar, Međugorje, Dubrovnik) i jednostavnu lokalnu gastronomiju.
LJUBITELJI PRIRODE, PTICA I BICIKLIZMA	Zrela dob (45 – 65+), obrazovani parovi bez djece (DINKs, „empty nesters“), nišni putnici iz Zapadne i Sjeverne Europe	Traže mir, autentičan krajolik, promatranje ptica u proljetnoj i jesenskoj seobi, biciklističke ture kroz polja i kanale, stručno vođenje i interpretaciju. Cijene manji, kvalitetan smještaj (agroturizam, boutique) i lokalnu hranu; putuju izvan glavne sezone.
GASTRO I AGRO TURISTI	Parovi srednje i zrele dobi, domaći i regionalni gosti, grupe organiziranih putovanja	Zanimaju ih neretvanski brudet, jegulje, žabe, plotica, mandarina i vino. Očekuju kušaonice na OPG-ovima, sudjelovanje u berbi mandarina (listopad – prosinac), vožnju lađom kroz polja, kulinarske radionice i kupnju lokalnih proizvoda u lijepom pakiranju kao suvenira.
JEDNODNEVNI POSJETITELJI I TRANZITNI GOSTI	Putnici na pravcu Split – Dubrovnik – Pelješac, gosti Makarske rivijere i Dubrovnika, hodočasnici prema Međugorju, posjetitelji manifestacija iz doline Neretve i Hercegovine	Traže kratak, organiziran i atraktivan program (sat – pola dana): obilazak jezgre i murala, antičke spomenike, ručak s neretvanskim specijalitetima, kupnju mandarina i proizvoda, fotografiranje na ušću. Potreban im je jasan parking za automobile i autobuse te dobra signalizacija.

Izvor: Obrada autora

Identifikacija ciljnih segmenata ključna je za valorizaciju resursa Opuzena. Svaka interesna skupina ima specifične potrebe, a zajedničko im je traženje autentičnog doživljaja delte Neretve – zato je nužno uskladiti ponudu s potražnjom, pri čemu segmenti aktivnog, prirodnog i gastro turizma imaju najveći potencijal za produljenje sezone i povećanje potrošnje.

2.12. Analiza konkurencije

Benchmark analiza (hrvatski i strani primjeri dobre prakse) i trendovi

Za procjenu tržišne pozicije Opuzena potrebno je definirati konkurentski krug destinacija sličnih obilježja. Opuzen se pozicionira kao mala destinacija delte i ruralnog priobalja s ponudom temeljenom na prirodi, rijeci, gastronomiji, poljoprivredi i manifestacijama. Zato se uspoređuje s destinacijama koje istom gostu nude slične proizvode. Susjedne destinacije doline Neretve za Opuzen su istodobno konkurenti i partneri, jer dijele isti prostor, iste goste u tranzitu i zajednički brend doline.

Izravna konkurencija (dolina Neretve i okruženje):

- Metković – središte doline Neretve s Arheološkim muzejom Naronu u Vidu, Ornitološkom zbirkom i najrazvijenijom ponudom foto-safarija i vožnji lađama. U 2024. ostvario je 13.196 dolazaka (+29 %) i 28.706 noćenja (+14 %), od čega 69 % u hotelima, uz kratak prosječni boravak (2,2 dana) i visok udio domaćih gostiju. Opuzenu je najizravniji konkurent u proizvodu mandarine: program „Berba mandarina i fotosafari dolinom rijeke Neretve”, koji se provodi od 1996., u 2023. dobio je nacionalnu nagradu za najbolji program ruralnog turizma. Istodobno je Metković najvažniji partner Opuzena (Maraton lađa, zajedničke rute, cikloturističke karte doline Neretve).
- Ploče – lučki grad s Bačinskim jezerima, jezerom Kutu i dijelom delte (ušće i Parila), polazište trajekta za Pelješac. Konkurrira ponudom prirode i jezera.
 - Promet: u 2024. ostvareno je 13.186 dolazaka (+27 %) i 55.682 noćenja (+22 %).
 - Smještaj: promet se većinom ostvaruje u privatnom smještaju, a hotelski gosti borave kratko (1,7 dana), što upućuje na tranzitni promet vezan uz luku.
 - Tržišta: ključna su gotovo ista kao u Opuzenu (Njemačka, Hrvatska, Poljska).
 - Sezonalnost: udio noćenja izvan srpnja i kolovoza (37 %) jednak je kao u Opuzenu.
- Slivno (Klek, Komarna, Duboka) i Kula Norinska – obalna mjesta i ruralna područja doline s kupališnom ponudom, vinogorjem Komarna i utvrdom Kula Norinska. Slivno je po prometu najjača destinacija doline: 31.086 dolazaka i 221.771 noćenje u 2024., uz prosječni boravak od 7,1 dan. Promet je stagnirao (+0,1 % noćenja), što je obilježje zrele kupališne destinacije.

Neizravna konkurencija:

- Park prirode Hutovo blato (BiH) – organizirani foto-safari brodicama, promatranje ptica, ribolov i najam kanua; konkurira u segmentu ekoturizma, ali ga je moguće uključiti u zajedničke prekogranične programe.
- Obalne destinacije Makarske rivijere i Pelješca – konkuriraju za kupališne goste, ali su istodobno izvor jednodnevnih posjetitelja za Opuzen.

U sljedećoj tablici prikazana je usporedba turističkog prometa Opuzena i odabranih destinacija doline Neretve.

Tablica 16. Usporedba broja ostvarenih dolazaka i noćenja turista s konkurentskim destinacijama (2023. – 2024.)

Destinacija	Dolasci 2023.	Dolasci 2024.	Promjena dolazaka	Noćenja 2023.	Noćenja 2024.	Promjena noćenja	Prosj. boravak 2024. (dana)
Opuzen	907	1.447	+59,5 %	5.514	8.197	+48,7 %	5,7
Ploče	10.418	13.186	+26,6 %	45.461	55.682	+22,5 %	4,2

Metković	10.202	13.196	+29,3 %	25.216	28.706	+13,8 %	2,2
Slivno	29.401	31.086	+5,7 %	221.598	221.771	+0,1 %	7,1

Izvor: eVisitor; TZG Ploča, Statistika 2024.; TZG Metkovića, Izvješće o radu direktora za 2023.; eVisitor (Slivno)

Opuzen je najmanja destinacija u konkurentskom krugu. Ploče ostvaruju gotovo sedam puta više noćenja, Metković tri i pol puta, a Slivno 27 puta. Istodobno Opuzen bilježi najbrži rast prometa u dolini, a udio u ukupnim noćenjima četiriju destinacija povećao mu se s 1,9 % na 2,6 %.

Rast doline nose Ploče, Metković i Opuzen, dok kupališno Slivno stagnira. To potvrđuje da potražnja raste upravo u segmentu prirode, rijeke i gradskog doživljaja, na kojem Opuzen gradi svoju ponudu.

Prosječni boravak u Opuzenu (5,7 dana) dulji je nego u Pločama i Metkoviću. Ipak, boravak se skraćuje u svim destinacijama doline, pa za zadržavanje gostiju sve više znače doživljaji, paketi i događanja tijekom boravka.

Međunarodna konkurencija (strani primjeri dobre prakse):

- Delta Ebra (Delta de l'Ebre, Katalonija, Španjolska) – delta pod zaštitom parka prirode i UNESCO-ova rezervata biosfere, s poljima riže, lagunama i međunarodno poznatim promatranjem ptica; razvijen model ekoturizma (promatračnice, biciklističke staze kroz polja, centri za posjetitelje), gastronomija temeljena na riži i školjkama te vodeni sportovi, uz snažnu suradnju poljoprivrednika i turizma.
- Camargue (delta Rhône, Francuska) – regionalni park prirode s ravnotežom između zaštite prirode, tradicije (uzgoj konja i bikova, riža, sol) i turizma; razvijena mreža pješačkih i biciklističkih ruta, oznaka proizvoda regionalnog parka („Valeurs Parc“) za lokalne proizvode i usluge te upravljanje posjetiteljskim tokovima u osjetljivim zonama.

Kao domaći primjer dobre prakse izdvaja se Park prirode Kopački rit s Općinom Bilje, gdje je zaštićeno močvarno područje uspješno valorizirano kroz centar za posjetitelje, vožnje brodom, poučne staze i povezivanje s ruralnim smještajem i gastronomijom.

Tablica 17. Usporedba Opuzena s međunarodnim primjerima dobre prakse

Element	Opuzen (delta Neretve)	Delta Ebra (Španjolska)	Camargue (Francuska)
Temeljni identitet	Rijeka i kanali, mandarina, lađe, neretvanski brudet, murali	Riža, lagune, ptice, ribarska tradicija	Divlji konji i bikovi, riža, sol, flamingosi
Status zaštite	Natura 2000, Ramsar, posebni ihtiološko-ornitološki rezervat (jugoistočni dio delte)	Park prirode, UNESCO rezervat biosfere	Regionalni park prirode, UNESCO rezervat biosfere, Ramsar
Ključni proizvodi	Kiteboarding, biciklizam, vožnje lađama, gastro manifestacije, berba mandarina	Promatranje ptica, biciklizam, gastro (riža, školjke), vodeni sportovi	Jahanje, promatranje ptica, pješačenje i biciklizam, tradicijski događaji
Infrastruktura za posjetitelje	Cikloturistička ruta s tablama, plaža u uređenju; bez centra za posjetitelje i promatračnica	Centri za posjetitelje, promatračnice, mreža biciklističkih staza	Kuća parka, informativni centri, označene rute, parkirališta na rubu osjetljivih zona

Povezanost poljoprivrede i turizma	Štandovi uz cestu, pojedinačne kušaonice, Dani mandarina, Mandarinina & Wine Market	Obilasci polja riže, proizvodi s oznakom podrijetla u restoranima	Oznaka proizvoda i usluga regionalnog parka
Upravljanje i suradnja	TZG Opuzen, Grad, JU za zaštitu prirode, udruge; suradnja doline Neretve u začetku	Konzorcij turizma delte, park prirode, općine	Uprava regionalnog parka kao koordinator dionika

Izvor: Obrada autora prema javno dostupnim informacijama upravitelja destinacija

Usporedba pokazuje da Opuzen raspolaže resursima koji su po tipu usporedivi s poznatim europskim deltama: močvarnim krajolikom, pticama, poljoprivrednim identitetom i tradicijom. Nedostaju mu infrastruktura za posjetitelje (promatračnice, centar za posjetitelje, pristaništa), povezivanje poljoprivrede i turizma kroz oznaku kvalitete te zajednički model upravljanja na razini cijele delte. U odnosu na susjede u dolini Neretve, Opuzenu nedostaju i smještajni kapaciteti za grupe (jedan hotel s 39 kreveta) te zatvoreni prostori za cjelogodišnja događanja.

Snage Opuzena u odnosu na konkurenciju uključuju:

- jedinstven spoj rijeke, mora i plodnih polja na malom prostoru,
- prepoznatljiv proizvod (neretvanska mandarina sa zaštićenom oznakom izvornosti) i nematerijalnu baštinu (neretvanski brudet, tradicija lađa, Maškare),
- živu manifestacijsku scenu koju nosi lokalna zajednica,
- razlikovni urbani identitet grada murala,
- uvjete za kiteboarding među najboljima na Jadranu,
- najbrži rast turističkog prometa u dolini Neretve i dulji boravak gostiju nego u Pločama i Metkoviću,
- povoljan tranzitni položaj.

Područja za unapređenje prema primjerima dobre prakse su:

- infrastruktura za ekoturizam: promatračnice, interpretacijske staze i centar za posjetitelje delte, u suradnji s Metkovićem, Pločama i javnom ustanovom za zaštitu prirode,
- oznaka kvalitete „proizvod delte Neretve” koja povezuje mandarinu, gastronomiju i usluge,
- razlikovni program berbe mandarina (berba s lađe, kušaonice na OPG-ovima, povezivanje s Danima mandarina) ili zajednički program s Metkovićem umjesto paralelne ponude,
- smještajni kapaciteti za grupe i zatvoreni prostori za sport i kulturu kao preduvjet cjelogodišnjeg prometa,
- višednevni paketi i doživljaji tijekom boravka kao odgovor na skraćivanje boravka,
- upravljanje posjetiteljima u osjetljivim zonama (ušće): parkiranje na rubu zone, jasna pravila, sezonska ograničenja,
- zajednički brend i suradnja na razini cijele doline Neretve, nastavno na postojeći sporazum TZG Opuzena, Metkovića i Ploča o cikloturističkim kartama,
- produljenje sezone kroz proljetnu i jesensku ponudu (ptice, berba, biciklizam, vodeni sportovi).

2.13. Analiza provedbe Strategije razvoja turizma Grada Opuzena

Analiza provedbe dosadašnjih strateških dokumenata daje uvid u ostvarene rezultate, identificira provedene aktivnosti te procjenjuje stupanj postignuća ciljeva i mjera, čime se definira polazište za nove

razvojne aktivnosti. Praćenje, vrednovanje i izvještavanje sastavni su dio strateškog planiranja sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17, 151/22).

Razvoj turizma Grada Opuzena u posljednjem desetljeću usmjeravala su dva dokumenta: Strategija razvoja turizma Grada Opuzena za razdoblje od 2017. do 2022. godine (vizija „Istraži Opuzen!“, izrađena 2020.) i važeća Strategija razvoja turizma Grada Opuzena za razdoblje od 2023. do 2027. godine (vizija „Feel Zen in OpuZen“), izrađena uz sufinanciranje iz Fonda za turistički nedovoljno razvijena područja i kontinent. Obje strategije postavile su tri gotovo istovjetna strateška cilja:

- SC1 – Aktivacija potencijala za razvoj pustolovnog turizma,
- SC2 – Aktivacija kulturnog nasljeđa i manifestacija,
- SC3 – Valorizacija gastronomskog nasljeđa.

Strategija 2023. – 2027. razradila je ciljeve kroz 16 projektnih prijedloga (mjera), ali bez kvantificiranih ciljnih vrijednosti pokazatelja. Budući da ovaj Plan pokriva plansko razdoblje 2026. – 2029. (s razvojnim horizontom do 2030.), on preuzima i nadograđuje neostvarene mjere važeće strategije te ih uklapa u novi sustav ciljeva i obveznih pokazatelja održivosti.

Kvantitativni pokazatelji razvoja

Tablica 18. Kretanje ključnih pokazatelja turističkog prometa u odnosu na polazne vrijednosti strateških dokumenata

Pokazatelj	2018. (polazište Strategije 2017. – 2022.)	2022. (polazište Strategije 2023. – 2027.)	2025.	Promjena 2022. – 2025.	Promjena 2018. – 2025.
Broj dolazaka	545	700	1.537	+119,6 %	+182,0 %
Broj noćenja	2.977	4.919	9.436	+91,8 %	+217,0 %
Prosječno trajanje boravka (dana)	5,46	7,03	6,14	-12,7 %	+12,5 %
Broj smještajnih objekata	–	46	75	+63,0 %	–
Broj stalnih kreveta	–	503	571	+13,5 %	–

Izvor: Strategija razvoja turizma Grada Opuzena 2017. – 2022. (podaci TZ Opuzen za 2018.); eVisitor; obrada autora

Turistički promet u razdoblju važenja strategija značajno je porastao: broj noćenja u 2025. godini više je nego trostruko veći nego 2018. godine, a u odnosu na polaznu godinu važeće strategije (2022.) gotovo je udvostručen. Rast je ostvaren prvenstveno zahvaljujući stranim gostima i širenju privatnog smještaja, dok je hotelska i kamping ponuda ostala nepromijenjena. Prosječna duljina boravka ostaje visoka, iako je u odnosu na 2022. niža.

Provedba projektnih prijedloga (mjera) Strategije 2023. – 2027.

Sljedeća tablica prikazuje procjenu statusa provedbe mjera važeće strategije na temelju dostupnih informacija Grada Opuzena i Turističke zajednice. Status je potrebno potvrditi s nositeljima u postupku javnog savjetovanja.

Tablica 19. Procjena ostvarenosti projektnih prijedloga Strategije razvoja turizma Grada Opuzena 2023. – 2027.

R.br.	Projektni prijedlog (mjera)	Cilj	Status (procjena)	Nastavak u ovom Planu
1.	Postavljanje manjih (plutajućih) vezova na Neretvi	SC1	Nije realizirano	Nije preuzeto u ovom planskom razdoblju

R.br.	Projektни prijedlog (mjera)	Cilj	Status (procjena)	Nastavak u ovom Planu
2.	Promocija ušća Neretve i Grada Opuzena	SC1	Djelomično (digitalni kanali, manifestacije)	Mjera 2
3.	Daljnje opremanje cikloturističke rute i uvrštavanje na međunarodne rute	SC1	Djelomično – ruta „Poljem do Ušća“ (22 km) opremljena interpretacijskim tablama; povezivanje s EuroVelo 8 nije dovršeno	Mjera 4 (aktivnost 4.1)
4.	Poticanje smještaja s oznakom „Bike & Bed“	SC1	Nije realizirano	Smjernice (pogl. 7.1 i 7.3)
5.	Opremanje javne plaže na ušću Neretve komunalnom infrastrukturom	SC1	U tijeku (projekt uređenja: nogostup, parking, rasvjeta, tuševi, svlačionice, šetnice)	Mjera 5 (aktivnost 5.1)
6.	Dodatna promocija manifestacija na turističkim sajmovima	SC2	Djelomično (putem TZ DNŽ)	Mjera 2 (aktivnost 2.3)
7.	Uređenje prostora muzeja za skulpturu carice Livije	SC2	Djelomično – skulptura restaurirana	Smjernica Gradu (pogl. 7.1) – trajan izložbeni prostor
8.	Aplikacija / digitalni vodič koji „priča priču“ o dolini Neretve	SC2	Nije realizirano (lokalna 3D rekonstrukcija Fort Opusa kao temelj)	Mjera 4 (aktivnost 4.2) – pojednostavljeno: karta s QR sadržajima
9.	Suradnja s TZ susjednih gradova i općina; Opuzen kao zaustavna točka tura	SC2	Djelomično (Cycling Neretva, Maraton lađa)	Mjera 2 (aktivnost 2.4) i Mjera 3 (aktivnost 3.4)
10.	Uređenje i rekonstrukcija Starog mosta	SC2	U pripremi – most zaštićen kao kulturno dobro, izrada dokumentacije u tijeku	Mjera 6 (aktivnost 6.1)
11.	Označavanje vinskih cesta i plantaža mandarina s ponudom	SC3	Djelomično (table na biciklističkoj ruti)	Mjera 4 (aktivnost 4.1)
12.	Promocija vinskih cesta i plantaža mandarina na društvenim mrežama	SC3	Djelomično	Mjera 2
13.	Poticanje kušaonica i ugostiteljstva na OPG-ovima	SC3	Djelomično (pojedinačni primjeri)	Mjera 3 (aktivnost 3.2)
14.	Dvodnevna ponuda: berba mandarina, vinogradi, degustacije	SC3	Nije realizirano kao stalan proizvod	Mjera 3 (aktivnost 3.1)
15.	Vikend kulinarska natjecanja „uberi, ulovi, pripremi“ uz manifestacije	SC3	Nije realizirano	Nije preuzeto kao zasebna aktivnost; moguće u okviru Mjere 4 (aktivnost 4.3)
16.	Jedinstveno pakiranje mandarina s oznakom izvornosti kao suvenira	SC3	Djelomično (projekt „Uspostava sustava kvalitete i turistička valorizacija brenda MANDARINA“)	Mjera 3 (aktivnost 3.3)

Izvor: Obrada autora prema Strategiji razvoja turizma Grada Opuzena 2023. – 2027., Planu programa rada TZG Opuzena za 2025. i javno dostupnim informacijama Grada Opuzena; status potrebno potvrditi s nositeljima

Pozitivni pomaci:

- snažan rast broja dolazaka i noćenja te širenje smještajne ponude,
- uspostava cikloturističke rute „Poljem do Ušća“ s interpretacijskim tablama,
- uvođenje sadržaja izvan ljeta – programi „Jesen u Mistu“ (Mandarina & Wine Market, od 2022.) i „Advent u Mistu“ (od 2020.),
- zaštita nematerijalne baštine – umijeće pripreme neretvanskog brudeta (2022.) i tradicija života s trupom i lađom (2022.),
- brendiranje mandarine i kontinuitet Dana mandarina,
- prepoznatljivost grada murala kroz Art festival Zen Opuzen (više od 90 murala),

- pokretanje projekata uređenja plaže Ušće i rekonstrukcije Starog mosta te zaštita Starog mosta kao kulturnog dobra.

Ograničenja i izazovi:

- većina infrastrukturnih mjera (vezovi, muzej, aplikacija, „Bike & Bed“) nije realizirana ili je tek u pripremi,
- strategije nisu imale kvantificirane ciljeve ni sustav praćenja, pa nije moguće precizno vrednovati učinke pojedinih mjera,
- ograničeni financijski i kadrovski kapaciteti Turističke zajednice,
- OPG-ovi i privatni sektor slabo su uključeni u zajedničke proizvode,
- sezonalnost je i dalje izrazito visoka, a 2026. godina pokazuje osjetljivost na tržišna kretanja.

Zaključno, Opuzen je u proteklom razdoblju izgradio temelje za razvoj turizma – rast potražnje, prepoznatljive manifestacije, prve elemente javne turističke infrastrukture i jasno definirane identitetske proizvode. Ovaj Plan stoga ne mijenja smjer razvoja, nego ga operacionalizira: uvodi mjerljive ciljeve i obvezne pokazatelje održivosti, određuje nositelje i rokove te povezuje mjere s konkretnim projektima i izvorima financiranja.

3. Resursna osnova

Resursna osnova Opuzena temeljni je preduvjet za planiranje održivog razvoja turizma. Obuhvaća prirodne vrijednosti delte Neretve, kulturnu baštinu (antičku, srednjovjekovnu, mletačku, sakralnu i urbanu), nematerijalnu baštinu i tradiciju, manifestacije te turističku infrastrukturu. Sustavno prepoznavanje i vrednovanje ovih elemenata omogućuje usmjereno upravljanje razvojem u skladu s načelima održivosti, identiteta i tržišne diferencijacije.

U analizi je korišten multidisciplinarni pristup: desk istraživanje (Upisnik zaštićenih područja, Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, prostorno-planska dokumentacija, strateški dokumenti Grada i Turističke zajednice), terenski uvidi te konzultacije s lokalnim dionicima. Kategorizacija je provedena prema funkcionalnoj klasifikaciji turističkih atrakcija (Kušen, 2001.), prilagođenoj specifičnostima Opuzena, u tri temeljne kategorije:

- Prirodna baština
- Antropogena (kulturna) baština
- Manifestacije i ostale atrakcije

Atrakcije su ocijenjene u dvije dimenzije:

- Tržišna relevantnost: međunarodna (M), nacionalna (N), regionalna (R), lokalna (L)
- Stupanj spremnosti za turističko korištenje: spremne (S), djelomično spremne (DS), nespremne (NS)

Rezultati pokazuju da Opuzen ima visok potencijal u segmentima ekoturizma i aktivnog turizma u delti Neretve, gastro i agroturizma te manifestacijskog i kulturnog turizma, ali i da je velik dio resursa tek djelomično spreman za turističko korištenje zbog nedostatka interpretacije, infrastrukture i organiziranih usluga.

Priroda i okoliš

Najvažniji prirodni sustav Opuzena je rijeka Neretva s deltom – najveća delta na istočnoj obali Jadrana i jedno od najvrjednijih močvarnih područja Mediterana. Iako je melioracijama u 19. i 20. stoljeću velik dio močvara pretvoren u poljoprivredne površine, delta je zadržala iznimnu ekološku vrijednost kao odmorište ptica selica na jadranskom seobnom putu i zimovalište ptica iz srednje i sjeveroistočne Europe. Zabilježene su brojne vrste ptica (čaplje, žličarke, čurlini, liske, patke, čigre, galebovi, mali vranac), a rijeka i kanali stanište su jegulja, cipala i plotica, na kojima se temelji neretvanska gastronomija.

Jugoistočni dio delte rijeke Neretve zaštićen je 1974. godine u kategoriji posebnog ihtiološko-ornitološkog rezervata, a delta je 1993. uvrštena na popis međunarodno važnih močvarnih područja prema Ramsarskoj konvenciji. Područje delte dio je ekološke mreže Natura 2000 kao područje očuvanja značajno za ptice (POP) i područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS). Prema strateškim dokumentima Grada, od ukupne površine rezervata na području Grada Opuzena nalazi se 45,35 ha¹⁹. Za cijelu deltu pokrenut je postupak proširenja granica rezervata.

Ušće Neretve odlikuje duga pješčana plaža s plitkim pjeskovitim dnom i stalnim strujanjem maestrala i tramontane, što ga čini jednom od najboljih lokacija za kiteboarding u Hrvatskoj. Plaža je dio rezervata i ekološke mreže, zbog čega su mogućnosti gradnje i intenzivnih rekreacijskih sadržaja ograničene. Ljekovito blato na ušću tradicionalno se koristi u narodne svrhe.

Na području Grada nema šuma zbog slane i bočate podloge; krajolikom dominiraju melioracijska polja s nasadima mandarina, maslinici, vinogradi i povrtnjaci ispresijecani kanalima – kulturni krajolik neretvanske delte, koji je i sam po sebi atrakcija (Opuzen se ponekad naziva „hrvatskom Kalifornijom“). Na području Grada nalazi se i zajedničko lovište površine 3.343 ha.

Upravljanje zaštićenim područjima i ekološkom mrežom u nadležnosti je Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije. Sve turističke aktivnosti u delti moraju se planirati i provoditi u skladu s uvjetima zaštite prirode i ciljevima očuvanja područja ekološke mreže.

Tablica 20. Pregled i vrednovanje prirodne baštine Grada Opuzena

Atrakcija / lokalitet	Vrsta	Značaj	Spremnost
Rijeka Neretva s rukavcima i kanalima	Vodni resurs / krajolik / plovni put	Međunarodna	Djelomično spremno
Delta Neretve – ekološka mreža Natura 2000 (POP i POVS)	Zaštićeno područje / ekosustav	Međunarodna	Djelomično spremno
Posebni ihtiološko-ornitološki rezervat „Delta Neretve – jugoistočni dio“ (Ramsar)	Zaštićeno područje / rezervat	Međunarodna	Nespremno (nema infrastrukture za posjetitelje)
Ušće Neretve – pješčana plaža	Plaža / kupalište / vodeni sportovi	Nacionalna	Djelomično spremno (u tijeku uređenje)
Ornitofauna delte (ptice selice i zimovalice)	Životinjski svijet / promatranje ptica	Međunarodna	Nespremno
Riblji svijet Neretve (jegulja, plotica, cipal)	Životinjski svijet / gastro resurs	Regionalna	Djelomično spremno
Kulturni krajolik polja mandarina i kanala	Poljoprivredni krajolik	Nacionalna	Djelomično spremno (biciklistička ruta)
Vjetrovi na ušću (maestral, tramontana)	Klimatski resurs za vodene sportove	Međunarodna	Spremno

¹⁹ Strategija razvoja turizma Grada Opuzena za razdoblje od 2023. do 2027. godine

Atrakcija / lokalitet	Vrsta	Značaj	Spremnost
Ljekovito blato na ušću	Prirodni ljekoviti činitelj	Lokalna	Nespremno

Izvor: Upisnik zaštićenih područja; Bioportal; Strategija razvoja turizma Grada Opuzena 2023. – 2027.; obrada autora

Antropogena (kulturna) baština

Opuzen baštini slojevit povijest koja seže od antike, kada je donji tok Neretve bio plovni put prema rimskoj Naroni (današnji Vid kraj Metkovića), preko srednjeg vijeka, kada je na ovom prostoru djelovala tvrđava i trgovište solju Brštanik (utvrda koju je u 14. stoljeću podigao bosanski kralj Tvrtko), do mletačkog razdoblja kada je 1684. godine na riječnom otoku Posrednici podignuta utvrda Fort Opus, po kojoj je grad dobio ime. Utvrda je bila gotovo dvostruko veća od šibenske tvrđave sv. Nikole i služila je mletačkoj vlasti do 1797. godine.

Povijesna jezgra na Posrednici oblikovana je kao klasična pjaca – Trg kralja Tomislava – sa zgradom Gradske uprave (1888.) te kućama Nikolić, Franičević i Ajduk-Utovac. Uz obalu Neretve nalazi se riva s drvoredom i rezidencijama s vrtovima prema rijeci, među kojima se ističu kuća Oman i kuća Sušan, a u starom dijelu grada sačuvano je nekoliko kasnobaroknih stambeno-gospodarskih objekata s prostranim dvorištima. Prostornim planom predviđena je zaštita povijesno-graditeljskih cjelina gradskog područja Opuzena te seoskih naselja Smokovo i Selo.

Središnji sakralni objekt je župna crkva sv. Stjepana Prvomučenika, podignuta 1883. godine u neoklasicističkom stilu, tlocrta latinskog križa, sa zvonikom visine 30 metara. Unutrašnjost krasi mramorni oltari s baroknim elementima, oltarna pala „Mučeništvo sv. Stjepana“ Filipa Naldija iz 1752. te slika Bezgrešnog začeća na baroknom oltaru od pozlaćenog drva. Uz groblje se nalazi crkva sv. Roka iz druge polovice 18. stoljeća s preslicom s tri zvona.

Uz crkvu se nalazi monolitna kamena klupa od bračkog kamena, teška 13 tona, duga 7,6 m i široka 1,3 m, oblikovana kao splav – simbol legende o nastanku Opuzena na riječnom sprudu i pretendent na naslov najveće kamene klupe na svijetu. Na trgu je postavljen zid lapida s antičkim spomenicima s područja Narone: torzom cara Tiberija, kapitelom stupa i dijelom are s natpisom posvećenim Gaju Vibiju Severu.

Najvrjedniji pokretni spomenik je kip rimske carice Livije Druzile (58. pr. Kr. – 29.), supruge cara Augusta i majke cara Tiberija. Tijelo kipa iskopano je u Opuzenu 1847. godine, dok se glava od 19. stoljeća čuva u muzeju Ashmolean u Oxfordu. Kip je izlagan u Splitu, Zagrebu, Vatikanu, Barceloni i Oxfordu, a nakon restauracije u Hrvatskom restauratorskom zavodu planirano je njegovo izlaganje u reprezentativnom prostoru uz Trg kralja Tomislava, u blizini ureda Turističke zajednice.

Posebno mjesto u identitetu grada ima Stari most na Neretvi – željezni most iz austrougarskog razdoblja (oko 1887.), star gotovo 140 godina, koji je nedavno zaštićen kao kulturno dobro Republike Hrvatske i za koji se priprema projekt rekonstrukcije. Most je poprište Čikarijade i simbol veze grada s rijekom. Među spomenicima se ističu obelisk „Regulacija toka Neretve“ na rivi (1885.) i spomenik „Pobjeda nad močvarom“ u gradskom parku (1975.), koji svjedoče o melioraciji delte.

Arheološka baština uključuje lokalitete Posrednica, Jesenska i Luke, određene Prostornim planom uređenja Grada Opuzena, koji uglavnom leže u poljoprivrednom području uz rijeku i nisu istraženi ni prezentirani. Njihov potencijal povezan je s interpretacijom antičkog riječnog puta prema Naroni.

Nematerijalna baština Opuzena iznimno je bogata: umijeće pripreme neretvanskog brudeta i tradicija života s trupom i lađom, plovilima doline Neretve, upisani su 2022. godine kao nematerijalna kulturna dobra Republike Hrvatske. Uz njih se njeguju Opuzenske maškare (od 1784.), Čuvari Kristova groba u mornarskim odorama, tradicija veslanja i gradnje lađa te običaji vezani uz berbu mandarina.

Tablica 21. Pregled i vrednovanje antropogene (kulturne) baštine Grada Opuzena

Atrakcija / lokalitet	Vrsta	Značaj	Spremnost
Povijesna jezgra na Posrednici s Trgom kralja Tomislava (pjaca) i rivom	Urbanistička i graditeljska cjelina	Regionalna	Spremno
Župna crkva sv. Stjepana Prvomučenika (oltarna pala F. Naldija, 1752.)	Sakralna baština	Regionalna	Spremno
Crkva sv. Roka	Sakralna baština	Lokalna	Djelomično spremno
Monolitna kamena klupa (13 t, 7,6 m)	Spomenik / urbani simbol	Nacionalna	Spremno
Zid lapida – torzo cara Tiberija, kapitel, ara Gaja Vibija Severa	Antička baština	Nacionalna	Spremno (bez interpretacije)
Kip carice Livije Druzile	Antička skulptura	Međunarodna	Djelomično spremno
Stari most na Neretvi	Industrijska / tehnička baština, zaštićeno kulturno dobro	Regionalna	Djelomično spremno (potrebna rekonstrukcija)
Lokalitet mletačke utvrde Fort Opus (1684.)	Fortifikacijska baština	Regionalna	Nespremno
Utvrda Brštanik	Srednjovjekovna / mletačka fortifikacija	Regionalna	Nespremno
Obelisk „Regulacija toka Neretve“ (1885.) i spomenik „Pobjeda nad močvarom“ (1975.)	Memorijalna baština	Lokalna	Spremno
Kuća Oman, kuća Sušan, kasnobarokne kuće, zgrada Gradske uprave (1888.)	Stambena i javna arhitektura	Lokalna	Djelomično spremno
Arheološki lokaliteti Posrednica, Jesenska i Luke	Arheološka baština	Lokalna	Nespremno
Povijesno-graditeljske cjeline Smokovo i Selo	Ruralna graditeljska baština	Lokalna	Nespremno
Murali Art festivala Zen Opuzen (više od 90)	Suvremena ulična umjetnost	Nacionalna	Spremno
Umijeće pripreme neretvanskog brudeta	Nematerijalna kulturna baština (RH, 2022.)	Nacionalna	Spremno
Tradicija života s trupom i lađom, plovilima doline Neretve	Nematerijalna kulturna baština (RH, 2022.)	Nacionalna	Djelomično spremno
Opuzenske maškare (od 1784.) i Čuvari Kristova groba	Nematerijalna baština / običaji	Regionalna	Spremno

Izvor: Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske; Prostorni plan uređenja Grada Opuzena; Turistička zajednica Grada Opuzena; obrada autora

Manifestacije i ostale atrakcije

Manifestacije su jedan od najjačih aduta Opuzena i glavni motiv dolaska domaćih i regionalnih posjetitelja. Većinu ih organiziraju lokalne udruge uz potporu Grada i Turističke zajednice, što ih čini autentičnima i duboko ukorijenjenima u zajednici. Kalendar pokriva veći dio godine, ali s izraženom koncentracijom u srpnju i kolovozu te prazninama u ožujku, svibnju, rujnu i studenom.

Najpoznatija manifestacija je Maraton lađa na Neretvi, koji se od 1998. održava druge subote u kolovozu na ruti Metković – Opuzen – Ploče (22,5 km), uz sudjelovanje više od 30 ekipa od po desetak veslača, bubnjara i kormilara te nekoliko desetaka tisuća gledatelja duž rute. Ideja o natjecanju potekla je upravo iz Opuzena, gdje se održavaju i brzinske utrke za startne pozicije, a od nedavno i Maraton lađarica. Neretvanska brudetijada (od 2003., zadnja subota u srpnju) okuplja do 25 ekipa i više od tri tisuće posjetitelja te ima humanitarni karakter.

Art festival Zen Opuzen, festival ulične i riječne umjetnosti (od 2014./2015.), pretvorio je grad u galeriju na otvorenom s više od 90 murala domaćih i stranih umjetnika, uz kreativne radionice, projekcije i mandale u pijesku na ušću. Čikarijada – „svjetsko prvenstvo u bacanju čikara u dalj“ sa Starog mosta, Dan grada (3. kolovoza, blagdan sv. Stjepana) sa sajmom na rivi te festival Melodije hrvatskog juga (od 1993.) dio su ljetnog programa „Opuzensko lito“.

Izvan ljeta ističu se Opuzenske maškare (veljača, od 1784.) sa suđenjem i spaljivanjem Krnjevala, Noć plotica i neretvanskog vina (veljača), Čuvari Kristova groba (Uskrs), Dani mandarina u organizaciji Srednje poljoprivredne i tehničke škole (listopad, od 2016.) s natjecanjem u izradi skulptura od mandarina, program „Jesen u Mistu“ s Mandarina & Wine Marketom (listopad, od 2022.) te „Advent u Mistu“ (prosinac, od 2020.).

Ostale atrakcije uključuju kiteboarding centar na ušću Neretve (od 2011.), vožnje lađama i foto-safari kroz kanale delte, berbu mandarina na OPG-ovima te vinariju obitelji Prović s degustacijama.

Tablica 22. Pregled i vrednovanje manifestacija i ostalih atrakcija Grada Opuzena

Manifestacija / atrakcija	Vrsta / tematika / termin	Značaj	Spremnost
Maraton lađa na Neretvi (i Maraton lađarica, brzinske utrke)	Sportsko-tradicijska; kolovoz	Nacionalna	Spremna
Neretvanska brudetijada	Gastronomska; srpanj	Regionalna	Spremna
Art festival Zen Opuzen	Ulična umjetnost; lipanj/srpanj	Nacionalna	Spremna
Opuzensko lito (Dan grada, sajam na rivi, koncerti)	Kulturno-zabavni program; lipanj – kolovoz	Lokalna	Spremna
Čikarijada	Zabavno-sportska; kolovoz	Regionalna	Spremna
Melodije hrvatskog juga	Glazbeni festival; kolovoz	Regionalna	Spremna
Dani mandarina	Agro-gastronomska, edukativna; listopad	Regionalna	Spremna
Jesen u Mistu – Mandarina & Wine Market	Sajam lokalnih proizvoda; listopad	Regionalna	Spremna
Opuzenske maškare	Tradicijski karneval; veljača	Regionalna	Spremna
Noć plotica i neretvanskog vina	Gastronomska; veljača	Regionalna	Djelomično spremna
Čuvari Kristova groba	Vjerska tradicija; Uskrs	Lokalna	Spremna
Advent u Mistu	Blagdanski program; prosinac	Lokalna	Spremna
Kiteboarding i vođeni sportovi na ušću	Aktivni turizam; travanj – listopad	Međunarodna	Spremno
Vožnje lađama i foto-safari delte	Doživljaj / ekoturizam	Nacionalna	Djelomično spremno
Berba mandarina i kušaonice na OPG-ovima	Agroturizam; listopad – prosinac	Regionalna	Djelomično spremno
Biciklistička ruta „Poljem do Ušća“	Cikloturizam	Regionalna	Djelomično spremno

Izvor: Turistička zajednica Grada Opuzena; Plan programa rada TZG Opuzena za 2025.; obrada autora

4. Potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda

Kvaliteta turističkih proizvoda Opuzena mora se temeljiti na autentičnosti, odgovornom korištenju osjetljivih prirodnih resursa, dosljednoj usluzi i sposobnosti stvaranja doživljaja koji se ne mogu ponoviti drugdje. Proizvodi trebaju prenositi identitet mjesta – rijeku i ušće, lađe, polja mandarina, neretvanski brudet, antičku i mletačku prošlost te suvremenu uličnu umjetnost – kroz narative u koje su uključeni lokalni proizvođači, lađari, umjetnici i udruge.

Tematsko pakiranje u jasne ponude – „Vikend u delti“ (lađa, bicikl, brudet), „Berba mandarina“ (jesen), „Kite & Bike“ (proljeće i jesen), „Ptice delte“ (seoba), „Grad murala“ – olakšava komercijalizaciju, motivira dulji boravak i širi sezonu. Ponuda treba biti komplementarna ponudi susjednih destinacija doline Neretve i povezana s atrakcijama u okruženju (Narona, Hutovo blato, Mostar, Pelješac), kako bi Opuzen postao polazište za istraživanje cijelog prostora.

Profesionalnost pružatelja usluga ključna je za percepciju kvalitete: potrebne su edukacije iznajmljivača, ugostitelja i OPG-ova (gostoljubivost, strani jezici, prezentacija lokalnih proizvoda, digitalna prodaja), osposobljavanje lokalnih vodiča i standardi za pružatelje aktivnosti na vodi (sigurnost, ponašanje u zaštićenom području). Kvalitetu podržava funkcionalna javna infrastruktura – uređena plaža Ušće, parkiranje za autobuse, signalizacija, sanitarni čvorovi i odmorišta na biciklističkoj ruti.

Svi proizvodi trebaju biti pristupačni i održivi: poštivanje uvjeta zaštite prirode, ograničavanje broja posjetitelja u osjetljivim zonama i razdobljima (gniježđenje ptica), zelene prakse na manifestacijama, korištenje lokalnih namirnica i obnovljivih izvora energije. Digitalni alati (višejezični mobilni vodič, interaktivna karta, online prodaja) povećavaju dostupnost i omogućuju upravljanje tokovima posjetitelja.

S obzirom na atrakcijsku osnovu, sustav turističkih proizvoda Opuzena temelji se na sljedećim skupinama:

Tablica 23. Sustav ključnih turističkih proizvoda Grada Opuzena prema ulozi u destinacijskoj ponudi

Proizvod	Sadržaj	Uloga
Aktivni turizam na vodi i u prirodi	Kiteboarding, windsurfing, SUP i kajak na ušću i rijeci; biciklizam kroz polja i kanale; vožnje lađama	Vodeći
Gastro i agroturizam	Neretvanski brudet, jegulje, žabe, plotica; mandarina (berba, kušaonice, prerađevine); vino doline Neretve	Vodeći
Manifestacijski turizam	Maraton lađa, Neretvanska brudetijada, Zen Opuzen, Dani mandarina, Maškare, Advent u Mistu	Vodeći
Ekoturizam i promatranje ptica	Interpretacija delte, promatranje ptica u seobi, edukacijski programi u suradnji s javnom ustanovom za zaštitu prirode	Razvojni
Kulturni turizam	Povijesna jezgra, antika (Livija, Tiberije), mletački Fort Opus i Brštanik, sakralna baština, murali, nematerijalna baština	Podrška
Kupališni turizam („sunce i more“)	Plaža na ušću Neretve, kamp, obiteljski odmor	Podrška
Izletnički i tranzitni turizam	Kratki programi za putnike na pravcu Split – Dubrovnik – Pelješac – Međugorje i organizirane grupe	Komplementarni

Izvor: Obrada autora

Tablica 24. Pregled trenutnog stanja i razvojnih mogućnosti turističke ponude i infrastrukture Grada Opuzena

Turistički proizvod / element	Trenutno stanje	Razvojni potencijal / prijedlozi
Smještaj	• 75 objekata i 571 krevet; dominira kamp (46 % kreveta) i privatni smještaj • Jedan hotel 3★, bez smještaja 5★ • Niska iskorištenost kapaciteta (≈ 4,5 % godišnje)	• Poticanje agroturističkog i boutique smještaja u tradicijskim kućama • Oznaka „Bike & Bed“ i prilagodba za kiteboardere • Podizanje kvalitete i kategorizacije privatnog smještaja • Cjelogodišnje poslovanje kroz izvansezonske proizvode
Ugostiteljstvo	• Mali broj restorana, izražena sezonalnost • Prepoznatljiva neretvanska kuhinja (brudet – nematerijalno kulturno dobro)	• Stalna ponuda autohtonih jela tijekom godine • Kušaonice i ugostiteljstvo na OPG-ovima • Oznaka „Autentična neretvanska kuhinja“ za objekte
Ušće Neretve i plaža	• Iznimni uvjeti za kiteboarding, pješčana plaža • Nedostatak infrastrukture; pritisak vozila ljeti; zaštićeno područje	• Dovršetak uređenja plaže (šetnice, sanitarije, parking na rubu zone) • Pravila korištenja i zoniranje aktivnosti • Pristupačnost za osobe s invaliditetom
Rijeka Neretva i lađe	• Maraton lađa kao nacionalni događaj • Nema redovite ponude vožnji iz Opuzena, nema pristaništa	• Pristanište i plutajući vezovi u gradu • Redovite vožnje lađama i kajakom, „škola lađarenja“ • Zaustavljanje safari tura u Opuzenu
Polja mandarina i agroturizam	• 740 ha mandarina, 886 OPG-ova • Prodaja uglavnom na štandovima uz cestu	• Berba mandarina za posjetitelje (listopad – prosinac) • Jedinствeno pakiranje i suvenir s oznakom izvornosti • Kušaonice i tematska ruta mandarine
Priroda i ptice delte	• Međunarodno važno područje za ptice • Nema promatračnica ni interpretacije	• Promatračnice i interpretacijska staza (uz suglasnost JU) • Vođene ture u seobi, suradnja s Metkovićem i Hutovim blatom • Edukacijski programi za škole
Povijesna jezgra i baština	• Vrijedni antički spomenici, crkva, klupa, murali • Nedovoljna interpretacija, nema muzeja	• Interpretacijski centar „Opuzen – Posrednica“ s kipom carice Livije • Digitalni vodič i AR prikaz Fort Opusa • Vođene ture „Od Narone do Fort Opusa“
Stari most	• Zaštićeno kulturno dobro, loše stanje	• Rekonstrukcija i uključivanje u rute i manifestacije
Manifestacije	• Bogat kalendar, koncentracija u ljetu • Organizacijski oslonac na volontere	• Proljetni događaj (npr. festival ptica i proljeća delte) • Zeleni standardi manifestacija • Bolja promocija i povezivanje s paketima
Ulična umjetnost	• Više od 90 murala, festival Zen Opuzen	• Interaktivna karta i ruta murala, vođene ture, međunarodna suradnja festivala
Biciklizam	• Ruta „Poljem do Ušća“ (22 km) s tablama	• Povezivanje s EuroVelo 8 i rutama doline • Odmorišta, servisne točke, najam e-bicikala
Turističke usluge	• Nema agencije ni organiziranog vođenja • Informiranje u uredu TZ-a	• Lokalni vodiči, suradnja s agencijama doline Neretve • Paketi i online prodaja • Suvenirnica lokalnih proizvoda

Turistički proizvod / element	Trenutno stanje	Razvojni potencijal / prijedlozi
Javna i komunalna infrastruktura	• Aglomeracija u pripremi, reciklažno dvorište u provedbi • Nedostatak javnih sanitarija i signalizacije	• Priključenje na odvodnju, odvojeno prikupljanje otpada • Smeđa signalizacija, autobusni parking, sanitarni čvorovi
Digitalne tehnologije	• Mrežne stranice i društvene mreže • Lokalna 3D rekonstrukcija Fort Opusa	• Višejezični mobilni vodič s QR kodovima • Zajednički digitalni kalendar doline Neretve
Ljudski potencijali	• Mali broj zaposlenih u turizmu, depopulacija • Poljoprivredna i tehnička škola u gradu	• Edukacije iznajmljivača i OPG-ova • Programi za vodiče i agroturizam u suradnji sa školom
Komunikacija i promocija	• Skromna sredstva, ovisnost o regionalnoj TZ	• Jasan brend i storytelling • Višejezični sadržaji za ključna tržišta • Suradnja s influencerima iz nišnih zajednica (kite, bike, birdwatching)

Izvor: Obrada autora

5. Pokazatelji za praćenje razvoja i održivosti turizma

Analiza pokazatelja razvoja pruža kvantitativni i kvalitativni pregled ključnih indikatora turističkog razvoja – broja turista, noćenja, prihoda, sezonalnosti te specifičnih pokazatelja održivosti koji mjere utjecaj turizma na društvene, okolišne, ekonomske i prostorne aspekte destinacije.

Prema Zakonu o turizmu (NN 156/23), Plan mora sadržavati obvezne pokazatelje održivosti destinacije propisane Pravilnikom o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24), a može sadržavati i specifične pokazatelje utemeljene na analizi stanja i povezane s razvojnim smjerom. U nastavku su za svaki obvezni pokazatelj prikazani definicija, opis, metodologija, učestalost mjerenja i početna vrijednost. Za pokazatelje za koje u trenutku izrade Plana nisu bili dostupni podaci nadležnih isporučitelja (voda, električna energija, otpad, prostorni podaci) ili je potrebno provesti primarno istraživanje (zadovoljstvo stanovnika i posjetitelja), prikazani su poznati ulazni podaci (broj noćenja, broj stanovnika) i jasno su označeni podaci koje je potrebno prikupiti.

Za izračun pokazatelja koriste se sljedeći ulazni podaci: broj stanovnika $S = 2.838$ (Popis 2021.); mjesec s najviše noćenja u 2024. – kolovoz ($T2 = 2.882$ noćenja, $N2 = 31$ dan), a s najmanje noćenja – travanj ($T1 = 86$ noćenja, $N1 = 30$ dana); u 2025. – kolovoz ($T2 = 3.324$, $N2 = 31$) i siječanj ($T1 = 65$, $N1 = 31$).

5.1. Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na društvene aspekte održivosti

Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom

Tablica 25. Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone (ZL-1)			
Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u odnosu na stotinu stalnih stanovnika u vršnom mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom, što podrazumijeva i najveće opterećenje infrastrukture i zajednice.			
Opis	Pokazatelj procjenjuje intenzitet turizma, odnosno razinu objektivnog opterećenja koje turizam u glavnoj sezoni stvara lokalnom stanovništvu, prostoru i infrastrukturi. Razlikuje se od subjektivnih pokazatelja dojma stanovnika o turizmu.			
Podpokazatelji	N/P			
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj = broj noćenja u vršnom mjesecu / (broj dana u vršnom mjesecu × broj stalnih stanovnika) × 100. „Vršni mjesec“ je mjesec s najvećim brojem noćenja. 2024.: $2.882 / (31 \times 2.838) \times 100 = 3,28$ 2025.: $3.324 / (31 \times 2.838) \times 100 = 3,78$			
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje			
Početna vrijednost (2024.)	2025.	2026.	2027.	
3,28	3,78			

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24); izračun autora

Tablica 26. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)			
Definicija	Pokazatelj predstavlja procjenu udjela (%) stalnih stanovnika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji u ukupnom broju stalnih stanovnika.			
Opis	Zadovoljstvo stanovnika razvojem turizma bitan je cilj održivog upravljanja destinacijom; gostoljubivi domaćini jedan su od ključnih čimbenika zadovoljstva turista, a tamo gdje turizam nije podržan može se očekivati otpor ulaganjima.			
Podpokazatelji	– udio zadovoljnih među stanovnicima koji ostvaruju koristi od turizma – udio zadovoljnih među stanovnicima koji ne ostvaruju koristi od turizma			
Metodologija izračuna pokazatelja	Omjer broja ispitanika zadovoljnih turizmom i ukupnog broja ispitanika, na ukupnom skupu te zasebno za one koji ostvaruju i ne ostvaruju koristi od turizma, prema pitanjima iz smjernica za provođenje primarnih istraživanja Ministarstva turizma i sporta.			
Učestalost mjerenja	Svake 4 godine			
Početna vrijednost (2026.)	2030.	2034.	2038.	

Polazna vrijednost nije utvrđena – primarno istraživanje (anketa stalnih stanovnika) provodi se 2026. godine.

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24); izračun autora

Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja destinacijom

Tablica 27. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)		
Definicija	Procjena zadovoljstva turista u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevnih posjetitelja cjelokupnim boravkom u destinaciji na skali od 0 do 100 te neto spremnost na preporuku (NPS).		
Opis	Zadovoljni posjetitelji dulje borave, više troše i preporučuju destinaciju. Indeks se temelji na metodologiji Američkog indeksa zadovoljstva klijenta (ACSI), a neto spremnost na preporuku jedan je od glavnih standarda vrednovanja iskustva i lojalnosti.		
Podpokazatelji	– udio zadovoljnih turista i jednodnevnih posjetitelja – zadovoljstvo u sezoni te u pred- i posezoni – neto spremnost na preporuku u sezoni te u pred- i posezoni		
Metodologija izračuna pokazatelja	Indeks zadovoljstva i neto spremnost na preporuku mjere se pitanjima definiranim smjernicama za provođenje primarnih istraživanja Ministarstva turizma i sporta (anketa u sezoni i izvan sezone).		
Učestalost mjerenja	Svake 4 godine		
Početna vrijednost (2026.)	2030.	2034.	2038.
Polazna vrijednost nije utvrđena – primarno istraživanje (anketa turista i jednodnevnih posjetitelja u sezoni te pred- i posezoni) provodi se 2026. godine.			

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24); izračun autora

Pristupačnost destinacije

Tablica 28. Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom (PD-1)		
Definicija	Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom u odnosu na ukupan broj atrakcija u destinaciji prepoznatih Planom upravljanja.		
Opis	Svrha je uvid u mogućnost obilaska atrakcija osobama s tjelesnim, intelektualnim, mentalnim i osjetilnim oštećenjima, pri čemu se pristupačnost očituje u fizičkoj pristupačnosti te pristupačnosti informacija i komunikacija.		
Podpokazatelji	– udio fizički pristupačnih atrakcija – udio informacijski i komunikacijski pristupačnih atrakcija		
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio = $EAP / EA \times 100$; EA – broj evidentiranih atrakcija dostupnih za posjećivanje, EAP – broj pristupačnih atrakcija. EA prema ovom Planu = 15 lokaliteta: povijesna jezgra i Trg kralja Tomislava; crkva sv. Stjepana; crkva sv. Roka; kamena klupa; zid lapida s antičkim spomenicima; izložbeni prostor kipa carice Livije; Stari most; riva s obeliskom; gradski park sa spomenikom „Pobjeda nad močvarom“; ruta murala; plaža Ušće; zona vodenih sportova na ušću; cikloturistička ruta „Poljem do Ušća“; lokalitet Fort Opus; utvrda Brštanik. Ocijenjeno je 11 atrakcija, od kojih je 8 fizički pristupačno; četiri još neocijenjene atrakcije ne smatraju se pristupačnima, pa je $EAP / EA = 8 / 15$.		
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine		
Početna vrijednost (2026.)	2028.	2030.	2032.

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom (PD-1)
Fizička pristupačnost: 53,3 %	

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24); izračun autora

Sigurnost destinacije

Tablica 29. Broj organiziranih turističkih ambulanti

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1)			
Definicija	Broj organiziranih turističkih ambulanti u svrhu provođenja mjera zdravstvene zaštite za povećani broj korisnika zdravstvene zaštite koje se pružaju turistima.			
Opis	Turističku ambulantu, izvan mreže javne zdravstvene službe, može organizirati jedinica lokalne ili područne samouprave, turistička zajednica, pružatelj ugostiteljskih ili turističkih usluga, zdravstvena ustanova ili privatni zdravstveni radnik. Županija za svaku sezonu utvrđuje minimalni broj turističkih ambulanti na temelju dolazaka u prethodnoj godini.			
Podpokazatelji	N/P			
Metodologija izračuna pokazatelja	Informacija o broju turističkih ambulanti u destinaciji preuzima se izravno.			
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje			
Početna vrijednost (2024.)	2025.	2026.	2027.	
0 – zdravstvenu zaštitu turista pokriva redovni sustav primarne zdravstvene zaštite i hitne medicine	0			

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24); izračun autora

5.2. Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na okolišne aspekte održivosti

Upravljanje vodnim resursima

Tablica 30. Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (po osobi i po noćenju) (UVR-1)
Definicija	Omjer finalne potrošnje vode po noćenju turista i potrošnje vode po stanovniku, koji daje uvid u opterećenje turizma na vodni resurs destinacije.
Opis	Dostupnost vode ograničavajući je čimbenik razvoja turizma, osobito u Jadranskoj Hrvatskoj i u ljetnim mjesecima. U delti Neretve dodatni izazov predstavlja zaslanjivanje vodonosnika u sušnim razdobljima.
Podpokazatelji	N/P

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (po osobi i po noćenju) (UVR-1)		
Metodologija izračuna pokazatelja	F1, F2 – potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima u mjesecu s najmanjim / najvećim brojem noćenja; T1, T2 – noćenja u tim mjesecima; N1, N2 – broj dana; S – broj stanovnika. Potrošnja po noćenju turista = $(F2 \cdot N1 - F1 \cdot N2) / (T2 \cdot N1 - T1 \cdot N2)$; potrošnja po noćenju stanovnika = $(1/S) \cdot (T2 \cdot F1 - T1 \cdot F2) / (T2 \cdot N1 - T1 \cdot N2)$; omjer = turist / stanovnik $\times 100$. Ulazni podaci 2024.: T1 = 86 (travanj, N1 = 30), T2 = 2.882 (kolovoz, N2 = 31), S = 2.838; F1, F2 – ukupno isporučena voda prema podacima isporučitelja vodnih usluga		
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine		
Početna vrijednost (2024.)	2026.	2028.	2030.

1.076 %

Vrijednost pokazatelja UVR-1 za 2024. godinu iznosi 1.076 %. To znači da je potrošnja vode po turističkom noćenju (oko 1,64 m³, odnosno 1.643 litre) gotovo jedanaest puta veća od dnevne potrošnje vode po stalnom stanovniku (oko 0,15 m³, odnosno 153 litre). U 2025. godini omjer iznosi 1.181 %, uz potrošnju od oko 1.613 litara po noćenju turista i 137 litara po stanovniku dnevno.

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24); izračun autora

Napomena: Isporučitelj vodnih usluga ne iskazuje potrošnju smještajnih objekata zasebno, pa je korištena ukupna isporučena voda (kućanstva i privreda). Zbog malog broja noćenja u odnosu na broj stanovnika, metoda sezonski porast potrošnje (navodnjavanje, ljetna potrošnja, neprijavljeni boravci) pripisuje turistima, pa je vrijednost precijenjena i treba je tumačiti kao gornju granicu. Za 2025. vrijednost iznosi 1.181 %.

Gospodarenje otpadom

Tablica 31. Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)
Definicija	Omjer količine komunalnog otpada nastalog po noćenju turista i količine otpada koju generira stanovništvo, u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja.
Opis	Pokazatelj prati vezu između nastanka otpada u turizmu i uspješnosti sprječavanja nastanka otpada. Neadekvatna infrastruktura uz povećanu turističku aktivnost može ugroziti atraktivnost destinacije – u Opuzenu je to osobito važno zbog osjetljivosti delte i problema nepropisno odbačenog otpada.
Podpokazatelji	N/P
Metodologija izračuna pokazatelja	$WTN = (F2 \cdot N1 - F1 \cdot N2) / (T2 \cdot N1 - T1 \cdot N2)$; $WRN = (1/S) \cdot (T2 \cdot F1 - T1 \cdot F2) / (T2 \cdot N1 - T1 \cdot N2)$; $WT = T2 \times WTN$; $WR = S \times N2 \times WRN$; $GO-1 = WT / WR$. Ulazni podaci 2024.: T1 = 86, N1 = 30, T2 = 2.882, N2 = 31, S = 2.838; F1, F2 – količine miješanog komunalnog otpada prema podacima Čistoće Opuzen d.o.o.

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)		
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine		
Početna vrijednost (2024.)	2026.	2028.	2030.
38,73			

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24); izračun autora

Zaštita bioraznolikosti

Tablica 32. Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite) (BR-1)
Definicija	Udio zaštićenih prirodnih područja i područja ekološke mreže Natura 2000 u ukupnoj površini destinacije te njihova struktura prema kategoriji zaštite.
Opis	Kvaliteta okoliša ključna je za iskustvo posjetitelja, a udio zaštićenih područja ukazuje na aktivnosti očuvanja bioraznolikosti i održive upotrebe ekosustava. Za Opuzen, čiji je teritorij gotovo u cijelosti dio delte Neretve, pokazatelj je iznimno važan.
Podpokazatelji	– udio zaštićenih prirodnih područja i područja ekološke mreže Natura 2000 u ukupnoj površini – kategorije zaštićenih prirodnih područja
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio površine zaštićenih područja u ukupnoj površini destinacije (2.404 ha), ukupno i po kategorijama zaštite prema Zakonu o zaštiti prirode. Posebni ihtiološko-ornitološki rezervat „Delta Neretve – jugoistočni dio“: 45,35 ha / 2.404 ha = 1,89 %
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Početna vrijednost (2024.)	2028. 2032. 2036.

Posebni rezervat: 1,89 %;
područja ekološke mreže
Natura 2000 (POP i POVS
Delta Neretve) – udio će se
utvrditi preklapanjem
granica s područjem Grada
(Biportal) do prvog izvješća
o provedbi

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24); izračun autora

Održivo upravljanje energijom

Tablica 33. Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije (UEN-1)		
Definicija	Omjer ukupne količine električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju stalnog stanovništva, temeljen na sezonalnosti potrošnje.		
Opis	Pokazatelj daje uvid u opterećenje energetske infrastrukture i potrebu uvođenja održivih oblika energije, osobito u ljetnim mjesecima kada je potrošnja za klimatizaciju najveća.		
Podpokazatelji	N/P		
Metodologija izračuna pokazatelja	F1, F2 – potrošnja el. energije u kućanstvima i smještajnim objektima u mjesecu s najmanje / najviše noćenja; T1, T2, N1, N2, S kao kod UVR-1; formule analogne pokazatelju UVR-1. Ulazni podaci 2024.: T1 = 86, N1 = 30, T2 = 2.882, N2 = 31, S = 2.838; F1, F2 – mjesečna potrošnja prema podacima HEP ODS-a (u postupku prikupljanja)		
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine		
Početna vrijednost (2024.)	2028.	2032.	2036.
Polazna vrijednost nije utvrđena – podaci HEP ODS-a o mjesečnoj potrošnji električne energije nisu bili dostupni u trenutku izrade Plana; vrijednost će se utvrditi 2026. godine.			

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24); izračun autora

Ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama

Tablica 34. Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1)		
Definicija	Pokazateljem se utvrđuje postoji li u destinaciji sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika.		
Opis	Turizam je jedan od najranjivijih sektora na klimatske promjene. Delta Neretve posebno je izložena porastu razine mora, zaslanjivanju, sušama, toplinskim valovima i požarima. Strategija prilagodbe klimatskim promjenama RH do 2040. (NN 46/20) i Zakon o klimatskim promjenama i zaštiti ozonskog sloja (NN 127/19) uređuju ovo područje.		
Podpokazatelji	N/P		
Metodologija izračuna pokazatelja	Informacija o tome je li destinacija donijela dokumente (strategiju, plan, program, procjenu rizika) za prilagodbu i ublažavanje klimatskih promjena te udio mjera u provedbi – DA/NE/udio.		
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine		
Početna vrijednost (2024.)	2026.	2028.	2030.

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1)
NE (djelomično). Grad Opuzen nema vlastiti plan prilagodbe klimatskim promjenama. Mjere prilagodbe provode se kroz županijske i nacionalne projekte. Udio mjera u provedbi: N/P.	

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24); izračun autora

5.3. Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na ekonomske aspekte održivosti

Turistički promet

Tablica 35. Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)			
Definicija	Ukupan broj dolazaka turista u destinaciji u mjesecu s najvećim brojem ostvarenih noćenja.			
Opis	Priljev posjetitelja u glavnoj sezoni najrelevantniji je podatak za upravljanje održivošću destinacije, s obzirom na sezonalnost turizma.			
Podpokazatelji	N/P			
Metodologija izračuna pokazatelja	Broj dolazaka u mjesecu s najvećim brojem noćenja preuzima se izravno iz sustava eVisitor (2024. i 2025. – kolovoz).			
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje			
Početna vrijednost (2024.)	2025.	2026.	2027.	
516	553			

Izvor: eVisitor; Pravilnik (NN 112/24)

Tablica 36. Prosječna duljina boravka turista u destinaciji

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)			
Definicija	Prosječan broj noćenja koje jedan turist ostvari u destinaciji.			
Opis	Duljina boravka relevantna je za upravljanje destinacijom u kontekstu trendova skraćivanja boravka te za planiranje ljudskih potencijala i kapaciteta.			
Podpokazatelji	– u mjesecu s najvećim brojem noćenja: 2024. – 5,59; 2025. – 6,01 – u mjesecu s najmanjim brojem noćenja: 2024. (travanj) – 3,58; 2025. (siječanj) – 9,29			
Metodologija izračuna pokazatelja	Ukupan broj noćenja / ukupan broj dolazaka.			
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje			
2024.	2025.	2026.	2027.	

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)
5,66	6,14

Izvor: eVisitor; Pravilnik (NN 112/24)

Poslovanje gospodarskih subjekata u turizmu

Tablica 37. Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1)
Definicija	Ukupan broj zaposlenih na mjesečnoj razini u području I Nacionalne klasifikacije djelatnosti.
Opis	Rad je temeljni proizvodni čimbenik uslužnih djelatnosti; promjena broja zaposlenih u središnjim turističkim djelatnostima posredno ukazuje na poboljšanje ili pogoršanje poslovanja u turizmu.
Podpokazatelji	– broj zaposlenih prema satima rada – broj zaposlenih po spolu, godišnji prosjek – prosjek zaposlenih u djelatnosti I u odnosu na ukupno zaposlene (%)
Metodologija izračuna pokazatelja	Podaci se preuzimaju iz službenih administrativnih izvora (Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike – portal tržišta rada; HZMO).
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Početna vrijednost (2024.)	2025.2026.2027.
Prosjek broja zaposlenih u djelatnostima 55 i 56 u odnosu na ukupan broj zaposlenih: 3,58 % (prosječno 47 zaposlenih)	Prosjek broja zaposlenih u djelatnostima 55 i 56 u odnosu na ukupan broj zaposlenih: 4,15 %

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24); izračun autora

Tablica 38. Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2)		
Definicija	Poslovni prihod gospodarskih subjekata ostvaren tijekom godine u području I Nacionalne klasifikacije djelatnosti.		
Opis	Poslovni prihod izravno je povezan sa sposobnošću gospodarskih subjekata da isporuče turističku uslugu i neizravno upućuje na položaj svih turističkih djelatnosti u destinaciji.		
Podpokazatelji	– dodana vrijednost gospodarskih subjekata – bruto dobit/gubitak gospodarskih subjekata		
Metodologija izračuna pokazatelja	Podaci se preuzimaju iz Registra godišnjih financijskih izvještaja (FINA / Porezna uprava).		
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje		
Početna vrijednost (2023.)	2024.	2025.	2026.
566.787 EUR	1.266.032,52 EUR		

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24); izračun autora

5.4. Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na prostorne aspekte održivosti destinacije i organizaciju turizma

Turistička infrastruktura

Tablica 39. Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1)
Definicija	Identifikacija i kategorizacija turističkih resursa destinacije – prirodnih (zaštićena područja, krajolici) i kulturno-povijesnih (lokaliteti, spomenici, nematerijalna baština).
Opis	Identifikacija resursa temelj je njihova održivog upravljanja i očuvanja, kreiranja ciljanih marketinških strategija i osvještavanja lokalne zajednice o vrijednosti baštine.
Podpokazatelji	– popisi kulturnih dobara (s naznakom ranjivosti) – popis nematerijalne kulturne baštine – popis lokaliteta i dobara prirodne baštine s naznakom vrste, stanja očuvanja i ranjivosti
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Početna vrijednost (2025.)	3 zaštićena kulturna dobra (1 nepokretno, 2 nematerijalna); 3 zaštićena prirodna područja i područja ekološke mreže; 42 vrednovane atrakcije
Zaštićena kulturna dobra i dobra u postupku zaštite	Stari most u Opuzenu (Z-7820) – nepokretno pojedinačno kulturno dobro; most iz 1887. preko Male Neretve. Ranjivost: visoka (dotrajala metalna konstrukcija, izloženost vremenskim utjecajima)
Nematerijalna kulturna baština	Umijeće pripreme neretvanskog brujeta (Z-7583) – Metković, Opuzen, Ploče. Tradicija života s trupom i lađom, plovilima doline Neretve (Z-7546). Ranjivost: srednja (ovisnost o prijenosu znanja na mlađe generacije i o aktivnosti udruga).
Zaštićena prirodna područja i ekološka mreža	Posebni ihtiološko-ornitološki rezervat „Delta Neretve – jugoistočni dio“ (1974.); područje ekološke mreže Natura 2000 Delta Neretve (POP i POVS); Ramsarsko područje delte Neretve (1993.) – područja visoke ranjivosti (seoba i gniježđenje ptica, zaslanjivanje, požari)
Ostale atrakcije (vrednovane u poglavlju 3.)	9 prirodnih, 17 antropogenih atrakcija i 16 manifestacija i ostalih atrakcija

Izvor: Registar kulturnih dobara RH; Upisnik zaštićenih područja; Prostorni plan uređenja Grada Opuzena; obrada autora

Održivo upravljanje destinacijom

Tablica 40. Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD-1)
Definicija	Praćenje statusa implementacije Plana upravljanja, pri čemu je polazište terminski plan aktivnosti.
Opis	Uspješna implementacija aktivnosti iz Plana polazište je za održivo upravljanje destinacijom.

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD-1)		
Podpokazatelji	– objavljeni dokument plana destinacije – plan je javno dostupan online – udio implementiranih aktivnosti (u potpunosti provedenih, s informacijama o učinku)		
Metodologija izračuna pokazatelja	Broj implementiranih aktivnosti / ukupan broj aktivnosti definiranih Planom × 100.		
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje		
Početna vrijednost (2026.)	2027.	2028.	2029.
Mjeri se od 2026. godine (prvo izvješće o provedbi do 31. ožujka 2027.)			

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24); izračun autora

Održivo upravljanje prostorom

Tablica 41. Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izgrađenog građevinskog područja JLS

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izgrađenog građevinskog područja JLS (OUP-1)
Definicija	Ukupan broj noćenja u smještaju destinacije unutar godine po izgrađenom hektaru zona stambene, mješovite i ugostiteljsko-turističke namjene.
Opis	Turistička aktivnost odvija se gotovo isključivo u građevinskim područjima naselja mješovite namjene (M4) te u izdvojenom građevinskom području ugostiteljsko-turističke namjene (T2 – kamp „Rio“); u izračun ulaze samo izgrađena područja.
Podpokazatelji	N/P
Metodologija izračuna pokazatelja	$OUP-1 = TN / (PS + PM + PT);$ TN – broj noćenja u godini; PS, PM, PT – površine izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama stambene (S), mješovite (M4) i ugostiteljsko-turističke namjene (T2) (ha). TN 2024. = 8.197; TN 2025. = 9.436; PS = 0 (zona stambene namjene nije planirana); PM = 106,00 ha (izgrađeni dio građevinskih područja naselja M4: Opuzen 68,16 ha, Buk-Vlaka 32,82 ha, Pržinovac 5,02 ha); PT = 1,42 ha (T2); ukupno 107,42 ha
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
Početna vrijednost (2024.)	2026. 2028. 2030.

76,3 noćenja/ha

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24); Izmjene i dopune PPUG Opuzena, Prilog 3 – Iskaz površina i prostornih pokazatelja; izračun autora

Napomena: U 2025. vrijednost iznosi 87,8 noćenja/ha. Niska vrijednost pokazuje da je turistički pritisak na izgrađeni prostor Opuzena malen i da postoji prostor za razvoj turizma bez značajnijeg opterećenja naselja.

5.5. Pregled pokazatelja održivosti s projekcijama do 2030. godine

Kako bi se provedba Plana mogla objektivno pratiti i vrednovati, za ključne pokazatelje definirane su polazne i ciljne vrijednosti do 2030. godine. Projekcije uvažavaju malu veličinu destinacije, visoku osjetljivost prostora delte i cilj Plana da rast bude usmjeren prvenstveno na produljenje sezone i kvalitetu, a ne na povećanje opterećenja u vrhu sezone.

Pokazatelji obuhvaćaju društvene, ekonomske, okolišne i upravljačke aspekte razvoja turizma i usklađeni su sa Zakonom o turizmu i Pravilnikom (NN 112/24). Za svaki pokazatelj definirani su izvor podataka i učestalost mjerenja. Godišnjim praćenjem Turistička zajednica i Grad Opuzen pratit će dinamiku razvoja i identificirati odstupanja, a rezultati će se koristiti u godišnjim izvješćima o provedbi Plana. Za pokazatelje za koje polazna vrijednost još nije utvrđena, ciljne vrijednosti odredit će se nakon prvog mjerenja u 2026. godini. Projekcije za 2026. korigirane su prema ostvarenom prometu u prvih osam mjeseci, a putanja rasta do 2030. postavljena je umjereno, tako da je rast usmjeren na razdoblje izvan srpnja i kolovoza.

Tablica 42. Ključni pokazatelji održivog razvoja turizma s projekcijama za razdoblje 2024. – 2030. godine

Pokazatelj	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.
Broj turističkih noćenja na 100 stalnih stanovnika u vršnom mjesecu (ZL-1)	3,28	3,78	≈ 2,6*	3,2	3,5	3,7	3,9
Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2, %)	–	–	polazno mjerenje	–	–	–	≥ polazna + 10 p.b.
Zadovoljstvo turista – indeks (ZT-1)	–	–	polazno mjerenje	–	–	–	≥ polazni + 5
Udio atrakcija pristupačnih osobama s invaliditetom (PD-1, %)	–	–	53,3 (fiz.) / 0 (inf.)	–	66,7 / 13,3	–	80,0 / 33,3
Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1)	0	0	0	0	0	0	0
Omjer potrošnje vode turist/stanovnik (UVR-1, %)	1.076	1.181	mjerenje	–	smanjenje	–	–10 % u odnosu na 2025.
Omjer otpada turist/stanovnik (GO-1)	38,73	–	mjerenje	–	smanjenje	–	–10 % u odnosu na 2024.
Udio zaštićenih područja – posebni rezervat (BR-1, %)	1,89	1,89	1,89	1,89	≥ 1,89*	≥ 1,89*	≥ 1,89*
Omjer potrošnje el. energije turist/stanovnik (UEN-1, %)	–	–	polazno mjerenje	–	–	–	smanjenje
Uspostavljen sustav prilagodbe klimatskim promjenama (UPK-1)	NE	NE (djelomično)	NE (djelomično)	u izradi	DA	DA	DA
Broj dolazaka u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)	516	553	≈ 390*	470	510	545	570
Prosječna duljina boravka (TP-2, dana)	5,66	6,14	6,00	6,00	6,10	6,10	6,20
Ukupan broj noćenja (eVisitor)	8.197	9.436	≈ 7.300*	8.300	9.300	10.200	11.000
Udio noćenja izvan srpnja i kolovoza (%)	37,3	35,2	≈ 41*	41,0	42,0	44,0	45,0
Zaposleni u djelatnosti I (PGS-1, prosjek)	47	n.p.	48	50	52	54	55

Pokazatelj	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.
Poslovni prihod djelatnosti I (PGS-2, mil. EUR)	1,27	n.p.	1,35	1,45	1,55	1,65	1,75
Udio implementiranih aktivnosti Plana (OUD-1, %)	–	–	10	30	50	70	≥ 80
Broj noćenja po hektaru izgrađenog građevinskog područja (OUP-1)	76,3	87,8	≈ 68,0*	77,3	86,6	95,0	102,4
Broj cjelogodišnjih (izvansezonskih) turističkih programa/paketa	2	3	3	4	5	5	6

Izvor: Obrada autora na temelju početnih vrijednosti pokazatelja (eVisitor, DZS, Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, FINA, Grad Opuzen, TZG Opuzen) uz autorske projekcije do 2030.; *uz moguće povećanje nakon proširenja granica rezervata; * vrijednosti za 2026. procjena su na temelju podataka eVisitora do 27. kolovoza 2026. (u siječnju – srpnju 23 % manje noćenja nego 2025.) i ostvarenja rujna – prosinca 2025.; ažurirat će se prvim izvješćem o provedbi Oznaka n.p. – podatak nije bio dostupan u trenutku izrade Plana. Za PD-1 vrijednosti su iskazane kao udio fizički / informacijsko-komunikacijski pristupačnih atrakcija (%).

6. Razvojni smjer s mjerama i aktivnostima

Nakon analize postojećeg stanja destinacije, ocjene njezine uspješnosti i pregleda pokazatelja održivosti, potrebno je definirati razvojni smjer. On je ključni element Plana i mora biti usklađen s važećim strateškim dokumentima, prostornim planovima, propisima o zaštiti prirode i kulturne baštine te ostalim relevantnim propisima.

Razvojni smjer odražava lokalne posebnosti i prioritete Opuzena te uključuje mjere povezane s upravljanjem, infrastrukturom, razvojem proizvoda, promocijom, digitalizacijom i zaštitom resursa. Ciljevi su postavljeni tako da budu realno ostvarivi s obzirom na kapacitete male destinacije, a provedba se oslanja na suvremene trendove: potražnju za autentičnim i lokalnim iskustvima, rast aktivnog i sportskog turizma i turizma u prirodi, digitalne alate u upravljanju i promociji te sve veću potrebu da turizam bude održiv i regenerativan – da doprinosi očuvanju delte i dobrobiti zajednice.

6.1. Razvojne potrebe i prilike - SWOT analiza

Razvojni smjer središnji je provedbeni dio Plana i osigurava vezu između utvrđenih potreba i izazova (analiza stanja i SWOT), vizije razvoja turizma do 2030. te konkretnih mjera i aktivnosti u razdoblju provedbe Plana 2026. – 2029.

Polazište je da Opuzen ima snažnu i razlikovnu identitetsku osnovu – delta Neretve, mandarina, lađe, neretvanski brudet, antička baština i murali – ali da za daljnji razvoj treba:

- ojačati upravljanje destinacijom i koordinaciju dionika, uz sustavno praćenje podataka i pokazatelja,
- pretvoriti identitetske resurse u strukturirane, prodajne i cjelogodišnje proizvode koji produljuju sezonu i povećavaju potrošnju,

- unaprijediti osnovnu turističku infrastrukturu (plaža Ušće, pristaništa, parkiranje, signalizacija, interpretacija) i pristupačnost, uz strogo poštivanje uvjeta zaštite prirode,
- osigurati cjelogodišnju infrastrukturu za sportski, kulturni i događajni turizam – energetskom obnovom postojećih sportskih objekata, izgradnjom sportske građevine s pratećim sadržajima u sportsko-rekreacijskoj zoni i rekonstrukcijom Doma kulture – te hotelski smještaj prikladan za grupe, sportske ekipe i stručne skupove,
- obnoviti i turistički valorizirati kulturnu baštinu, prije svega Stari most kao zaštićeno kulturno dobro i simbol veze grada s rijekom.

Uspješnost razvoja ne procjenjuje se isključivo rastom turističkog prometa, nego i zadovoljstvom stanovnika i posjetitelja, udjelom prometa izvan glavne sezone, utjecajem na okoliš (voda, energija, otpad), očuvanošću prirodnih vrijednosti delte, otpornošću na klimatske rizike te koristima za lokalno gospodarstvo, osobito poljoprivrednike.

6.2. SWOT analiza turizma Opuzena

Iz svih provedenih analiza, uz uvažavanje SWOT analiza iz prethodnih strateških dokumenata i doprinosa dionika, identificirane su ključne unutarnje snage i slabosti te vanjske prilike i prijetnje za razvoj turizma Opuzena.

Tablica 43. SWOT matrica kroz prizmu razvoja turizma i marketinga na razini Grada Opuzena

PREDNOSTI (S) = održavamo i jačamo	SLABOSTI (W) = uklanjamo i ublažavamo
• Jedinstven prirodni prostor delte Neretve (rijeka, kanali, ušće, pješčana plaža) i međunarodni status zaštite (Natura 2000, Ramsar, rezervat) • Neretvanska mandarina sa zaštićenom oznakom izvornosti i prepoznatljiv poljoprivredni krajolik • Nematerijalna baština: neretvanski brudet i tradicija lađa (nematerijalna kulturna dobra RH), Maškare od 1784. • Prepoznatljive manifestacije koje nosi lokalna zajednica (Maraton lađa, Brudetijada, Zen Opuzen, Dani mandarina) • Identitet „grada murala“ (više od 90 murala) • Vrijedna antička i mletačka baština (kip carice Livije, torzo Tiberija, Fort Opus, Brštanik) • Izvrsni uvjeti za kiteboarding i vodene sportove; ravničarski teren za biciklizam; ruta „Poljem do Ušća“ • Duga sportska tradicija i aktivni klubovi (NK Neretvanac od 1932., RK Opuzen, ŽRK Neretvanka) • Povoljan prometni položaj (D8, D9, A1, luka Ploče, blizina BiH) i blizina jakih destinacija • Snažan rast turističkog prometa 2022. – 2025. i relativno dug boravak gostiju	• Izrazita sezonalnost (≈ 65 % noćenja u srpnju i kolovozu) i vrlo niska iskorištenost kapaciteta • Nedovoljni kadrovski i financijski kapaciteti Turističke zajednice; slaba koordinacija i nepostojanje sustava praćenja • Skromna ugostiteljska i doživljajna ponuda izvan ljeta; nema agencije, vodiča ni paketa • Nedostatak opremljenih zatvorenih prostora za izvansezonske programe i događanja; energetski neučinkovita javna infrastruktura • Nedostatak javne turističke infrastrukture (plaža, pristanište, parking za autobuse, sanitarije, signalizacija, promatračnice) • Nema muzeja ni interpretacijskog centra; baština slabo interpretirana • Slaba uključenost OPG-ova i privatnog sektora u turistički sustav • Ovisnost o malom broju stranih tržišta (Poljska, Njemačka) i automobilskom dolasku • Nedovršen sustav odvodnje i gospodarenja otpadom; nepropisno odbačeni otpad u delti • Negativni demografski trendovi i nedostatak radne snage
PRILIKE (O) = iskorištavamo i aktiviramo	PRIJETNJE (T) = smanjujemo utjecaj

PREDNOSTI (S) = održavamo i jačamo	SLABOSTI (W) = uklanjamo i ublažavamo
• Rast potražnje za aktivnim turizmom, turizmom u prirodi, ekoturizmom i promatranjem ptica • Rast potražnje za sportskim pripremama, turnirima i kampovima u mediteranskim odredištima s blagom klimom izvan glavne sezone • Rast interesa za autentičnu gastronomiju, lokalne proizvode i agroturizam • Tranzitni tokovi prema Dubrovniku, Pelješcu (Pelješki most), Makarskoj rivijeri, Mostaru i Međugorju • Nastavak autoceste A1 s čvorom Opuzen • Suradnja doline Neretve i prekogranična suradnja s BiH (Hutovo blato, Mostar) • EU fondovi i nacionalni programi (Fond za turizam, Fond za nedovoljno razvijena područja, Interreg, EFRR, EPFRR/LAG, NPOO) • EuroVelo 8 i rast cikloturizma • Digitalni alati za promociju, interpretaciju i prodaju uz male troškove • Trend „slow“ i održivih putovanja izvan glavne sezone	• Klimatske promjene: suše, toplinski valovi, zaslanjivanje, porast razine mora, požari u delti; sve češći ekstremni vremenski uvjeti koji ugrožavaju događanja na otvorenom • Degradacija okoliša i prekomjerno korištenje osjetljivih zona (ušće) bez upravljanja • Ograničenja razvoja u zaštićenim područjima i neriješeni imovinsko-pravni odnosi • Iseljavanje mladih i nedostatak kvalificiranih kadrova • Jaka konkurencija obalnih destinacija i susjednih odredišta doline Neretve • Pad potražnje s ključnih tržišta (vidljiv u 2026.) i geopolitička/gospodarska nestabilnost • Ovisnost o volonterskom radu udruga u organizaciji manifestacija i sportskih događanja • Pritisak velikih infrastrukturnih zahvata (autocesta, most) na krajolik delte; rast cijena energije i troškova održavanja javnih objekata

Izvor: Obrada autora

Sažetak u obliku ključnih izazova

Tablica 44. Ključni izazovi za turistički razvoj Opuzena

R.br.	Izazov	Opis
1	PRODULJENJE SEZONE I BORAVKA	Razviti proizvode za proljeće, jesen i zimu (ptice, bicikl, berba mandarina, kite, sportske pripreme i turniri, manifestacije) i povećati iskorištenost postojećih kapaciteta.
2	UPRAVLJANJE I KOORDINACIJA	Ojačati kapacitete Turističke zajednice, suradnju Grad – TZ – JU za zaštitu prirode – privatni sektor te uspostaviti sustav praćenja pokazatelja.
3	ZAŠTITA DELTE I UPRAVLJANJE POSJETITELJIMA	Razvijati turizam u granicama nosivog kapaciteta osjetljivih zona (ušće, rezervat), uz zoniranje, pravila i edukaciju.
4	OD RESURSA DO PROIZVODA	Pretvoriti mandarinu, lađe, brudet, ptice, antiku i murale u strukturirane i prodajne doživljaje i pakete.
5	POVEZIVANJE POLJOPRIVREDE I TURIZMA	Uključiti OPG-ove kroz kušaonice, berbu, agroturistički smještaj i zajedničku oznaku kvalitete.
6	INFRASTRUKTURA ZA POSJETITELJE	Uređenje plaže Ušće, pristaništa na Neretvi, parkiranja, signalizacije, sanitarnih čvorova, energetska obnova Sportske dvorane i sportske građevine na glavnom nogometnom igralištu, izgradnja sportske građevine s pratećim sadržajima u sportsko-rekreacijskoj zoni, rekonstrukcija Starog mosta te razvoj interpretacijskih sadržaja.
7	ZADRŽAVANJE TRANZITNIH POSJETITELJA	Motivirati putnike na pravcima D8/D9/A1 i sudionike safari tura na zaustavljanje i potrošnju u Opuzenu.
8	PREPOZNATLJIV BREND I TRŽIŠNI NASTUP	Jedinstven identitet i komunikacija usmjerena na ključna i nišna tržišta, u suradnji s dolinom Neretve i TZ DNŽ.
9	ZAJEDNICA I LJUDSKI POTENCIJALI	Turizam kao izvor dodatnog prihoda i zanimanja za mlade; edukacija i uključivanje stanovnika.

R.br.	Izazov	Opis
10	SPORTSKI I DOGAĐAJNI TURIZAM IZVAN SEZONE	Energetski obnoviti Sportsku dvoranu Opuzen i sportsku građevinu na glavnom nogometnom igralištu te izgraditi sportsku građevinu s pratećim sadržajima u sportsko-rekreacijskoj zoni kao cjelogodišnje prostore te kroz njih valorizirati sportsku tradiciju putem priprema, turnira, kampova i manifestacija u razdoblju od listopada do svibnja, uz energetske učinkovito i održivo upravljanje objektom.

Izvor: Obrada autora

SWOT analiza u TOWS matrici

Kako bi se rezultati SWOT analize pretvorili u smjernice za djelovanje, koristi se TOWS matrica koja povezuje unutarnje (snage i slabosti) i vanjske čimbenike (prilike i prijetnje) te definira razvojne strategije:

- S-O strategije (Maxi-Maxi): korištenje snaga za maksimalno iskorištavanje prilika
- W-O strategije (Mini-Maxi): smanjenje slabosti korištenjem prilika
- S-T strategije (Maxi-Mini): korištenje snaga za ublažavanje prijetnji
- W-T strategije (Mini-Mini): smanjivanje slabosti kako bi se izbjegli negativni učinci prijetnji

Tablica 45. TOWS matrica

	UNUTARNJE SNAGE (S) – jačamo	UNUTARNJE SLABOSTI (W) – uklanjamo
VANJSKE PRILIKE (O) – iskorištavamo	MAX-MAX strategija (S-O) 1. Razviti tematske proizvode delte (ptice, bicikl, lađe, kite) za proljeće i jesen, koristeći prirodne vrijednosti i rast potražnje za aktivnim i ekoturizmom → izazovi 1 i 4 2. Povezati mandarinu, brudet i vino u gastro-agro doživljaje (berba, kušaonice, Mandarina & Wine Market) za tranzitne i gastro goste → izazovi 4, 5 i 7 3. Povezati rutu „Poljem do Ušća“ s EuroVelo 8 i rutama doline Neretve te pozicionirati Opuzen kao bazu za istraživanje delte → izazovi 1 i 7 4. Iskoristiti identitet grada murala i manifestacije za digitalni storytelling prema ključnim i nišnim tržištima → izazov 8 5. Iskoristiti sportsku tradiciju, aktivne klubove i novu Sportsku dvoranu za razvoj sportskih priprema, turnira i kampova izvan sezone, u paketima sa smještajem i lokalnom gastronomijom → izazovi 1 i 10	MAX-MIN strategija (W-O) 1. Iskoristiti EU i nacionalne fondove za plažu Ušće, pristanište, interpretacijski centar, Sportsku dvoranu i Stari most → izazovi 6 i 10 2. Uvesti jeftina digitalna rješenja (mobilni vodič, QR, AR Fort Opus, online prodaja) umjesto skupe fizičke infrastrukture → izazovi 4 i 8 3. Kroz suradnju doline Neretve i agencije u okruženju razviti pakete i zaustavljanje safari tura u Opuzenu → izazovi 2 i 7 4. Kroz LAG i programe ruralnog razvoja potaknuti OPG-ove na turističke dopunske djelatnosti → izazov 5

	UNUTARNJE SNAGE (S) – jačamo	UNUTARNJE SLABOSTI (W) – uklanjamo
VANJSKE PRIJETNJE (T) – smanjujemo utjecaj	MAX-MIN strategija (S-T) 1. Temeljiti ponudu na zaštićenoj prirodi i autentičnosti, uz zoniranje i pravila korištenja ušća, kako bi se spriječila degradacija → izazov 3 2. Diversificirati tržišta i sezone koristeći raznolikost resursa (sport, gastro, kultura) kako bi se smanjila ovisnost o ljetu i nekoliko tržišta → izazov 1 i 10 3. Koristiti manifestacije, sport i tradiciju za uključivanje mladih i jačanje ponosa zajednice → izazov 9	Strategija MIN-MIN (W-T) 1. Ojačati Turističku zajednicu i koordinaciju s Gradom i JU za zaštitu prirode te uspostaviti praćenje pokazatelja → izazovi 2 i 3 2. Dovršiti odvodnju i sustav gospodarenja otpadom te provoditi akcije čišćenja delte → izazov 3 3. Uvesti procjenu klimatskih rizika i mjere prilagodbe u planiranje turizma (požari, vrućine, poplave); osigurati zatvoreni prostor kao zamjensku lokaciju za događanja i prihvati u kriznim situacijama → izazov 3 4. Profesionalizirati organizaciju ključnih manifestacija kako bi se smanjila ovisnost o volonterima → izazovi 2 i 9 5. Javnu sportsku infrastrukturu (Sportska dvorana, sportske građevine) obnavljati i graditi kao energetske učinkovite, uz korištenje obnovljivih izvora energije, kako bi se smanjili troškovi održavanja i utjecaj na okoliš → izazovi 3 i 10

Izvor: Obrada autora

6.3. Identificiranje općih načela i ciljeva turizma

Pri identificiranju općih načela i ciljeva potrebno je odgovoriti na pitanja: „Koliko je turizam važan za Opuzen i što želimo od njegova daljnjeg razvoja?“

Turizam u Opuzenu nije i ne treba biti dominantna gospodarska grana – temelj gospodarstva i identiteta ostaje poljoprivreda. Upravo zato turizam ima posebnu vrijednost kao dopunska djelatnost: donosi dodatni prihod kućanstvima (iznajmljivanje, kušaonice, prodaja proizvoda po višoj cijeni, vođenje, aktivnosti), stvara nova zanimanja za mlade, potiče obnovu povijesne jezgre i javnih prostora te daje dodatnu vrijednost mandarinima i drugim lokalnim proizvodima. Turizam ujedno potiče očuvanje tradicije (lađe, brudet, maškare) i jača ponos zajednice.

Od daljnjeg razvoja turizma Opuzen očekuje umjeren i kvalitetan rast, produljenje sezone, veću potrošnju po gostu, bolju infrastrukturu koja služi i stanovnicima, veću prepoznatljivost te – iznad svega – očuvanje delte Neretve kao temelja i poljoprivrede i turizma.

Načela i ciljevi usklađeni su s Nacionalnom razvojnom strategijom RH do 2030., Strategijom razvoja održivog turizma do 2030., Planom razvoja Dubrovačko-neretvanske županije 2021. – 2027., Provedbenim programom Grada Opuzena 2025. – 2029., Strategijom razvoja turizma Grada Opuzena 2023. – 2027. te propisima o zaštiti prirode. Za Opuzen je definirano pet temeljnih načela razvoja turizma: održivost, autentičnost, kvaliteta, pristupačnost i dobrobit zajednice.

Načelo održivosti

Turistički razvoj temelji se na očuvanju i odgovornom upravljanju prirodnim i kulturnom baštinom. Sve aktivnosti u delti Neretve planiraju se u skladu s uvjetima zaštite prirode – bez nasipavanja i gradnje na obali, bez ometanja ptica u razdobljima gniježđenja i zimovanja, uz ograničavanje broja posjetitelja u osjetljivim zonama. Prednost imaju oblici turizma niskog utjecaja: biciklizam, pješčenje, veslanje,

promatranje prirode; ulaganja u javne objekte provode se uz energetska obnova i korištenje obnovljivih izvora energije.

Načelo autentičnosti

Ponuda se gradi na onome što je jedinstveno za Opuzen – rijeci, lađama, mandarinima, neretvanskoj kuhinji, antičkoj i mletačkoj prošlosti, maškarama i muralima – i na ljudima koji tu baštinu žive. Autentičnost se čuva tako da su lokalni proizvođači, lađari, udruge i umjetnici nositelji doživljaja, a ne samo kulisa.

Načelo kvalitete

Umjesto rasta broja kreveta, fokus je na kvaliteti smještaja, ugostiteljstva i usluga, profesionalnosti pružatelja aktivnosti, uređenosti javnih prostora i kvaliteti interpretacije. Kvaliteta se prati mjerenjem zadovoljstva posjetitelja i stanovnika.

Načelo pristupačnosti

Razvoj je usmjeren na fizičku i informacijsku pristupačnost destinacije – od uređenja plaže i pješačkih pravaca do višjezičnih digitalnih sadržaja – te na bolju prometnu dostupnost atrakcija bez automobila (bicikl, rijeka, organizirani prijevoz tijekom manifestacija), uz posebnu pozornost osobama s invaliditetom i starijim osobama.

Načelo dobrobiti zajednice

Turizam mora donositi korist lokalnoj zajednici – dodatni prihod, zaposlenje i bolju infrastrukturu koju koriste i stanovnici, sportski klubovi i škole – bez narušavanja svakodnevnog života. Stanovnici se uključuju u planiranje, a njihovo zadovoljstvo turizmom redovito se mjeri.

Vizija turizma oblikovana je u skladu s relevantnim europskim, nacionalnim, regionalnim i lokalnim strateškim dokumentima, a nadovezuje se na vizije prethodnih strategija Grada („Istraži Opuzen!“ i „Feel Zen in OpuZen“). Proces oblikovanja vizije uključivao je strateške analize, konzultacije s Gradom, Turističkom zajednicom, udrugama i pružateljima usluga te javno savjetovanje o prijedlogu Plana.

Vizija i misija upravljanja turizmom Grada Opuzena

Vizija opisuje željeno stanje destinacije 2030. godine – kakav Opuzen želi biti kao turističko odredište i po čemu želi biti prepoznat. Misija definira način djelovanja – kako će Grad Opuzen, Turistička zajednica, javne ustanove, poduzetnici, poljoprivrednici i građani zajedno upravljati turizmom kako bi se vizija ostvarila.

Opuzen svoju budućnost vidi kao malu, živu i prepoznatljivu destinaciju delte Neretve u kojoj turizam nadopunjuje poljoprivredu i život zajednice, a posjetitelje motivira na dulji boravak i povratak.

VIZIJA TURIZMA GRADA OPUZENA DO 2030.

Opuzen je 2030. godine prepoznatljiva i održiva destinacija na ušću Neretve – grad lađa, mandarina i murala – u kojem se rijeka, polja i more, bogata baština i gostoljubivi domaćini spajaju u autentičan doživljaj tijekom cijele godine. Turizam je u Opuzenu dopunski izvor prihoda koji jača lokalnu zajednicu i poljoprivredu te čuva deltu Neretve za buduće generacije.

„Istraži Opuzen – feel Zen in OpuZen!“

Ključne razvojne odrednice vizije uključuju:

Delta Neretve kao temelj i granica razvoja

Priroda delte glavni je resurs i istodobno okvir razvoja. Turizam se razvija u granicama nosivog kapaciteta prostora, uz aktivan doprinos zaštiti (čišćenje, edukacija, podrška upravljanju zaštićenim područjima).

Mandarina i neretvanska kuhinja kao zaštitni znak

Mandarina, brudet, jegulje, žabe i plotica postaju prepoznatljivi motivi dolaska tijekom cijele godine, a poljoprivrednici izravni korisnici turizma.

Rijeka i lađe kao doživljaj

Neretva nije samo kulisa nego mjesto doživljaja – veslanja, vožnje lađom, kajaka, promatranja ptica i kiteboardinga na ušću.

Sport i događanja tijekom cijele godine

Sportska tradicija Opuzena i obnovljeni sportski objekti postaju temelj sportskih priprema, turnira i manifestacija u razdoblju kada ostala ponuda miruje, uz izravnu korist za klubove, smještaj i ugostiteljstvo. Rekonstruirani Dom kulture omogućuje kulturne programe i u hladnijem dijelu godine.

Živi grad baštine i umjetnosti

Povijesna jezgra s antičkim spomenicima, kipom carice Livije, obnovljenim Starim mostom i muralima postaje živi prostor susreta posjetitelja i stanovnika.

Turizam u funkciji kvalitete života

Razvoj se temelji na načelu „kvaliteta prije kvantitete“ – privlače se gosti koji cijene prirodu, autentičnost i mirniji ritam, izvan vrhunca sezone.

Kako bi se vizija ostvarila, misija upravljanja turizmom glasi:

MISIJA

Zajedničkim radom Grada Opuzena, Turističke zajednice, javnih ustanova, poljoprivrednika, poduzetnika, udruga i građana, uz suradnju s cijelom dolinom Neretve, razvijamo turizam koji poštuje prirodu delte, čuva i oživljava našu baštinu, stvara dodanu vrijednost za lokalne proizvode i usluge te posjetiteljima nudi autentičan doživljaj tijekom cijele godine.

Do 2030. godine Opuzen želi:

- uspostaviti učinkovit i podacima vođen sustav upravljanja turizmom,
- postati prepoznatljiv kao destinacija delte Neretve – lađa, mandarina, brudeta i murala,
- udvostručiti broj cjelogodišnjih turističkih programa i povećati udio noćenja izvan srpnja i kolovoza na 45 %,
- urediti ključnu turističku infrastrukturu,
- osigurati da turizam doprinosi očuvanju delte i dobrobiti zajednice.

6.4. Ciljevi razvoja turizma Grada Opuzena

Polazeći od analize stanja, razvojnih potencijala i vizije, do 2030. godine Opuzen se pozicionira kao autentična destinacija delte Neretve u kojoj održivi turizam, utemeljen na zajednici i poljoprivredi, stvara dodanu vrijednost tijekom cijele godine. Iz vizije proizlaze tri međusobno povezana strateška cilja.

CILJ 1: Uspostaviti učinkovito, održivo i podacima vođeno upravljanje destinacijom Opuzen

Cilj odgovara na slabosti upravljanja (ograničeni kapaciteti, nedostatak koordinacije i sustava praćenja) i koristi snage lokalne zajednice. Do 2030. godine Opuzen će:

- ojačati kadrovske i organizacijske kapacitete Turističke zajednice i koordinaciju s Gradom, JU za zaštitu prirode i privatnim sektorom,
- unaprijediti komunikaciju destinacije prema ključnim tržištima na temelju postojećeg identiteta (lađe, mandarine, murali),
- uspostaviti sustav praćenja obveznih pokazatelja održivosti i godišnje izvještavanje o provedbi Plana,
- formalizirati suradnju turističkih zajednica doline Neretve,
- digitalizirati informiranje i interpretaciju ponude (višejezične mrežne stranice, karta s QR sadržajima).

Uspješnost se prati kroz provedbu sustava pokazatelja (OUD-1), redovitost mjerenja zadovoljstva (ZL-2, ZT-1) i funkcionalnost digitalnih rješenja.

CILJ 2: Razviti prepoznatljivu cjelogodišnju ponudu temeljenu na identitetu delte Neretve

Cilj pretvara identitetske resurse u proizvode koji motiviraju dulji boravak, izvansezonske dolaske i veću potrošnju. Do 2030. godine Opuzen će:

- razviti gastro i agroturističku ponudu utemeljenu na mandarini i neretvanskoj kuhinji uz uključivanje OPG-ova,
- razviti aktivni turizam i ekoturizam delte (voda, bicikl, lađe, ptice) kao glavni izvansezonski proizvod,
- razviti sportski turizam izvan glavne sezone (sportske pripreme, turniri, kampovi),
- interpretirati kulturnu baštinu i uličnu umjetnost kroz kartu i rutu murala i povijesne jezgre s QR sadržajima,
- unaprijediti manifestacije i uspostaviti cjelogodišnji kalendar događanja.

Uspješnost se prati kroz udio noćenja izvan srpnja i kolovoza, prosječnu duljinu boravka (TP-2), broj cjelogodišnjih programa, broj sportskih priprema i turnira s noćenjem, zadovoljstvo posjetitelja i poslovni prihod djelatnosti (PGS-2).

CILJ 3: Unaprijediti turističku infrastrukturu, pristupačnost i zaštitu prirodnih resursa

Cilj osigurava fizičke i funkcionalne preduvjete za kvalitetan doživljaj i zaštitu okoliša. Do 2030. godine Opuzen će:

- urediti osnovnu javnu turističku infrastrukturu – plažu Ušće s pravilima parkiranja, turističku signalizaciju i javni sanitarni čvor,
- podići razinu pristupačnosti i sigurnosti destinacije,
- provesti strateške projekte koji nose identitet i održivost destinacije.

Uspješnost se prati kroz pokazatelje pristupačnosti (PD-1), okolišne pokazatelje (UVR-1, GO-1, UEN-1), zadovoljstvo stanovnika i posjetitelja te napredak realizacije prioriteta projekata.

Tri cilja čine integrirani okvir: Cilj 1 uspostavlja upravljačke preduvjete, Cilj 2 razvija sadržaj i tržišnu vrijednost, a Cilj 3 osigurava prostorne i infrastrukturne preduvjete. Time se izbjegava fragmentiran razvoj i osigurava da su mjere povezan paket koji istodobno jača kvalitetu života i kvalitetu posjeta.

6.5. Oblikovanje strateškog pravca i prioriteta

Operacionalizacija vizije i ciljeva provodi se kroz tri strateška prioriteta, usklađena s nacionalnim smjernicama održivog turizma, europskim politikama zelene tranzicije i lokalnim potrebama.

Prioritet 1: Unapređenje iskustva posjetitelja

- Unapređenje turističke infrastrukture: dovršetak uređenja plaže Ušće, turistička signalizacija i javni sanitarni čvor; obnova Sportske dvorane i sportske građevine na glavnom nogometnom igralištu te izgradnja sportske građevine u sportsko-rekreacijskoj zoni.
- Smještaj za grupe: prenamjena bivše PIK-ove zgrade u hotel s prostorom za stručne skupove, kao preduvjet za sportske pripreme, turnire i kongresni turizam.
- Diversifikacija ponude: izvansezonski proizvodi (biciklizam, vođeni sportovi, berba mandarina, sportske pripreme i turniri, manifestacije izvan ljeta).
- Podizanje kvalitete usluga: edukacije iznajmljivača, ugostitelja, OPG-ova i pružatelja aktivnosti.
- Jednostavna digitalna rješenja: višejezični sadržaji na mrežnim stranicama, QR oznake na ključnim točkama, karta murala i ruta.

Prioritet 2: Očuvanje prirodne i kulturne baštine

- Zaštita delte: poštivanje uvjeta zaštite prirode, zoniranje ušća, sezonska pravila, suradnja s JU za zaštitu prirode.
- Održivo upravljanje resursima: odvodnja, odvojeno prikupljanje otpada, akcije čišćenja, zelene manifestacije, obnovljivi izvori energije.
- Obnova i interpretacija kulturne baštine: Stari most, izlaganje kipa carice Livije, interpretacija Fort Opusa i Brštanika kroz QR sadržaje, zaštita murala.
- Očuvanje nematerijalne baštine: lađe, brudet, maskare – kroz manifestacije, radionice i prijenos znanja mladima.

Prioritet 3: Poboljšanje kvalitete života lokalne zajednice

- Gospodarske prilike: turizam kao dopunski prihod poljoprivrednika i kućanstava, nova zanimanja za mlade.
- Javna infrastruktura koja služi svima: uređeni javni prostori, riva, plaža, biciklističke staze, sportska dvorana.
- Očuvanje identiteta: podrška udrugama, sportskim klubovima i manifestacijama koje nosi zajednica.
- Uključenost zajednice: javne rasprave, ankete stanovnika, Savjet za turizam.

6.6. Mjere i aktivnosti

Na temelju vizije, ciljeva i prioriteta definirano je šest mjera, po dvije za svaki razvojni cilj. Mjere su postavljene tako da ih Turistička zajednica i Grad Opuzen mogu provesti vlastitim proračunima, natječajima sustava turističkih zajednica te nacionalnim i EU izvorima, a svaka obuhvaća manji broj konkretnih aktivnosti i projekata. Aktivnosti koje ovise o završetku infrastrukturnih projekata započinju u postojećim prostorima, kako bi se mogle provesti unutar planskog razdoblja.

Razvojni cilj 1: Uspostaviti učinkovito, održivo i podacima vođeno upravljanje destinacijom Opuzen

Tablica 46. Pregled mjera, aktivnosti i ključnih projekata – Cilj 1

MJERA	AKTIVNOSTI I PROJEKTI
MJERA 1. Upravljanje destinacijom i praćenje održivosti	1.1. Osnivanje Savjeta za turizam (Grad, TZ, JU za zaštitu prirode, Srednja poljoprivredna i tehnička škola, udruge, iznajmljivači, OPG-ovi) sa sastancima dvaput godišnje.
	1.2. Dogovor s isporučiteljima (vodoopskrba, otpad, električna energija) o godišnjoj dostavi podataka za obvezne pokazatelje održivosti.
	1.3. Provedba anketa stanovnika i posjetitelja prema metodologiji Ministarstva turizma i sporta (ZL-2, ZT-1).
	1.4. Najmanje jedna edukacija godišnje za iznajmljivače, ugostitelje, OPG-ove i pružatelje aktivnosti, u suradnji s TZ DNŽ, HTZ-om i LAG-om.
	1.5. Godišnje izvješće o provedbi Plana Gradskom vijeću (do 31. ožujka).
	1.6. Uključivanje rizika za turizam (toplinski valovi, požari u delti, ekstremni vremenski uvjeti tijekom događanja) u Procjenu rizika od velikih nesreća Grada Opuzena i određivanje osnovnih mjera prilagodbe (UPK-1).
MJERA 2. Komunikacija destinacije i suradnja u dolini Neretve	2.1. Višejezični sadržaji na mrežnim stranicama (postupno: engleski, njemački, poljski) i praćenje posjećenosti stranica i društvenih mreža.
	2.2. Godišnji plan objava na društvenim mrežama i vlastita banka fotografija.
	2.3. Uključivanje ponude Opuzena u kampanje i studijska putovanja TZ Dubrovačko-neretvanske županije i HTZ-a.
	2.4. Sporazum turističkih zajednica doline Neretve o zajedničkom kalendaru događanja i rutama (Cycling Neretva, Maraton lađa).

Izvor: Obrada autora

Razvojni cilj 2: Razviti prepoznatljivu cjelogodišnju ponudu temeljenu na identitetu delte Neretve

Tablica 47. Pregled mjera, aktivnosti i ključnih projekata – Cilj 2

MJERA	AKTIVNOSTI I PROJEKTI
MJERA 3. Mandarina i neretvanska gastronomija	3.1. Pilot-program berbe mandarina za posjetitelje s OPG-ovima (listopad – prosinac).
	3.2. Poticanje kušaonica i prodaje proizvoda na OPG-ovima (edukacija, upućivanje na natječaje LAG-a).
	3.3. Nastavak projekta brenda MANDARINA – jedinstveno pakiranje mandarine s oznakom izvornosti kao suvenira.
	3.4. Dogovor s organizatorima foto-safarija i agencijama o zaustavljanju grupa u Opuzenu.

MJERA	AKTIVNOSTI I PROJEKTI
MJERA 4. Aktivni turizam, baština i događanja izvan glavne sezone	4.1. Održavanje i označavanje cikloturističke rute „Poljem do Ušća“ i povezivanje s rutama doline Neretve.
	4.2. Tiskana i digitalna karta „Grad murala i povijesna jezgra“ s QR oznakama na ključnim točkama.
	4.3. Jačanje manifestacija izvan ljeta (Maškare, Dani mandarina, Jesen u Mistu, Advent u Mistu) uz osnovne zelene standarde (otpad, ambalaža).
	4.4. Program sportskih priprema i turnira od listopada do svibnja u suradnji sa sportskim klubovima, najprije u postojećoj Sportskoj dvorani, a nakon obnove i izgradnje i u ostalim sportskim objektima.
	4.5. Izvansezonski kulturni program u postojećim zatvorenim prostorima (knjižnica, škola, dvorana), a nakon rekonstrukcije u Domu kulture.

Izvor: Obrada autora

Razvojni cilj 3: Unaprijediti turističku infrastrukturu, pristupačnost i zaštitu prirodnih resursa

Tablica 48. Pregled mjera, aktivnosti i ključnih projekata – Cilj 3

MJERA	AKTIVNOSTI I PROJEKTI
MJERA 5. Javna turistička infrastruktura, pristupačnost i zaštita delte	5.1. Dovršetak uređenja plaže Ušće (projekt u tijeku).
	5.2. Pravila korištenja i parkiranja na ušću Neretve, utvrđena u suradnji s JU za zaštitu prirode.
	5.3. Smeđa turistička signalizacija i javni sanitarni čvor u povijesnoj jezgri.
	5.4. Evidencija pristupačnosti atrakcija svake dvije godine i postupna prilagodba (pristup moru na Ušću, pristupačne informacije).
	5.5. Reciklažno dvorište i godišnje akcije čišćenja delte („Eko – Mala rika“).
MJERA 6. Strateški infrastrukturni projekti	6.1. Rekonstrukcija Starog mosta (P1).
	6.2. Energetska obnova sportske građevine na glavnom nogometnom igralištu (P2).
	6.3. Izgradnja sportske građevine s pratećim sadržajem u sportsko-rekreacijskoj zoni (P3).
	6.4. Energetska obnova Sportske dvorane Opuzen (P4).
	6.5. Rekonstrukcija zgrade Doma kulture (P5).
	6.6. Rekonstrukcija bivše PIK-ove zgrade u hotelsko-ugostiteljsku namjenu (P6).
	6.7. Aglomeracija Opuzen – vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda.

Izvor: Obrada autora

Tablica 49. Operativna razrada mjera: nositelj, ključni partneri, rok, okvirni izvor financiranja i povezani pokazatelji održivosti

Mjera	Nositelj	Ključni partneri	Rok / faze	Okvirni izvor financiranja	Povezani pokazatelj održivosti
Mjera Upravljanje destinacijom i praćenje održivosti	1. TZG Opuzen, Grad Opuzen	JU za zaštitu prirode DNŽ, Neretvansko-primorsko-vrgorski vodovod d.o.o.,	2026. – Savjet za turizam, dogovor o podacima i ankete; godišnje izvješće	Proračun TZG Opuzena i Grada Opuzena, Fond za turizam	OULD-1, ZL-2, ZT-1, UVR-1, GO-1, UEN-1, UPK-1

			Čistoća Opuzen d.o.o., HEP ODS, Srednja poljoprivredna i tehnička škola Opuzen, udruge	do 31. ožujka; ankete ponovno 2030.; 2027. – 2028. procjena klimatskih rizika			
Mjera 2. Komunikacija i suradnja u dolini Neretve	TZG Opuzen	TZ DNŽ, HTZ, TZ Metkovića, Ploča, Slivna, Kule Norinske i Zažablja	2026. – sporazum o suradnji; 2026. – 2027. višejezični sadržaji; kontinuirano	Proračun TZG Opuzena, natječaj i sustava turističkih zajednica	TP-2, udio noćenja izvan srpnja i kolovoza		
Mjera 3. Mandarina i neretvanska gastronomija	TZG Opuzen	OPG-ovi, Srednja poljoprivredna i tehnička škola Opuzen, ugostitelji, LAG, agencije	2027. – pilot-program berbe; 2026. – 2029. kontinuirano	Proračun TZG Opuzena i Grada, LAG / EPFRR	PGS-1, PGS-2, udio noćenja izvan srpnja i kolovoza		
Mjera 4. Aktivni turizam, baština i događanja izvan glavne sezone	TZG Opuzen, Grad Opuzen	Udruge organizatori manifestacija, sportski klubovi, JU Sportski objekti Opuzen, TZ doline Neretve	2026. – 2027. ruta i karta; manifestacije kontinuirano; sportski i kulturni programi od 2026. u postojećim prostorima, prošireni nakon realizacije P2 – P5	Proračun TZG Opuzena i Grada, potpore sustava turističkih zajednica, Fond za turizam	TP-2, GO-1, ZL-2, udio noćenja izvan srpnja i kolovoza		
Mjera 5. Javna turistička infrastruktura, pristupačnost i zaštita delte	Grad Opuzen	TZG Opuzen, JU za zaštitu prirode DNŽ, Čistoća Opuzen d.o.o.	2026. – 2027. plaža Ušće i pravila na ušću; 2026. i 2028. evidencija pristupačnosti; 2026. – 2029. signalizacija i sanitarni čvor	Proračun Grada, Fond za turizam, FZOEU, EU fondovi	PD-1, GO-1, BR-1, ZT-1		
Mjera 6. Strateški infrastrukturni projekti	Grad Opuzen	Ministarstvo turizma i sporta, Ministarstvo kulture i medija, Hrvatske vode, FZOEU, sportski klubovi	prema prioritetima iz poglavlja 8: P1, P2 i P4 do 2029.; P3, P5 i P6 nakon izrade dokumentacije i osiguranja financiranja; aglomeracija prema dinamici Hrvatskih voda	Proračun Grada, Fond za turizam, EU fondovi, FZOEU, Hrvatske vode, državni proračun	UEN-1, UVR-1, OUP-1, TP-2		

7. Smjernice i preporuke za dionike razvoja

Plan upravljanja destinacijom sadrži prijedlog smjernica i preporuka za razvoj destinacije u skladu s ciljevima, pokazateljima održivosti i razvojnim smjerom, namijenjenih dionicima u sustavu turizma i sustavu upravljanja turizmom. Smjernice prikazuju zajednički i koordinirani rad svih dionika u smjeru održivosti.

Reforma turizma temelji se na Strategiji razvoja održivog turizma do 2030. godine i Zakonu o turizmu, kojima je razvoj usmjeren prema cjelogodišnjem i održivom turizmu uz zelenu i digitalnu tranziciju. Za malu destinaciju poput Opuzena smjernice su posebno važne jer se ciljevi mogu ostvariti samo udruživanjem ograničenih resursa Grada, Turističke zajednice, javnih ustanova, poduzetnika, poljoprivrednika i udruga.

7.1. Smjernice i preporuke za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Grad Opuzen, kao nositelj većine infrastrukturnih mjera, i Dubrovačko-neretvanska županija imaju ključnu ulogu u stvaranju poticajnog okruženja za održivi turizam kroz planiranje prostora, ulaganja u infrastrukturu, zaštitu baštine i koordinaciju dionika. Preporuke obuhvaćaju:

Jačanje upravljačkog okvira

Osigurati stabilno financiranje Turističke zajednice i jasnu podjelu uloga između Grada i Turističke zajednice; imenovati koordinatora provedbe Plana u gradskoj upravi; uspostaviti Savjet za turizam s predstavnicima privatnog, poljoprivrednog i civilnog sektora te JU za zaštitu prirode.

Prostorno planiranje i zaštita delte

U prostorno-planskoj dokumentaciji i pri izdavanju uvjeta za zahvate dosljedno primjenjivati uvjete zaštite prirode (očuvanje obale u prirodnom stanju, zabrana nasipavanja, zaštita staništa ptica); planirati turističke sadržaje na ušću i uz rijeku tako da se promet i parkiranje zadržavaju na rubu osjetljivih zona; sudjelovati u procesu proširenja rezervata i u planiranju trase autoceste A1 radi minimiziranja utjecaja na krajolik.

Infrastruktura i komunalni sustavi

Prioritetno realizirati uređenje plaže Ušće, parkiranje za autobuse i javne sanitarne čvorove, turističku signalizaciju te dovršiti aglomeraciju Opuzen i sustav odvojenog prikupljanja otpada; aktivno pripremati projekte za nacionalne i EU fondove (Fond za turizam, EFRR, Interreg, LAG, Hrvatske vode, FZOEU).

Baština i identitet

Provesti rekonstrukciju Starog mosta i osigurati trajan izložbeni prostor za kip carice Livije; poticati obnovu pročelja u povijesnoj jezgri i održavanje murala; podržavati udruge koje nose manifestacije i nematerijalnu baštinu.

Poticanje poduzetništva i poljoprivrede

Uvesti poticaje za dopunske turističke djelatnosti na OPG-ovima (kušaonice, agroturistički smještaj), smještaj „Bike & Bed“ i obnovu tradicijskih kuća za smještaj; pojednostaviti procedure korištenja javnih površina za manifestacije i prodaju lokalnih proizvoda.

Horizontalno, nužna je kontinuirana koordinacija Grada i Turističke zajednice, planiranje proračunskih sredstava za provedbu Plana te redovito praćenje pokazatelja.

7.2. Smjernice i preporuke za Turističku zajednicu Grada Opuzena

Turistička zajednica ima operativnu i koordinacijsku ulogu u provedbi Plana. Kao lokalna destinacijska menadžment organizacija odgovorna je za povezivanje dionika, razvoj proizvoda i događanja, informiranje posjetitelja i praćenje učinaka turizma. Preporučuju se sljedeće smjernice:

Jačanje destinacijskog menadžmenta

Koordinirati provedbu Plana, izrađivati godišnje izvješće o provedbi i održivosti, jačati kompetencije djelatnika (održivi turizam, digitalni marketing, upravljanje projektima) te aktivno prijavljivati projekte na natječaje sustava turističkih zajednica i EU programe.

Razvoj i upravljanje turističkim proizvodima

Razvijati identitetske proizvode (mandarina i gastronomija, lađe i rijeka, ptice i biciklizam, antika i murali) i povezivati ih u pakete s pružateljima smještaja, OPG-ovima i organizatorima aktivnosti; popunjavati kalendar događanja izvan ljeta.

Održivost i kvaliteta

Promicati održive prakse među pružateljima usluga, uvoditi zelene standarde na manifestacije koje organizira ili sufinancira, poticati certificiranje i oznake kvalitete te surađivati s JU za zaštitu prirode na edukaciji posjetitelja.

Digitalna transformacija i promocija

Unaprijediti višjezične mrežne stranice i društvene mreže, izraditi digitalnu kartu s QR sadržajima (a dugoročno digitalni vodič), koristiti analitiku podataka te usklađivati promociju s TZ Dubrovačko-neretvanske županije i HTZ-om.

Praćenje pokazatelja i tržišno usmjerenje

Redovito analizirati turistički promet, strukturu gostiju i zadovoljstvo posjetitelja, prikupljati podatke za obvezne pokazatelje od isporučitelja te prilagođavati aktivnosti ciljnim segmentima koji doprinose cjelogodišnjem i održivom turizmu.

7.3. Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji

Održivi razvoj turizma ovisi o aktivnom sudjelovanju pružatelja usluga, poljoprivrednika, udruga, javnih ustanova i samih stanovnika. Preporučuju se sljedeće smjernice:

Privatni sektor (smještaj, ugostiteljstvo, pružatelji aktivnosti)

- Kontinuirano unaprjeđivati kvalitetu usluge, kategorizaciju i prilagodbu ponude ciljnim segmentima (biciklisti, kiteboarderi, obitelji, ljubitelji prirode).
- Uvoditi održive prakse (smanjenje otpada, štednja vode i energije, lokalni dobavljači) i težiti certificiranju.
- Uključiti neretvanska jela i lokalne proizvode u stalnu ponudu.
- Sudjelovati u zajedničkim paketima, promociji i edukacijama.

Poljoprivrednici i OPG-ovi

- Razvijati dopunske djelatnosti: kušaonice, berbu mandarina za posjetitelje, agroturistički smještaj.
- Koristiti oznaku izvornosti neretvanske mandarine i zajedničko pakiranje za suvenire.
- Povezivati se s ugostiteljima i manifestacijama (kratki lanci opskrbe).

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i obrazovne ustanove

- Sudjelovati u planiranju i provedbi ekoturističkih sadržaja (promatranje ptica, interpretacija, edukacija), monitoringu i određivanju pravila korištenja osjetljivih zona.
- Srednja poljoprivredna i tehnička škola: razvijati programe agroturizma, gastronomije i vođenja, uključivati učenike u manifestacije i digitalne projekte.

Organizacije civilnog društva

- Nastaviti organizaciju manifestacija uz uvođenje zelenih standarda i profesionalizaciju ključnih procesa.
- Sudjelovati u Savjetu za turizam i javnim raspravama; prenositi znanja o lađama, brudetu i običajima mladima.
- Provoditi ekološke akcije i promicati odgovorno ponašanje posjetitelja u delti.

Građani kao domaćini destinacije

- Sudjelovati u anketama i javnim raspravama o razvoju turizma.
- Razvijati kulturu gostoljubivosti i čuvati uređenost prostora i delte.
- Prepoznati turizam kao priliku za dodatni prihod i ostanak mladih u Opuzenu.

Horizontalno, svi dionici trebaju graditi kulturu partnerstva, otvorene komunikacije i zajedničkog planiranja – i unutar Opuzena i na razini cijele doline Neretve.

8. Popis projekata

Plan upravljanja destinacijom sadrži popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za ostvarenje pokazatelja održivosti te projekte od posebnog značaja za razvoj destinacije. Prema Zakonu o turizmu, popis projekata iz Plana dostavlja se ministarstvu nadležnom za turizam radi upisa u bazu projekata.

Za svaki projekt navode se: naziv, kratki opis, doprinos održivosti, nositelj i dionici, lokacija, vremenski okvir, ključne točke, procijenjena vrijednost i izvori financiranja, status dokumentacije te prioritet. Prioritet I (visoki) odnosi se na projekte najveće važnosti s najvećim očekivanim učinkom na ciljeve i pokazatelje Plana; prioritet II (srednji) na projekte koji doprinose provedbi mjera, ali imaju manju hitnost ili se provode fazno; prioritet III (niski) na projekte dugoročnijeg karaktera koji se provode nakon ispunjenja preduvjeta.

8.1. Projekti koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti

Projekte u nastavku za razdoblje važenja Plana dostavio je Grad Opuzen kao nositelj provedbe. Njihovo je zajedničko obilježje jačanje javne infrastrukture koja destinaciji omogućuje cjelogodišnje poslovanje. Obuhvaćaju obnovu kulturne baštine kao temelja identiteta i turističkog doživljaja Opuzena te energetske obnovu javnih građevina koje se koriste u sportu i turizmu. Na taj način izravno pridonose pokazateljima održivosti u području sezonalnosti, potrošnje energije, pristupačnosti te zadovoljstva posjetitelja i lokalnog stanovništva.

Mjere u području upravljanja destinacijom, promocije i razvoja turističkih proizvoda (mjere 1. – 5.) provode se kroz godišnje programe rada Turističke zajednice i Grada Opuzena, pa za njih nisu izrađene zasebne projektne kartice. Podaci koji u trenutku izrade Plana nisu bili dostupni, prije svega procijenjene vrijednosti, rokovi i operativni troškovi, utvrdit će se izradom projektno-tehničke dokumentacije. Nakon toga ažurirat će se u bazi projekata.

Tablica 50. Pregled projekta P1: Rekonstrukcija Starog mosta

Element	Opis
Naziv projekta	Rekonstrukcija Starog mosta
Kratki opis	Rekonstrukcija Starog mosta u Opuzenu s ciljem zaštite i očuvanja nepokretnog kulturnog dobra. Most je izgrađen 1887. preko Male Neretve u sklopu regulacije rijeke Neretve, kao jednolučni metalni cestovni most dužine oko 42 m s metalnom lučnom rešetkastom nosivom konstrukcijom. Izvorno je povezivao Opuzen s cestom za Metković. Zbog povijesnog značaja i uloge u vizualnom identitetu Opuzena most ima izražen turistički potencijal.
Status značaja	Projekt koji pridonosi provedbi mjera
Doprinos održivosti	Čuva zaštićeno kulturno dobro i identitet grada; omogućuje uključivanje mosta u tematske rute, interpretaciju i manifestacije (Čikarijada), čime se jača kulturni turizam i doživljaj posjetitelja.
Veza s mjerom i pokazateljem	Mjera 6 (aktivnost 6.1); pokazatelji: TI-1, ZT-1, PD-1
Nositelj provedbe	Grad Opuzen; partner: nadležni konzervatorski odjel Ministarstva kulture i medija
Lokacija provedbe	Opuzen, Stari most preko Male Neretve
Vremenski horizont	2027. – 2028.; točni rokovi utvrdit će se nakon ishođenja dokumentacije i osiguranja financiranja
Ključne točke projekta	1. Dovršetak projektne dokumentacije uz konzervatorske uvjete; 2. Osiguranje financiranja i javna nabava; 3. Izvođenje radova i prezentacija mosta
Ukupna procijenjena vrijednost	200 000,00 EUR
Okvirni izvori financiranja	Proračun Grada Opuzena
Status dokumentacije	Izrada glavnog projekta u tijeku
Budući operater	Grad Opuzen
Godišnji operativni trošak	približno 500,00 EUR godišnje (procjena; utvrdit će se projektnom dokumentacijom)
Prioritet	I – visok

Tablica 51. Pregled projekta P2: Energetska obnova sportske građevine na glavnom nogometnom igralištu

Element	Opis
Naziv projekta	Energetska obnova sportske građevine na glavnom nogometnom igralištu
Kratki opis	Energetska obnova sportske građevine na glavnom nogometnom igralištu u Opuzenu. Građevina služi za sport i rekreaciju sportskih klubova s područja Grada, posebno NK Neretvanac, te posjetitelja izvan Opuzena. Na igralištu se održavaju sportske manifestacije koje privlače velik broj posjetitelja izvan Opuzena. Energetskom obnovom znatno će se unaprijediti kvaliteta sadržaja u zgradi.
Status značaja	Projekt koji pridonosi provedbi mjera
Doprinos održivosti	Smanjuje potrošnju energije javnog objekta i troškove održavanja; podiže kvalitetu prihvata sportaša i posjetitelja sportskih manifestacija izvan glavne sezone.
Veza s mjerom i pokazateljem	Mjera 4 (aktivnost 4.4) i Mjera 6 (aktivnost 6.2); pokazatelji: UEN-1, udio noćenja izvan srpnja i kolovoza
Nositelj provedbe	Grad Opuzen; partneri: NK Neretvanac i ostali sportski klubovi s područja Grada (korisnici)
Lokacija provedbe	Opuzen, glavno nogometno igralište
Vremenski horizont	2027. – 2030.; točni rokovi utvrdit će se nakon ishođenja dokumentacije i osiguranja financiranja
Ključne točke projekta	1. Glavni projekt (izrađen); 2. Osiguranje financiranja i javna nabava; 3. Izvođenje radova
Ukupna procijenjena vrijednost	358.019,16 EUR Vlastito financiranje: 80.000,00 EUR; ostatak iz vanjskih izvora
Okvirni izvori financiranja	Proračun Grada Opuzena, FZOEU, EU fondovi, Ministarstvo turizma i sporta
Status dokumentacije	Glavni projekt
Budući operater	Grad Opuzen, odnosno JU Sportski objekti Opuzen (prijedlog)
Godišnji operativni trošak	3.000,00 EUR / godišnje (procjena)
Prioritet	II – srednji

8.2. Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije

Projekti od posebnog značaja su oni koje Plan označi kao strateški važnu investiciju i koji izravno pridonose provedbi Plana i strateškim ciljevima održivog razvoja turizma. Takav projekt mora doprinositi strateškom i/ili posebnom cilju, osiguravati mjerljiv pozitivni financijski učinak na turizam i povezane sektore, započeti provedbu u razdoblju važenja Plana, imati najmanje izrađenu studijsku/projektnu dokumentaciju te vrijediti najmanje 1.000.000 eura. Nositelj može biti turistička zajednica, jedinica lokalne ili područne samouprave, javna ustanova ili trgovačko društvo u većinskom javnom vlasništvu. Projekti od posebnog značaja imaju prednost pri sufinanciranju iz Fonda za turizam i ostalih namjenskih izvora.

Na temelju dostavljenih podataka sve kriterije iz članka 16. Pravilnika ispunjavaju energetska obnova Sportske dvorane Opuzen (P4) i rekonstrukcija bivše PIK-ove zgrade (P6). Izgradnja sportske građevine u sportsko-rekreacijskoj zoni (P3) i rekonstrukcija Doma kulture (P5) predlažu se kao projekti od posebnog značaja.

Tablica 52. Pregled projekta P3: Izgradnja sportske građevine s pratećim sadržajem u sportsko-rekreacijskoj zoni

Element	Opis
Naziv projekta	Izgradnja sportske građevine s pratećim sadržajem u sportsko-rekreacijskoj zoni
Kratki opis	Izgradnja nove sportske građevine zatvorenog tipa (P+1) u središtu sportsko-rekreacijske zone u Opuzenu, uz postojeće nogometno igralište (111,5 × 70 m). Građevina obuhvaća višenamjensku dvoranu za padel, cageball i druge sportove, teretanu, svlačionice s tuševima, prostore za medicinsko, sudačko i delegatsko osoblje (prva pomoć, doping kontrola), sanitarni čvor i ugostiteljski sadržaj, a uz nju se uređuje parkiralište. Cilj je razviti zonu kao javnu turističku infrastrukturu za aktivni i sportski turizam koja se koristi tijekom cijele godine. Tako će se moći prihvatiti sportske ekipe i organizirane grupe na pripremama, turnirima i natjecanjima, što pridonosi produljenju sezone. Projekt slijedi načela zelene tranzicije: fotonaponska elektrana na krovu (oko 65 kWp), dizalica topline zrak-voda, ventilacija s povratom topline, LED rasvjeta, spremnik kišnice i krajobrazno uređenje autohtonom vegetacijom. Infrastruktura je dostupna svima pod jednakim uvjetima. Ciljane skupine: posjetitelji i sportske ekipe, lokalno stanovništvo, NK Neretvanac i drugi klubovi, djeca i mladi te ranjive skupine (starije osobe, djeca s teškoćama u razvoju) kroz prilagođene programe.
Status značaja	Projekt od posebnog značaja
Doprinos održivosti	Stvara cjelogodišnji sadržaj za sportski i rekreacijski turizam (pripreme, turniri, kampovi) i time doprinosi produljenju sezone; osigurava sanitarni čvor i prateće sadržaje za posjetitelje; gradnjom prema načelima energetske učinkovitosti smanjuje se utjecaj na okoliš.
Veza s mjerom i pokazateljem	Mjera 4 (aktivnost 4.4) i Mjera 6 (aktivnost 6.3); pokazatelji: udio noćenja izvan srpnja i kolovoza, TP-2, UEN-1, ZL-2
Nositelj provedbe	Grad Opuzen
Lokacija provedbe	Opuzen, sportsko-rekreacijska zona, k.č. 1541/11 i 1541/12, k.o. Opuzen I
Vremenski horizont	2026. – 2030.
Ključne točke projekta	1. Izrada glavnog projekta i ishođenje građevinske dozvole 2. Javna nabava za radove i opremanje 3. Izgradnja i opremanje 4. Uporabna dozvola
Ukupna procijenjena vrijednost	2.533.000,00 EUR
Okvirni izvori financiranja	Proračun Grada Opuzena, EU fondovi

Status dokumentacije	Idejno rješenje izrađeno; glavni projekt u izradi.
Budući operater	Grad Opuzen, Sportski objekti Opuzen (prijedlog)
Godišnji operativni trošak	Utvrđit će se izradom projektne dokumentacije
Prioritet	I – visok

Tablica 53. Pregled projekta P4: Energetska obnova Sportske dvorane Opuzen

Element	Opis
Naziv projekta	Energetska obnova Sportske dvorane Opuzen
Kratki opis	Energetska obnova zgrade Sportske dvorane Opuzen. Dvorana je mjesto za sport i rekreaciju sportskih klubova s područja Grada Opuzena te posjetitelja izvan Opuzena. Energetskom obnovom znatno će se unaprijediti kvaliteta sadržaja u dvorani.
Status značaja	Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije
Doprinos održivosti	Smanjuje potrošnju energije i emisije javnog objekta; omogućuje cjelogodišnje sportske pripreme, turnire i događanja te korištenje dvorane kao zamjenske lokacije za manifestacije u nepovoljnim vremenskim uvjetima.
Veza s mjerom i pokazateljem	Mjera 4 (aktivnost 4.4) i Mjera 6 (aktivnost 6.4); pokazatelji: UEN-1, UPK-1, udio noćenja izvan srpnja i kolovoza
Nositelj provedbe	Grad Opuzen; partneri: sportski klubovi s područja Grada (korisnici), JU Sportski objekti Opuzen
Lokacija provedbe	Opuzen, Sportska dvorana Opuzen
Vremenski horizont	2027. – 2028.; točni rokovi utvrdit će se nakon ishođenja dokumentacije i osiguranja financiranja
Ključne točke projekta	1. Glavni projekt 2. Osiguranje financiranja i javna nabava 3. Izvođenje radova
Ukupna procijenjena vrijednost	1.644.768,83 EUR Vlastito financiranje: 340.000,00 EUR
Okvirni izvori financiranja	Proračun Grada Opuzena, EU fondovi, Ministarstvo turizma i sporta
Status dokumentacije	Glavni projekt
Budući operater	JU Sportski objekti Opuzen
Godišnji operativni trošak	5.000,00 EUR / godišnje (procjena)
Prioritet	I – visok

Tablica 54. Pregled projekta P5: Rekonstrukcija zgrade Doma kulture

Element	Opis
Naziv projekta	Rekonstrukcija zgrade Doma kulture
Kratki opis	Rekonstrukcija zgrade Doma kulture, koja je trenutno u lošem stanju. Projekt je jedan od glavnih strateških projekata Grada jer Opuzen nema nijedan zatvoreni prostor za održavanje kulturnih manifestacija. Rekonstrukcija će omogućiti održavanje većeg broja kulturnih manifestacija tijekom cijele godine i privući više posjetitelja izvan Opuzena.
Status značaja	Predloženi projekt od posebnog značaja – status se potvrđuje nakon izrade studijske/projektne dokumentacije (čl. 16. Pravilnika)
Doprinos održivosti	Osigurava prvi zatvoreni prostor za kulturne programe tijekom cijele godine, čime se smanjuje sezonalnost i ovisnost manifestacija o vremenskim uvjetima; obnavlja javni objekt u korist stanovnika i posjetitelja.
Veza s mjerom i pokazateljem	Mjera 4 (aktivnost 4.5) i Mjera 6 (aktivnost 6.5); pokazatelji: udio noćenja izvan srpnja i kolovoza, ZL-2, ZT-1, UPK-1
Nositelj provedbe	Grad Opuzen; partneri: udruge u kulturi, TZG Opuzen
Lokacija provedbe	Opuzen, zgrada Doma kulture
Vremenski horizont	2028. – 2030.
Ključne točke projekta	1. Izrada projektne dokumentacije i ishođenje dozvola 2. Osiguranje financiranja i javna nabava 3. Rekonstrukcija i opremanje
Ukupna procijenjena vrijednost	2.500.000,00 EUR Vlastito financiranje: 250.000,00 EUR
Okvirni izvori financiranja	Proračun Grada Opuzena, EU fondovi
Status dokumentacije	ideja / projektni zadatak
Budući operater	Grad Opuzen
Godišnji operativni trošak	Utvrdit će se izradom projektne dokumentacije
Prioritet	I – visok

Tablica 55. Pregled projekta P6: Rekonstrukcija bivše PIK-ove zgrade u hotelsko-ugostiteljsku namjenu

Element	Opis
Naziv projekta	Rekonstrukcija bivše PIK-ove zgrade u hotelsko-ugostiteljsku namjenu
Kratki opis	Rekonstrukcija bivše PIK-ove zgrade u vlasništvu Grada Opuzena i prenamjena u hotelsko-ugostiteljsku namjenu. Postojeću smještajnu ponudu čine jedan manji hotel (39 kreveta), kamp i privatni smještaj, što nije dovoljno za prihvat grupa, sportskih

	ekipa i stručnih skupova. Projekt je u fazi idejnog rješenja, a prenamjena u hotel zasad je ocijenjena kao najprikladnija opcija.
Status značaja	Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije
Doprinos održivosti	Prenamjenom postojeće zgrade umjesto nove gradnje racionalno se koristi prostor; smještaj za grupe preduvjet je za sportske pripreme, kongresni i izvansezonski turizam te veću potrošnju u destinaciji.
Veza s mjerom i pokazateljem	Mjera 4 (aktivnost 4.4) i Mjera 6 (aktivnost 6.6); pokazatelji: TP-2, PGS-1, PGS-2, OUP-1, udio noćenja izvan srpnja i kolovoza
Nositelj provedbe	Grad Opuzen; TZG Opuzena
Lokacija provedbe	Opuzen, bivša PIK-ova zgrada (u vlasništvu Grada)
Vremenski horizont	2028. – 2030.
Ključne točke projekta	Izrada projektno-tehničke dokumentacije i ishođenje potrebnih dozvola Osiguranje izvora financiranja i pokretanje postupka odabira izvođača, odnosno partnera Rekonstrukcija, opremanje i stavljanje objekta u funkciju
Ukupna procijenjena vrijednost	2.500.000,00 EUR Vlastito financiranje: 1.250.000,00 EUR
Okvirni izvori financiranja	Proračun Grada Opuzena, EU fondovi, javno-privatno partnerstvo / privatni investitor
Status dokumentacije	Studija / idejno rješenje
Budući operater	Utvrđit će se odabirom modela realizacije (Grad Opuzen ili ugovorni operater)
Godišnji operativni trošak	Utvrđit će se izradom projektne dokumentacije, 100.000,00 EUR / godišnje (procjena)
Prioritet	I-visok

9. Mjerenje napretka i izvješće o provedbi

9.1. Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom

Plan upravljanja destinacijom Opuzen izrađen je u suradnji s ključnim dionicima – Gradom Opuzenom, Turističkom zajednicom, javnim ustanovama, obrazovnim ustanovama, udrugama, pružateljima usluga i poljoprivrednicima. Participativni pristup osigurava da Plan odražava specifičnosti Opuzena kao destinacije delte Neretve i da razvoj turizma bude usklađen s interesima lokalne zajednice.

Sukladno Zakonu o turizmu (NN 156/23) i pripadajućem pravilniku, Plan donosi Gradsko vijeće Grada Opuzena, čime stječe formalno-pravno uporište i obvezujući karakter. Implementacija Plana temelji se na:

- jasnoj podjeli odgovornosti između Grada Opuzena i Turističke zajednice Grada Opuzena te imenovanju koordinatora provedbe,
- uključivanju Savjeta za turizam i JU za zaštitu prirode u praćenje provedbe,
- osiguravanju proračunskih i projektnih izvora financiranja,
- integraciji mjera Plana u proračun, programe javnih potreba, prostorne planove i razvojne projekte Grada,
- suradnji s turističkim zajednicama doline Neretve i Dubrovačko-neretvanske županije.

Time se osigurava da Plan ne ostane deklarativni dokument, već operativni alat za usmjeravanje razvoja turizma u skladu s načelima održivosti.

9.2. Izvješće o provedbi

Provedba Plana podrazumijeva kontinuirano praćenje napretka, mjerenje pokazatelja i redovito izvještavanje. Sustav praćenja temelji se na obveznim pokazateljima održivosti (poglavlje 5.), pokazateljima provedbe mjera i projekata te financijskim podacima.

Turističko vijeće Turističke zajednice Grada Opuzena dužno je do 31. ožujka tekuće godine dostaviti Gradskom vijeću Grada Opuzena izvješće o provedbi Plana za prethodnu godinu. Izvješće sadrži:

- pregled realiziranih mjera, aktivnosti i projekata,
- analizu ostvarenih vrijednosti pokazatelja u odnosu na projekcije,
- identifikaciju izazova i odstupanja od planiranog,
- prijedlog korektivnih mjera ili izmjena Plana, ako je potrebno.

U slučaju prepreka, neželjenih učinaka ili promjena u okruženju (tržišni poremećaji poput pada prometa u 2026., zakonske izmjene, klimatski događaji, promjene statusa zaštite prirode), o tome se pravodobno izvještava Gradsko vijeće kako bi se, prema potrebi, pristupilo izmjenama i dopunama Plana.

Na taj način osigurava se transparentnost, odgovornost i prilagodljivost sustava upravljanja turizmom te kontinuirano unapređenje razvoja Opuzena u skladu s vizijom održivog i cjelogodišnjeg turizma delte Neretve.

Popis izvora

Zakon o turizmu, Narodne novine br. 156/2023.

Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma, Narodne novine br. 52/2019, 42/2020.

Zakon o pružanju usluga u turizmu, Narodne novine br. 130/2017 (s izmjenama i dopunama).

Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske, Narodne novine br. 123/2017, 151/2022.

Zakon o zaštiti prirode, Narodne novine br. 80/2013 (s izmjenama i dopunama).

Zakon o klimatskim promjenama i zaštiti ozonskog sloja, Narodne novine br. 127/2019.

Pravilnik o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom, Narodne novine br. 112/2024.

Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma, Narodne novine br. 112/2024.

Pravilnik o javnoj turističkoj infrastrukturi, Narodne novine br. 126/2021.

Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti, Narodne novine br. 78/2013.

Ministarstvo turizma i sporta, Smjernice i upute za izradu Plana upravljanja destinacijom, rujan 2024.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine, Narodne novine br. 13/2021.

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine, Narodne novine br. 2/2023.

Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj do 2040. s pogledom na 2070., Narodne novine br. 46/2020.

Europska komisija, European Green Deal (COM(2019) 640 final), 2019.; Transition Pathway for Tourism, 2022.; European Agenda for Tourism 2030, 2022.

Plan razvoja Dubrovačko-neretvanske županije za razdoblje 2021. – 2027.

Strategija razvoja turizma Dubrovačko-neretvanske županije 2012. – 2022.

Strategija razvoja turizma Grada Opuzena za razdoblje od 2017. do 2022. godine, MICRO projekt d.o.o., 2020.

Strategija razvoja turizma Grada Opuzena za razdoblje od 2023. do 2027. godine, Spot d.o.o., 2022.

Plan programa rada Turističke zajednice Grada Opuzena za 2025. godinu, studeni 2024.

Plan gospodarenja otpadom Grada Opuzena za razdoblje od 2017. do 2022. godine, Alfa Atest d.o.o.

Prostorni plan uređenja Grada Opuzena („Neretvanski glasnik“ 2/04, 3/08; „Službeni glasnik Grada Opuzena“ 2/14, 2/18 i izmjene i dopune).

Državni zavod za statistiku – Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. i 2021.

Sustav eVisitor – izvještaji o turističkom prometu po mjesecima (2024., 2025., 2026.) i po vrstama objekata (2022. – 2025.), Turistička zajednica Grada Opuzena.

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike – podaci o broju zaposlenih prema mjestu rada, 2024.

Financijska agencija (FINA) / Porezna uprava – Registar godišnjih financijskih izvještaja, poslovni prihod djelatnosti I, 2024.

Institut za turizam – Indeks turističke razvijenosti za 2024. godinu. Dostupno na: <https://www.iztztg.hr/hr/itr/>

Institut za turizam – TOMAS Hrvatska 2022./2023., konačni rezultati istraživanja, listopad 2023.; TOMAS ljeta 2017.

Hrvatske ceste – Brojenje prometa na cestama Republike Hrvatske 2020. i 2021.

Kušen, E., Turizam i prostor – Klasifikacija turističkih atrakcija, Prostor, 9(1), 2001.

Malenica, H., Antički fluvijalni lokaliteti u dolini Neretve, Histria Antiqua, 21/2012.

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije – Upisnik zaštićenih područja; Bioportal – ekološka mreža Natura 2000.

Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Dostupno na: <https://registar.kulturnadobra.hr/>

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije. Dostupno na: <https://www.zastita-prirode-dnz.hr/>

Turistička zajednica Grada Opuzena – Visit Opuzen. Dostupno na: <https://tz-opuzen.hr/>

Grad Opuzen – službene mrežne stranice. Dostupno na: <https://www.opuzen.hr/>

Cycling Neretva. Dostupno na: <https://www.cycling-neretva.com/>

Neretva Kiteboarding. Dostupno na: <https://neretvakiteboarding.com/>

Metković News – „Opuzen pred velikim ulaganjem u kanalizaciju i vodovod“, svibanj 2026.; „Rast broja turističkih dolazaka i noćenja u 2024. na području grada Metkovića“.

HRT Vijesti – „Opuzen: Nakon 100 godina konačno kreće obnova Starog mosta“, svibanj 2025.

Likemetkovic.hr – „Kako su izgledali Opuzen i Neretvanska dolina 1684.? 3D rekonstrukcija oživjela utvrdu Fort Opus“.

Juzni.hr – „Bezglava carica vraća se u Opuzen“; „Uz Dubrovnik direktan spoj na autocestu dobit će još Opuzen i Slano“, 2023.

Dubrovačko-neretvanska županija – Turističke ambulante 2026. Dostupno na: <https://www.dnz.hr/>

Korištene kratice

Tablica 56. Popis korištenih kratica

Kratika	Značenje
AR	Proširena stvarnost (engl. Augmented Reality)
BiH	Bosna i Hercegovina
DMC	Destinacijska menadžment kompanija (engl. Destination Management Company)
DMO	Organizacija za upravljanje destinacijom (engl. Destination Management Organization)
DNŽ	Dubrovačko-neretvanska županija
DVD	Dobrovoljno vatrogasno društvo
DZS	Državni zavod za statistiku
EFRR	Europski fond za regionalni razvoj
EPFRR	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
EU	Europska unija
eVisitor	Informacijski sustav za prijavu i odjavu turista
FINA	Financijska agencija
FZOEU	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
GP	Granični prijelaz
HEP ODS	HEP – Operator distribucijskog sustava d.o.o.
HTZ	Hrvatska turistička zajednica
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
JLS	Jedinica lokalne samouprave
JU	Javna ustanova
LAG	Lokalna akcijska grupa
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
NN	Narodne novine

Kratica	Značenje
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
POP	Područje očuvanja značajno za ptice (Natura 2000)
POVS	Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (Natura 2000)
RH	Republika Hrvatska
SWOT	Snage, slabosti, prilike, prijetnje (engl. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)
TIC	Turistički informativni centar
TOWS	Strateška matrica sučeljavanja elemenata SWOT analize
TZ	Turistička zajednica
TZ DNŽ	Turistička zajednica Dubrovačko-neretvanske županije
TZG Opuzen	Turistička zajednica Grada Opuzena
UPOV	Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda

Izvor: Obrada autora

Legenda kodova obveznih pokazatelja održivosti

Radi lakšeg praćenja, u nastavku se donosi legenda kodova obveznih pokazatelja održivosti prema Pravilniku o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24):

Tablica 57. Legenda kodova obveznih pokazatelja održivosti

Kod	Naziv pokazatelja
ZL-1	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone
ZL-2	Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom
ZT-1	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji
PD-1	Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom
SD-1	Broj organiziranih turističkih ambulanti
UVR-1	Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku
GO-1	Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo
BR-1	Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije
UEN-1	Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju stalnog stanovništva
UPK-1	Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika
TP-1	Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem
TP-2	Prosječna duljina boravka turista u destinaciji
PGS-1	Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
PGS-2	Poslovni prihod gospodarskih subjekata u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
TI-1	Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija
OUD-1	Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom
OUP-1	Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izgrađenog građevinskog područja JLS

Izvor: Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24)

Popis tablica

Tablica 1. Ključni dionici i njihove uloge u upravljanju destinacijom Opuzen

Tablica 2. Profil odredišta: Opuzen

Tablica 3. Kretanje broja stanovnika po naseljima (2011. – 2021.)

Tablica 4. Stanovništvo Grada Opuzena po dobnim skupinama u usporedbi s Metkovićem, Pločama, Županijom i RH (Popis 2021.)

Tablica 5. Prirodno kretanje stanovništva Grada Opuzena (2020. – 2024.)

Tablica 6. Primarna javna turistička infrastruktura

Tablica 7. Sekundarna turistička infrastruktura

Tablica 8. Prosječni ljetni dnevni promet (PLDP) na brojačkim mjestima doline Neretve

Tablica 9. Subjekti u sustavu gospodarenja otpadom na području Grada Opuzena

Tablica 10. Smještajni kapaciteti prema vrsti objekta (2022. – 2025.)

Tablica 11. Kretanje turista na području Grada Opuzena od 2022. do 2025. godine

Tablica 12. Noćenja po mjesecima (2024. – 2026.)

Tablica 13. Broj zaposlenih ukupno i u djelatnostima 55 i 56 po mjesecima (2024.)

Tablica 14. Motivi dolaska prema TOMAS istraživanju za Jadransku i Kontinentalnu Hrvatsku

Tablica 15. Interesne skupine i ciljni segmenti destinacije Opuzen

Tablica 16. Usporedba broja ostvarenih dolazaka i noćenja turista s konkurentskim destinacijama (2023. – 2024.)

Tablica 17. Usporedba Opuzena s međunarodnim primjerima dobre prakse

Tablica 18. Kretanje ključnih pokazatelja turističkog prometa u odnosu na polazne vrijednosti strateških dokumenata

Tablica 19. Procjena ostvarenosti projektnih prijedloga Strategije razvoja turizma Grada Opuzena 2023. – 2027.

Tablica 20. Pregled i vrednovanje prirodne baštine Grada Opuzena

Tablica 21. Pregled i vrednovanje antropogene (kulturne) baštine Grada Opuzena

Tablica 22. Pregled i vrednovanje manifestacija i ostalih atrakcija Grada Opuzena

Tablica 23. Sustav ključnih turističkih proizvoda Grada Opuzena prema ulozi u destinacijskoj ponudi

Tablica 24. Pregled trenutnog stanja i razvojnih mogućnosti turističke ponude i infrastrukture Grada Opuzena

Tablica 25. Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone

Tablica 26. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom

Tablica 27. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji

Tablica 28. Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom

Tablica 29. Broj organiziranih turističkih ambulanti

Tablica 30. Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije

Tablica 31. Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji

Tablica 32. Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije

Tablica 33. Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije

Tablica 34. Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika

Tablica 35. Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem

Tablica 36. Prosječna duljina boravka turista u destinaciji

Tablica 37. Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane

Tablica 38. Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane

Tablica 39. Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija

Tablica 40. Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom

Tablica 41. Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izgrađenog građevinskog područja JLS

Tablica 42. Ključni pokazatelji održivog razvoja turizma s projekcijama za razdoblje 2024. – 2030. godine

Tablica 43. SWOT matrica kroz prizmu razvoja turizma i marketinga na razini Grada Opuzena

Tablica 44. Ključni izazovi za turistički razvoj Opuzena

Tablica 45. TOWS matrica

Tablica 46. Pregled mjera, aktivnosti i ključnih projekata – Cilj 1

Tablica 47. Pregled mjera, aktivnosti i ključnih projekata – Cilj 2

Tablica 48. Pregled mjera, aktivnosti i ključnih projekata – Cilj 3

Tablica 49. Operativna razrada mjera: nositelj, ključni partneri, rok, okvirni izvor financiranja i povezani pokazatelji održivosti

Tablica 50. Pregled projekta P1: Rekonstrukcija Starog mosta

Tablica 51. Pregled projekta P2: Energetska obnova sportske građevine na glavnom nogometnom igralištu

Tablica 52. Pregled projekta P3: Izgradnja sportske građevine s pratećim sadržajem u sportsko-rekreacijskoj zoni

Tablica 53. Pregled projekta P4: Energetska obnova Sportske dvorane Opuzen

Tablica 54. Pregled projekta P5: Rekonstrukcija zgrade Doma kulture

Tablica 55. Pregled projekta P6: Rekonstrukcija bivše PIK-ove zgrade u hotelsko-ugostiteljsku namjenu

Tablica 56. Popis korištenih kratica

Tablica 57. Legenda kodova obveznih pokazatelja održivosti

Popis slika

Slika 1. Shematski prikaz postupka izrade i usvajanja Plana upravljanja destinacijom Opuzen

Slika 2. Shematski prikaz strukture dokumenta

Slika 3. Prostorni smještaj Grada Opuzena u Dubrovačko-neretvanskoj županiji i na karti Republike Hrvatske

Slika 4. Broj stanovnika po naseljima Grada Opuzena (2011. i 2021.)

Slika 5. Kretanje smještajnih kapaciteta 2022. – 2025.

Slika 6. Struktura kreveta prema vrsti smještaja (2025.)

Slika 7. Smještajni objekti prema kategoriji (2025.)

Slika 8. Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista, 2022. – 2025.

Slika 9. Prosječno trajanje boravka (2022. – 2025.)

Slika 10. Sezonska distribucija noćenja po mjesecima (2024. – 2026.)

Slika 11. Vodeća emitivna tržišta prema dolascima i noćenjima (2024.)

Slika 12. Zaposleni u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane po mjesecima (2024.)